Slovenská advokátska komora

1-2 2017

Ročník XXIII | Vydáva Slovenská advokátska komora, Kolárska 4, 813 42 Bratislava | www.sak.sk

bulletin slovenskej advokácie

UPOZORNENIE

OPRAVA výšky výpočtového základu

VÝZVA

na pripomienkovanie vnútorných predpisov

Register konečných užívateľov výhod – stop pre schránkové firmy vo verejnom obstarávaní?

Občianskoprávne únosy detí: dva kroky vzad, jeden vpred

Rozprava o smernici o právnej pomoci v trestnom konaní

Obsah

Aktuálne

2 **ROZHOVOR**
Pred nadchádzajúcou konferenciou
Mgr. Richard Karkó
3 UPOZORNENIE – Oprava výšky výpočtového základu
3 VÝZVA na pripomienkovanie vnútorných predpisov komory
4 **DISKUSIA**
Upomínacie konanie –
krok v ústrety vyššej vymožiteľnosti práva?
JUDr. František Sedlačko, PhD., LL.M.

Články, štúdie

6 Register konečných užívateľov výhod –
stop pre schránkové firmy vo verejnom obstarávaní?
JUDr. Andrej Leontiev, LL.M., Mgr. Marek Anderle
15 Občianskoprávne únosy detí: dva kroky vzad, jeden vpred
2. časť
JUDr. Martin Friedrich
26 Rozprava o smernici o právnej pomoci v trestnom konaní
Mgr. Monika Škrovánková
JUDIKATÚRA
34 Je zákon o spotrebiteľských úveroch v súlade
so smernicou o zmluvách o spotrebiteľskom úvere?
37 K prípustnosti obmedzenia výšky náhrady nemajetkovej ujmy
v peniazoch spôsobenej pri výkone verejnej moci uznesením
o vznesení obvinenia vydaným pred 1. januárom 2013
hornými limitmi náhrad poskytovaných osobám
poškodeným násilnými trestnými činmi

Advokácia

SAK
40 Zo zasadnutia predsedníctva SAK
40 Pýta(j)te sa predsedníctva
42 Právnici na prahu nového roka
44 Nečinnosť advokáta pri zastupovaní klienta
ZAHRANIČIE
50 Neplnenie vyživovacej povinnosti advokátom
51 Z aktuálneho diania na európskej a medzinárodnej úrovni
54 *Bulletin advokacie prináša...*
55 Čierno-biele derby na šachovnici
56 Prijateľnosť sťažnosti na Európsky súd pre ľudské práva
Je advokát – sťažovateľ z hľadiska vypĺňania formulára sťažnosti v postavení fyzickej alebo právnickej osoby?
59 Ochrana osobných údajov a právo na súkromie
60 Nemecko-česko-slovenské advokátske fórum 2016 v Plzni
s rekordnou účasťou
62 Multilaterálny hospitačný program v Nemecku

Zaujímavosti

63 **LITERATÚRA**
Ochrana osobnosti v common law a českém právu
JUDr. Peter Kerecman, PhD.
65 Advokáti Davisti – Daniel Okáli
JUDr. Peter Kerecman, PhD.

Milí kolegovia,

ako predznačujú vývojové trendy, rok 2017 a tie ďalšie pravdepodobne prinesú mnoho zmien v advokátskom povolaní a na trhu právnych služieb. Blízka budúcnosť, zdá sa, patrí internetu, elektronizácii a súvisiacim legislatívnym úpravám, automatizácii či alternatívnym prístupom k právnym službám. Na advokátov sú kladené vysoké nároky a vysoká zodpovednosť.

Napriek tlaku vonkajších faktorov by však niektoré veci mali zostať zachované. Nechajme sa poučiť históriou a nechajme sa viesť základnými hodnotami. Nezabúdajme, že spoločne patríme do advokátskeho stavu, že sme členmi jednej obce. Presýtenie trhu nech nám nedá zabudnúť na to, že v kolegialite je sila a krása nášho povolania.

Hoci advokátske povolanie prináša mnohé ťažkosti, nenechajme z neho vytratiť rešpekt voči ľudskej dôstojnosti a snahu o efektívnu právnu ochranu klientov, ako aj celého systému justície. Advokácia od dávna požívala vážnosť v spoločnosti, dnes tomu napomôžeme aj vzájomnou úctou medzi kolegami, vzájomnou odbornou diskusiou a spoločnými postojmi. Advokát je pri výkone svojho povolania povinný konať v záujme klienta a na prospech klienta využívať svoje vedomosti a skúsenosti, skutkové a právne argumenty a všetky možnosti dané právnym poriadkom. Aj preto v prvom čísle Bulletinu slovenskej advokácie prinášame úvodný príspevok týkajúci sa podmienok prijateľnosti sťažností na Európsky súd pre ľudské práva, ktorým začíname novú rubriku v snahe pomôcť advokátom rozlúsknuť tento často ťažký oriešok. V priebehu roka sa budeme venovať Vašim otázkam a podnetom súvisiacim s problematikou podávania sťažností na ESĽP. Postupne tak môžeme znížením počtu neprijateľných sťažností na minimum prispieť k zefektívneniu mechanizmu Európskeho súdu pre ľudské práva.

Pracujme na svojich vedomostiach vzdelávaním, ale aj na osobnostných zručnostiach. Buďme tak dobrým príkladom pre našich koncipientov, veď tvoríme novú generáciu advokácie. Buďme lídrami v užších kruhoch našich kancelárií, ale aj v spoločnosti a v justícii. Nech je naším cieľom aj osobný rast a snaha zanechať „kus dobra pre človeka a pre spravodlivú budúcnosť“...

Peter Kerecman

K fotografii na obálke
Knihu Petra Kerecmana **Advokáti davisti – V. Clementis, Ján Poničan, Daniel Okáli** slávnostne uviedol do života Anton Blaha na Novoročnom stretnutí právnikov v Bratislave 12. januára 2017. **Viac na s. 42.**

ROZHOVOR

Pred nadchádzajúcou konferenciou

V Bulletine slovenskej advokácie č. 11/2016 sme uverejnili avízo, že v roku 2017 sa bude konať Konferencia advokátov. Redakcia sa rozhodla dať priestor všetkým čelným predstaviteľom orgánov komory, aby zrekapitulovali svoje pôsobenie vo funkciách. Na otázky odpovedal predseda Revíznej komisie SAK ***Mgr. Richard Karkó****.*

■ Ako vnímate z profesionálneho hľadiska svoje pôsobenie vo funkcii predsedu Revíznej komisie SAK?
Voľbou za predsedu revíznej komisie mi bola daná možnosť zmeniť organizáciu práce sťažnostného oddelenia a revíznej komisie, zvýšiť efektivitu jej rozhodovacieho procesu ... ako vnímam pôsobenie v pozícii predsedu revíznej komisie? Ako službu advokátskemu stavu.

■ Čím Vás to obohatilo po ľudskej stránke?
Stretol som veľa nových ľudí a porovnávanie sa s kvalitou mi prinieslo potrebu sa zlepšovať. Ďalej som sa naučil rešpektovať iné názory, aj keď sú odlišné od môjho, nakoľko pri tímovej práci je vždy viac názorov na vec a je to iné, ako poskytovať samostatne právne služby.

■ Ktoré výsledky činnosti SAK by ste za uplynulé obdobie vyzdvihli?
Vyrovnané hospodárenie komory predsedníctvom a kumulácia finančných prostriedkov na bežnom účte a v sociálnom fonde, čo otvára možnosti na kvalitnú činnosť komory (podporu vzdelávacích projektov, podujatí advokátov, rekonštrukciu budovy SAK atď). V revíznej komisii vytvorenie kolektívu, kde má každý svoje platné miesto, rešpekt voči rozhodovaniu disciplinárnych senátov a v dôsledku toho rozhodovanie revíznou komisiou podľa ustálenej rozhodovacej praxe týchto senátov v obdobných veciach.

■ S akými výzvami sa bude musieť advokátska samospráva vysporiadať v blízkej budúcnosti?
Sú indície zo zahraničia, že hrozí postupný zánik resp. obmedzenie kamenných kancelárií advokátov a extrémne rozšírenie poskytovania právnych služieb prostredníctvom internetu a aplikácií oprávnenými aj neoprávnenými poskytovateľmi právnych služieb, lebo mladí ľudia komunikujú sociálnymi sieťami. Takže je potrebné nájsť spôsob kontroly a udržania kvality a etickosti postupu advokátov pri poskytovaní právnych služieb, lebo len to je vec, ktorá nás bude odlišovať od neoprávnených poskytovateľov. Pri kvalitnom PR tejto skutočnosti zo strany komory to bude konkurenčná výhoda advokátov. Taktiež elektronický súdny spis, ktorý sa skôr či neskôr stane realitou a príprava advokátov na túto skutočnosť a spraviť z nej výhodu pre advokátsky stav je výzvou, s ktorou sa bude potrebné v krátkodobom horizonte vyrovnať. S nárastom počtu advokátov a advokátskych koncipientov je, podľa môjho názoru, potrebné zriadiť jednu - dve regionálne pobočky s vymedzenou pôsobnosťou pre jednoduchší prístup ku komore. Pre veľký počet koncipientov treba zmeniť vzdelávanie na pravidelnejšie a interaktívnejšie v menších skupinách, aby sme im pomohli pripraviť sa na skúšky, pretože advokáti sa postupne špecializujú len na jednotlivé oblasti práva. A veľa iných výziev...

Čo ste očakávali a čo Vás v súvislosti s výkonom funkcie predsedu RK (milo aj nemilo) prekvapilo?
Milo – ochota každého voleného člena a zamestnanca komory robiť najlepšie ako sa dá, nemilo – reakcia niektorých kolegov voči mojej osobe po podaní návrhu na začatie disciplinárneho konania.

Ako zvýšiť záujem radových advokátov o samosprávne aktivity SAK?
Pri zachovaní konzervatívnych hodnôt výkonu advokácie spraviť komoru príťažlivou pre advokátov ... cesta ku komorovému životu nemôže byť tŕnistá, ale radostná. Napríklad, zmeniť budovu SAK v Bratislave tak, aby vznikol jeden priateľský otvorený priestor na komunikáciu advokátov, presunúť regionálne aktivity, vzdelávanie koncipientov a veci s tým súvisiace do regiónov, nech nemusia kolegovia ďaleko cestovať, byť celkovo regionálnejší a tým vytvoriť väčšiu spätosť všetkých s komorou, koncerty na seminároch advokátov popri zaujímavých prednáškach ... atď. Moderný kabát oblečený na konzervatívnom tele.

Čo pre Vás znamená advokátske povolenie dnes?
Advokácia bola a zostala aj dnes plavákom na hladine celej spoločnosti (rastieme alebo klesáme morálne, eticky, finančne so stavom spoločnosti podľa výšky vody), je to výzva naďalej pomáhať klientom a je to dobré poctivé živobytie.

UPOZORNENIE
Oprava výšky výpočtového základu

Výška výpočtového základu na účely výpočtu **tarifnej odmeny advokáta za zastupovanie klienta v trestnom konaní a konaní o priestupkoch** je priemerná mesačná mzda zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za prvý polrok kalendárneho roka, ktorý o štyri roky predchádza roku určujúcemu výpočtový základ podľa odseku 3 (§ 1 ods. 4 Vyhlášky).

Podľa vyjadrenia Štatistického úradu Slovenskej republiky bola priemerná mesačná mzda zamestnanca hospodárstva SR v I. polroku 2013 (**804 Eur**):

- 1/6 výpočtového základu (§ 12 ods. 3 písm. c), t. j. 134 Eur,
- 1/8 výpočtového základu (§ 12 ods. 3 písm. b), t. j. 100,50 Eur,
- 1/12 výpočtového základu (§ 12 ods. 3 písm. a), t. j. 67 Eur,
- 1/13 výpočtového základu (§ 12 ods. 3 písm. a), t. j. 61,84 Eur,
- 1/24 výpočtového základu (§ 12 ods. 1 a 2), t. j. 33,50 Eur.

VÝZVA
na
PRIPOMIENKOVANIE VNÚTORNÝCH PREDPISOV KOMORY
schvaľovaných Konferenciou advokátov 2017

Vážené kolegyne, vážení kolegovia,
na webovom sídle Slovenskej advokátskej komory sú uverejnené návrhy vnútorných predpisov komory, ktoré bude schvaľovať Konferencia advokátov **9. – 10. júna 2017** v Incheba Expo Aréne v Bratislave. Pripomienky, prípadne návrhy, zmeny a doplnenia predpisov je možné komore doručiť do **24. februára 2017**. Následne budú predložené predsedníctvu komory na účel rozhodnutia o ich zapracovaní do konečného návrhu predpisov, ktorý bude predložený Konferencii advokátov.

Advokátom, ktorí nemajú prístup na webovú stránku SAK, bude na ich žiadosť zaslané znenie návrhov riadnou poštou v tlačenej forme.

Kontakt: Mgr. Paulišinová, tel.: 02 2042 2742, e-mail: office@sak.sk

DISKUSIA

Upomínacie konanie – krok v ústrety vyššej vymožiteľnosti práva?

Svoje námety na nové témy, krátke glosy alebo stručné poznámky do kontaktnej rubriky zasielajte na e-mailovú adresu ***office@sak.sk****. Vaše podnety publikačne spracuje JUDr. František Sedlačko, PhD., LL.M.*

Prvým februárom 2017 bolo slovenské právne prostredie obohatené účinnosťou nového procesného predpisu – zákona č. 307/2016 Z. z. o upomínacom konaní a o doplnení niektorých zákonov (ďalej len „ZUK"). Ide o právny akt neveľkého rozsahu (§ 1 až § 15), ktorého primárnou ambíciou je zefektívniť a zrýchliť proces súdneho vymáhania peňažných pohľadávok, resp. kreovania exekučného titulu na peňažné plnenie.

Z daného hľadiska je upomínacie konanie podľa ZUK alternatívou vo vzťahu k jednotlivým spôsobom uplatňovania peňažných nárokov podľa Civilného sporového poriadku, predovšetkým podľa § 265 až § 268 CSP o platobnom rozkaze. Z normatívneho hľadiska nie je žiadne z týchto konaní preferované a veriteľ sa môže individuálne rozhodnúť, či si uplatní nárok na zaplatenie žalobou podľa CSP, o ktorej môže súd rozhodnúť platobným rozkazom (§ 265 ods. 1 CSP), alebo návrhom na vydanie platobného rozkazu podľa ZUK.

Civilný sporový poriadok je vo vzťahu k upomínaciemu konaniu *lex generalis*. Z povahy veci je však vylúčená aplikácia § 126 CSP o hromadnom podaní. Platobný rozkaz podľa ZUK, proti ktorému nebol podaný odpor, má účinky právoplatného rozsudku. Od platobného rozkazu podľa CSP sa formálne odlišuje označením súdneho registra „Up".

Úvodom je potrebné zdôrazniť, že v upomínacom konaní možno uplatniť iba peňažné nároky v mene euro, a to voči „tuzemským" dlžníkom. Návrh totiž nie je prípustný, ak by sa mal platobný rozkaz doručiť žalovanému do cudziny [§ 3 ods. 7 písm. d) ZUK]. *En bloc* sú z upomínacieho konania vylúčené aj zmenkové nároky voči fyzickým osobám a nároky na zaplatenie dohodnutého úroku z omeškania vo výške presahujúcej zákonnú sadzbu o viac než päť percentuálnych bodov [§ 3 ods. 6 písm. a) a e) ZUK].

Vo vzťahu k spotrebiteľovi nemožno v upomínacom konaní uplatniť nárok na základe neprijateľnej zmluvnej podmienky, ani nárok na zaplatenie ceny tovaru alebo služby, ktoré ešte neboli dodané alebo poskytnuté. Súčasne platí, že žalovaný spotrebiteľ musí byť v posledných troch mesiacoch pred podaním návrhu vyzvaný na plnenie [§ 3 ods. 6 písm. b) až d) ZUK]. Zákon navyše obsahuje pomerne pružný § 3 ods. 6 písm. f) ZUK, v zmysle ktorého nie je návrh na vydanie platobného rozkazu prípustný ani vtedy, ak je v zjavnom rozpore s právnymi predpismi. Návrh, ktorý nezodpovedá uvedeným kritériám prípustnosti, súd uznesením odmietne.

Osobitnú pozornosť si vyžaduje elektronizácia upomínacieho konania, ktorá sa dotýka každej jeho fázy. Návrh sa podáva výlučne elektronicky, a to prostredníctvom špeciálneho elektronického formulára, dostupného na webovom sídle Ministerstva spravodlivosti SR. V elektronickej podobe musia byť podané aj všetky prílohy návrhu na vydanie platobného rozkazu. Žalobca pritom musí mať aktivovanú elektronickú schránku; ak je v konaní zastúpený, vzťahuje sa táto podmienka na jeho zástupcu. Pokiaľ nie sú uvedené kritériá splnené, súd návrh na vydanie platobného rozkazu v upomínacom konaní odmietne ako neprípustný.

Bez obmedzenia platí, že v upomínacom konaní je žalobca povinný komunikovať so súdom výlučne elektronicky a všetky jeho podania musia byť autorizované podľa § 23 zákona č. 305/2013 Z. z. o elektronickej podobe výkonu pôsobnosti orgánov verejnej moci a o zmene a doplnení niektorých zákonov (zákon o e-Governmente) v znení neskorších predpisov (zaručený elektronický podpis). Inak súd na podania žalobcu neprihliada (§ 15 ods. 3 ZUK). Žalovaný môže svoje procesné úkony, najmä odpor proti platobnému rozkazu, realizovať aj v listinnej podobe. Ak však odpor podá elektronickými prostriedkami, musí byť podaný prostredníctvom špeciálneho elektronického formulára a autorizovaný zaručeným elektronickým podpisom.

Na konanie podľa ZUK je kauzálne príslušný Okresný súd Banská Bystrica pre celé územie Slovenskej republiky.

Vo veci koná a rozhoduje výlučne vyšší súdny úradník. Sudca koná a rozhoduje iba o sťažnostiach proti rozhodnutiam vyššieho súdneho úradníka.

Zákon o upomínacom konaní obsahuje niekoľko procesných pravidiel, ktorých účelom je zrýchlenie konania a prevencia zbytočných prieťahov (pozri napr. § 15 ods. 4 ZUK). Zrejme najvýraznejším motivačným prvkom vo vzťahu k potenciálnym žalobcom je však generálne zníženie súdneho poplatku na polovicu. Na úroveň 50 % sa znižuje percentná sadzba súdneho poplatku (teda 3 % namiesto 6 %), pri zachovaní pôvodnej úrovne najnižšieho a najvyššieho možného súdneho poplatku v zmysle Sadzobníka súdnych poplatkov.

Po podaní elektronického návrhu na vydanie platobného rozkazu podľa ZUK bude žalobcovi automaticky vygenerovaná výzva na zaplatenie súdneho poplatku (doručená do elektronickej schránky). Súd žalobcu v upomínacom konaní na zaplatenie súdneho poplatku osobitne nevyzýva. Pokiaľ nie je súdny poplatok v celom rozsahu zaplatený do 15 dní od podania návrhu, súd na návrh neprihliada. O zastavení konania v takomto prípade nerozhoduje.

Ak sú splnené procesné podmienky vrátane poplatkovej povinnosti a nie sú dôvody na odmietnutie návrhu (porovnaj § 6 ZUK), súd vydá platobný rozkaz najneskôr do desiatich pracovných dní od splnenia týchto podmienok. Platobným rozkazom žalovanému štandardne uloží, aby do 15 dní od jeho doručenia zaplatil žalobcovi uplatňovaný nárok a nahradil trovy konania, alebo aby v tej istej lehote podal odpor.

Platobný rozkaz doručuje súd do elektronickej schránky ako elektronický úradný dokument. Pokiaľ žalovaný nemá aktivovanú elektronickú schránku, doručuje sa mu listinná podoba platobného rozkazu na adresu, ktorú ako adresu žalovaného v návrhu uviedol žalobca. Ak sa takáto zásielka vráti súdu ako nedoručená, vykoná súd úkony na účely zistenia inej adresy žalovaného v registroch súdu alebo v registroch iných orgánov, ktoré má k dispozícii a platobný rozkaz bez zbytočného odkladu odošle na takto zistenú adresu. Žalovanému sa platobný rozkaz doručuje vždy do vlastných rúk. Ustanovenia § 111 ods. 3 a § 116 ods. 2 CSP o fikcii doručenia sa nepoužijú.

Odpor proti platobnému rozkazu musí byť vecne odôvodnený (osobitnú pozornosť si vyžaduje § 11 ods. 3 a 4 ZUK). Na rozdiel od § 267 ods. 3 CSP sa v upomínacom konaní platobný rozkaz podaním odporu *ex lege* zrušuje; to neplatí, ak bol odpor odmietnutý. Súd odpor odmietne bez toho, aby vyzýval žalobcu na vyjadrenie, ak bol podaný neoprávnenou osobou, oneskorene alebo bez vecného odôvodnenia. Rovnako postupuje aj v prípade, ak bol odpor podaný elektronickými prostriedkami, avšak inak ako prostredníctvom na to určeného elektronického formulára, autorizovaného zaručeným elektronickým podpisom. Proti uzneseniu o odmietnutí odporu je prípustná sťažnosť.

Pre režim upomínacieho konania je typické, že ak neskončí právoplatnosťou platobného rozkazu, je ďalší procesný postup podmienený osobitnou aktivitou žalobcu. Ak sa teda súdu nepodarí doručiť platobný rozkaz žalovanému do vlastných rúk alebo ak sa platobný rozkaz zruší v dôsledku podaného odporu, súd žalobcu vyzve, aby v lehote 15 dní navrhol pokračovanie v konaní na súde príslušnom na prejednanie veci podľa CSP. Márne uplynutie tejto lehoty má bez ďalšieho za následok zastavenie konania *ex lege*, v prípade nedoručeného platobného rozkazu aj jeho zrušenie (§ 10 ods. 2 a § 14 ods. 2 ZUK).

Ak žalobca v uvedenej lehote podá návrh na pokračovanie v konaní, súd postúpi vec do piatich pracovných dní súdu príslušnému na jej prejednanie podľa CSP a strany o tom upovedomí; nedoručený platobný rozkaz sa podaním takéhoto návrhu zrušuje. Vec následne prejedná a rozhodne o nej všeobecný súd podľa štandardných pravidiel sporového konania, vymedzených v CSP.

Je potrebné osobitne zdôrazniť, že v lehote na podanie odporu môže žalovaný efektívne požiadať o povolenie plnenia v splátkach podľa § 13 ZUK. Táto žiadosť je však prípustná iba vtedy, ak je žalovaný fyzickou osobou, voči nároku žalobcu nenamieta, nepodal odpor, priznaný nárok vrátane náhrady trov konania presahuje sumu minimálnej mzdy a nepresahuje sumu 2 000 eur, žalovaný vyhlási, že priznaný nárok bude zaplatený najviac v desiatich mesačných splátkach a doloží výpisom z účtu v banke alebo v pobočke zahraničnej banky alebo písomným potvrdením žalobcu, že prvú splátku najmenej vo výške 50 eur žalobcovi po doručení platobného rozkazu zaplatil, pričom súčasne vyhlási, že ďalšie splátky bude plniť mesačne, a to vždy k tomu dňu kalendárneho mesiaca, ktorý sa číselne zhoduje s dňom zaplatenia prvej splátky.

O žiadosti žalovaného o povolenie plnenia v splátkach rozhoduje súd osobitným uznesením. V prípade vyhovenia žiadosti nemusí uznesenie obsahovať odôvodnenie, avšak jeho obligatórnou náležitosťou je vymedzenie podmienok straty výhody splátok v zmysle § 13 ods. 5 ZUK. Proti uzneseniu, ktorým sa žiadosti nevyhovelo, je prípustná sťažnosť.

Do značnej miery individuálny je aj režim trov upomínacieho konania. Platobným rozkazom uloží súd žalovanému súčasne povinnosť zaplatiť žalobcovi náhradu trov konania v konkrétnej výške. Pokiaľ chce žalovaný procesne napadnúť iba výrok o náhrade trov konania, má k dispozícii sťažnosť (§ 11 ods. 7 ZUK). Žiaden z účastníkov nemá právo na náhradu trov konania v prípade, ak po nedoručení platobného rozkazu nepodá žalobca v zákonnej lehote návrh na pokračovanie v konaní, v dôsledku čoho sa platobný rozkaz zruší a konanie sa zastaví.

Na rozdiel od všeobecného pravidla vymedzeného v § 262 ods. 1 CSP rozhodne súd v rámci upomínacieho konania v dvoch prípadoch o náhrade trov konania iba na návrh, a to pri späťvzatí návrhu po vydaní platobného rozkazu, avšak pred uplynutím lehoty na podanie odporu (§ 8 ods. 2 ZUK), a pri márnom uplynutí zákonnej lehoty na podanie návrhu žalobcu na pokračovanie v konaní po zrušení platobného rozkazu v dôsledku podaného odporu (§ 14 ods. 2 ZUK).

JUDr. František Sedlačko, PhD., LL.M.

Register konečných užívateľov výhod – stop pre schránkové firmy vo verejnom obstarávaní?

JUDr. Andrej Leontiev, LL.M.
Mgr. Marek Anderle

Dňa 1. novembra 2015 vstúpila do účinnosti novela zákona č. 25/2006 Z. z. o verejnom obstarávaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, ktorá zaviedla povinnosť subjektov zúčastňujúcich sa na verejnom obstarávaní zapísať do novo zriadeného registra fyzické osoby, ktoré sa podľa definície považujú za konečného užívateľa výhod (ďalej ako „KUV"). Túto novelu s malými úpravami prevzal aj nový zákon č. 343/2015 Z. z. o verejnom obstarávaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej ako „zákon o VO"), ktorý vstúpil do účinnosti dňa 18. apríla 2016. V tomto článku sa zameriame primárne na definíciu KUV a na spôsob určovania KUV podľa príslušných ustanovení zákona o VO. Okrajovo sa dotkneme aj európskej právnej úpravy KUV, ktorá bola východiskom pre legislatívnu tvorbu inštitútu KUV v slovenskom právnom poriadku. Vzhľadom na nedávne schválenie tzv. „protischránkového zákona" poukážeme tiež na základné zmeny, ktoré by mali v tejto oblasti nastať od februára 2017.

Článok je štruktúrovaný do troch častí: (i.) pozadie zavedenia registra KUV vo verejnom obstarávaní, (ii.) prehľad vnútroštátnej a európskej právnej úpravy KUV vrátane definície KUV v zákone o VO a (iii.) postup pri zisťovaní KUV a ich zápise do registra KUV založený na trojstupňovom kaskádovitom systéme.

1. Pozadie zavedenia registra KUV

V rámci verejného obstarávania existuje dlhodobá snaha zvýšiť transparentnosť vo vzťahu k uchádzačom zúčastňujúcim sa na verejnom obstarávaní. Po početných kauzách, vyskytujúcich sa často aj pri obstarávaní veľkých štátnych zákaziek, je možné konštatovať, že problém schránkových firiem je nerozlučne spätý aj s oblasťou verejného obstarávania. V posledných rokoch sa táto otázka postupne našla svoju cestu z kruhov odbornej verejnosti aj do politických kruhov, čo možno hodnotiť pozitívne, pretože iba politici majú skutočnú možnosť preniesť túto snahu do reality. Vzhľadom na to, že finančné prostriedky, za ktoré sa tovary a služby postupmi verejného obstarávania obstarávajú, sú verejnej povahy, aj odkrytie konkrétnych osôb, ktorým tieto prostriedky plynú, je verejným celospoločenským záujmom.[1] Údaje o takýchto osobách by preto nemali byť tajné, práve naopak, mali by byť verejnosti známe a dostupné. Identifikácia skutočných osôb za schránkovými firmami by mohla taktiež prispieť k zníženiu počtu zákaziek, ktoré skončia v rukách politikov, rodinných príslušníkov, osôb z kriminálneho prostredia alebo osôb s konfliktom záujmov.

1 Pozri definíciu verejného obstarávateľa a obstarávateľa podľa § 7 a § 9 zákona o VO.

Pojmom schránková firma možno označiť spoločnosť, ktorá má svoje sídlo najčastejšie v tzv. daňovom raji, nevykonáva podnikateľskú činnosť v krajine, v ktorej má sídlo, okrem „profesionálneho a nájomného" štatutára nemá bežných zamestnancov, nedisponuje technickým ani organizačným vybavením a vo verejne prístupnej evidencii sa nemožno dopátrať jej skutočného ekonomického vlastníka. Ide teda v podstate iba o „poštovú schránku".

Skutočným ekonomickým vlastníkom sa rozumie taká fyzická osoba, ktorá skutočne profituje z podnikania resp. činnosti buď samotnej schránkovej firmy, alebo z podnikania/činnosti iných firiem, ktoré schránková firma ovláda, prípadne v nich iným spôsobom vykonáva rozhodujúci vplyv. V slovenskom právnom poriadku pojem skutočný ekonomický vlastník nahradil pojem KUV.

Existujúci problém schránkových firiem, ako aj s nimi súvisiacich daňových podvodov, prania špinavých peňazí, či financovania terorizmu bol identifikovaný aj na úrovni Európskej únie (ďalej ako „EÚ") pri prijímaní smernice Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2015/849 o predchádzaní využívaniu finančného systému na účely prania špinavých peňazí alebo financovania terorizmu, ktorou sa mení nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 648/2012 a zrušuje smernica Európskeho parlamentu a Rady 2005/60/ES a smernica Komisie 2006/70/ES z 20. mája 2015 (ďalej ako „Smernica"). Smernica okrem iných povinností kladie členským štátom EÚ povinnosť zaviesť register s evidenciou KUV, pričom takéto registre sa majú vzťahovať na čo najväčší počet subjektov zaregistrovaných alebo zriadených na území členských štátov EÚ. Napriek tomu, že obmedzením povinnosti zapisovať svojich KUV do registra len na účastníkov vo verejnom obstarávaní si slovenský zákonodarca nateraz nesplnil svoju povinnosť vyplývajúcu zo Smernice, je nepochybné, že základom slovenskej právnej úpravy KUV je európska legislatíva proti praniu špinavých peňazí a financovaniu terorizmu. K splneniu tejto povinnosti nedošlo ani prijatím „protischránkového" zákona č. 315/2016 Z. z. o registri partnerov verejného sektora (ďalej ako „Zákon o RPVS"), ktorý vo svojej dôvodovej správe explicitne uvádza, že predkladaný návrh zákona nepredstavuje transpozíciu Smernice. Zákon o RPVS do praxe zavádza nový register partnerov verejného sektora (ďalej ako „PVS"), ktorý od februára 2017 nahradí aj register KUV. KUV tak bude od tohto dátumu registrovaný v registri PVS, ktorý bude viesť Okresný súd Žilina. Z dôvodu vysokého stupňa harmonizácie tejto oblasti práva EÚ je však v prípade aplikačných problémov týkajúcich sa registra KUV ako aj registra PVS potrebné prihliadnuť na interpretáciu príslušných ustanovení Smernice.

Výkladové stanoviská Úradu pre verejné obstarávanie (ďalej ako „ÚVO"), ktorými sa bližšie zaoberáme v tretej časti tohto článku, v zmysle európskej legislatívy zdôrazňujú, že cieľom registra KUV je zhromaždiť údaje o fyzických osobách, ktoré sa fakticky, t. j. reálne podieľajú na podnikaní, riadení alebo kontrole zapisovaných subjektov.[2] V praxi preto nie je vylúčené, že osoby zapísané v registri KUV nebudú totožné s tými, ktoré má zapisovaný subjekt uvedené v iných verejných registroch (napr. obchodný register, atď.).

2 Porovnaj čl. 12 a 13 preambuly Smernice, resp. výkladové stanovisko ÚVO č. 1/2016

JUDr. Andrej Leontiev, LL.M.
je advokátom a partnerom v advokátskej kancelárii Taylor Wessing v Bratislave. Je autorom viacerých odborných článkov z oblasti obchodného práva a spoluautorom odbornej monografie o cezhraničných zlúčeniach. Úzko spolupracuje s Úradom pre verejné obstarávanie pri príprave legislatívy zameranej na reguláciu schránkových firiem v podnikaní so štátom. Spolu so svojím tímom pripravoval v spolupráci s Ministerstvom spravodlivosti SR zákon č. 315/2016 Z. z. o registri partnerov verejného sektora, ktorého ambíciou je komplexné riešenie problému využívania schránkových firiem na zakrytie skutočných ekonomických vlastníkov.

Mgr. Marek Anderle
je absolventom právnickej fakulty Paneurópskej vysokej školy a v súčasnosti pôsobí ako advokátsky koncipient v advokátskej kancelárii Taylor Wessing v Bratislave. Vo svojej praxi sa venuje primárne investíciám v oblasti rizikového kapitálu, alternatívnemu riešeniu sporov, ako aj otázkam verejného obstarávania.

2. Európska a vnútroštátna právna úprava KUV

Právna úprava KUV vrátane ustanovení o registri KUV je obsiahnutá v zákone o VO. Ako sme uviedli vyššie, zákonodarca sa do veľkej miery pri formulácii ustanovení o KUV inšpiroval znením čl. 3 ods. 6 Smernice, ktorá za KUV považuje akúkoľvek fyzickú osobu, ktorá skutočne ovláda alebo vykonáva kontrolu nad určitým subjektom. Takýmto subjektom môže byť podľa Smernice buď (i.) podnikateľský subjekt, (ii.) trust (správa cudzieho majetku), alebo (iii.) nadácia resp. právna štruktúra podobná trustu.

Slovenský zákonodarca však nebol dôsledný. Smernica obsahuje tak všeobecnú definíciu KUV ako aj príkladný výpočet konkrétnych situácií, kedy ide o ovládanie resp. kontrolu subjektu fyzickou osobou. Slovenská definícia KUV je koncipovaná výlučne ako taxatívny výpočet prípadov, kedy ide o ovládanie resp. kontrolu subjektu fyzickou osobou.

Jedným z kľúčových pojmov pri určení KUV v podnikateľských subjektoch, na ktoré sa v našej analýze zameriame, je tzv. rozhodujúci vplyv KUV. Smernica tento pojem definuje ako vyše 25 % podiel na akciách, hlasovacích právach alebo majetkovej účasti, prostredníctvom ktorého KUV fakticky ovláda podnikateľský subjekt alebo nad ním vykonáva kontrolu. Pri podiele na akciách resp. obchodnom podiele rozlišuje Smernica medzi priamym a nepriamym vlastníctvom. Priame vlastníctvo spočíva v priamej držbe viac ako 25 % akcií alebo podielu na základnom imaní v podnikateľskom subjekte. Nepriame vlastníctvo je, naopak, založené na sprostredkovanej držbe viac ako 25 % akcií v podnikateľskom subjekte, či už prostredníctvom jedného alebo viacerých podnikateľských subjektov kontrolovaných KUV alebo konajúcich v zhode. Uvedenú úpravu s malými zmenami kopíruje aj zákon o VO.

Ustanovenia § 11 zákona o VO, ktoré zakotvujú definíciu KUV, podobne ako Smernica rozdeľujú KUV do troch kategórií – KUV v právnickej osobe, fyzickej osobe – podnikateľovi a v združení majetku. Jednotným znakom všetkých KUV je, že ním môžu byť výlučne fyzické osoby. V porovnaní so Smernicou stanovil slovenský zákonodarca o niečo prísnejšiu hranicu rozhodujúceho vplyvu, a to na 25 % (t. j. 25 % a viac).[3] Rovnako ako v Smernici aj podľa zákona o VO môže byť rozhodujúci vplyv KUV vo výške 25 % buď priamy alebo nepriamy. Osobitne sa postupuje v prípade spoločného postupu maximálne desiatich fyzických osôb, ktorých rozhodujúci vplyv sa na účely určenia KUV zrátava. Tejto problematike sa bližšie venujeme v tretej časti tohto článku.

3 § 11 ods. 1 písm. a) až c) zákona o VO.

Definícia obsiahnutá v § 11 zákona o VO bude od februára 2017 s presunutá do nového § 6a zákona č. 297/2008 Z. z. o ochrane pred legalizáciou príjmov z trestnej činnosti a o ochrane pred financovaním terorizmu v znení neskorších predpisov (ďalej ako „Zákon o AML"). Prevažná časť tejto definície zostane aj po jej presune do Zákona o AML nezmenená, avšak oproti jej súčasnému zneniu je rozšírená o všeobecnú klauzulu, ktorá za KUV označuje *„každú fyzickú osobu, ktorá skutočne ovláda alebo kontroluje právnickú osobu, fyzickú osobu – podnikateľa alebo združenie majetku, a každú fyzickú osobu, v prospech ktorej tieto subjekty vykonávajú svoju činnosť alebo obchod."* Pre vylúčenie pochybností sa explicitne stanovilo, že výpočet KUV prenesený z § 11 zákona o VO do §6a Zákona o AML má iba demonštratívny charakter.

3. Trojstupňový kaskádovitý systém pri zisťovaní a zápise KUV

Po pozornom prečítaní si definície KUV, konkrétne § 11 ods. 1 a § 11 ods. 3 zákona o VO, zistíme, že postup pri zisťovaní a zápise osôb do registra KUV je založený na tzv. trojstupňovom kaskádovitom systéme. Znamená to, že ak nejde určiť KUV podľa § 11 ods. 1 zákona o VO, určí sa KUV podľa § 11 ods. 3 prvej vety, a ak nemožno určiť KUV ani týmto spôsobom, uplatní sa druhá veta § 11 ods. 3 zákona o VO. Zapisovaný subjekt teda nemôže zapísať KUV podľa § 11 ods. 1 a zároveň podľa § 11 ods. 3 zákona o VO, ale buď len podľa § 11 ods. 1, podľa § 11 ods. 3 prvej vety, alebo podľa § 11 ods. 3 druhej vety zákona o VO. V zmysle výkladového stanoviska ÚVO č. 1/2016 je však potrebné do registra KUV uviesť všetky dôvody zápisu konkrétneho KUV do registra. Jedna fyzická osoba tak môže byť do registra KUV súčasne zapísaná napr. na základe § 11 ods. 1 písm. a) bodu 1 a § 11 ods. 1 písm. a) bodu 3. Rovnako nie je vylúčené,

aby mal zapisovaný subjekt v registri KUV uvedených viacero osôb, každého na základe iného zákonného dôvodu.[4] Z dôvodu rozsahového obmedzenia tohto článku sa v našej nasledujúcej analýze sústredíme len na KUV v právnických osobách a fyzických osobách – podnikateľoch, teda vynecháme KUV v združeniach majetku.

4 Výkladové stanovisko ÚVO č. 1/2016, str. 1, bod I.

Účinnosťou Zákona o RPVS, t. j. od februára 2017, dôjde pri identifikácii a zápise KUV k nahradeniu trojstupňového kaskádovitého systému dvojstupňovým kaskádovitým systémom, keďže určenie KUV podľa § 11 ods. 3 prvej vety zákona o VO z definície KUV vypadne. V praxi to znamená, že do registra PVS sa na rozdiel od registra KUV nebudú zapisovať všetci členovia štatutárneho orgánu právnickej osoby alebo osôb, ktoré spĺňajú kritériá súčasného § 11 ods. 1 zákona o VO, teda tej právnickej osoby alebo osôb, ktoré sa na podnikaní, riadení alebo kontrole zapisovaného subjektu zúčastňujú obdobným spôsobom ako KUV – fyzické osoby.

3.1 KUV podľa § 11 ods. 1 písm. a) a b) zákona o VO

Zapisovaný subjekt je v zmysle trojstupňového kaskádovitého systému povinný identifikovať a zapísať svojho KUV prednostne podľa § 11 ods. 1 písm. a) ak ide o právnickú osobu, a podľa písm. b) ak ide o fyzickú osobu – podnikateľa.

Podľa § 11 ods. 1 písm. a) bod 1 zákona o VO sa za KUV považuje fyzická osoba, ktorá má priamy alebo nepriamy podiel alebo ich súčet najmenej 25 % na základnom imaní alebo na hlasovacích právach v právnickej osobe, vrátane akcií na doručiteľa. V prípade priameho podielu môže ísť napr. o fyzickú osobu, ktorá vlastní 80 %-ný obchodný podiel v spoločnosti s ručením obmedzeným (ďalej ako „s. r. o.“).

Čo sa týka výpočtu nepriameho podielu, vysvetlíme ho na praktickom príklade. Fyzická osoba je jediným spoločníkom právnickej osoby, ktorá je ako akcionár vlastníkom 70 % akcií na zapisovanom subjekte – akciovej spoločnosti. Nepriamy podiel fyzickej osoby na zapisovanom subjekte sa vypočíta nasledovným spôsobom: (100/100) x (70/100) = 0,7 x 100 = 70 %. Fyzická osoba sa teda ako subjekt vykonávajúci rozhodujúci vplyv zapíše do registra KUV akciovej spoločnosti.

V praxi môžu nastať aj prípady, kedy jedna fyzická osoba vlastní priamo alebo nepriamo viacero podielov v zapisovanom subjekte. V takom prípade sa tieto podiely zrátavajú.[5] Napr. fyzická osoba je spoločníkom v dvoch s. r. o., v ktorých má podiel na základnom imaní vo výške 30 % a 70 %. Obe tieto právnické osoby sú spoločníkom v zapisovanej osobe – s. r. o. a to s podielmi vo výške 80 % a 20 %. Nepriamy podiel fyzickej osoby na zapisovanom subjekte vypočítame nasledovne: [(30/100) × (80/100)] + [(70/100) × (20/100)] = 0,24 + 0,14 = 0,28 × 100 = 28 %. Fyzická osoba sa tak zapíše do registra KUV ako vlastník nepriameho podielu na zapisovanej subjekte vo výške 28 %.

5 Výkladové stanovisko ÚVO č. 1/2016, str. 3, bod IV.

Podľa § 11 ods. 1 písm. a) bodu 2 zákona o VO sa za KUV právnickej osoby považuje fyzická osoba, ktorá má právo vymenovať, inak ustanoviť alebo odvolať štatutárny orgán, väčšinu členov štatutárneho orgánu, väčšinu členov dozornej rady alebo iný riadiaci orgán, dozorný orgán alebo kontrolný orgán právnickej osoby. Takéto právo môže osobe prislúchať buď na základe spoločenskej zmluvy resp. iných formálnych alebo neformálnych dohôd.

Podľa § 11 ods. 1 písm. a) bodu 3 zákona o VO sa za KUV považuje aj fyzická osoba ovládajúca zapisovanú právnickú osobu spôsobom odlišným od tých, ktoré sa uvádzajú v prvých dvoch bodoch § 11 ods. 1 písm. a). V praxi môže ísť napr. o právo vykonávať väčšinu hlasovacích práv v zapisovanej právnickej osobe na základe dohody s jej akcionárom, resp. spoločníkom a pod.

Dôvod zápisu KUV do registra pri právnickej osobe podľa § 11 ods. 1 písm. a) bodu 4 je totožný s dôvodom zápisu KUV pri fyzickej osobe – podnikateľovi podľa § 11 ods. 1 písm. b). Ide o prípady, kedy má fyzická osoba právo na hospodársky prospech z podnikania alebo inej činnosti zapisovaného subjektu vo výške najmenej 25 %. Ak je zapisovaným subjektom právnická osoba, tento hospodársky prospech musí spočívať na skutočnostiach odlišných od skutočností uvedených v predchádzajúcich bodoch § 11 ods. 1 písm. a) (nepôjde napr. o fyzickú osobu, ktorá má právo na hospodársky prospech vo výške 25 % a viac na základe vlastníctva akcií v zapisovanom subjekte). Pod hospodárskym prospechom na podnikaní alebo inej činnosti sa podľa ÚVO rozumie *„právo na plnenie vo forme časti z obratu (z podnikania alebo inej podobnej činnosti) právnickej alebo fyzickej osoby (podnikateľa), a to najmenej vo výške 25 %.“*[6] Napriek absencii jej explicitného vyjadrenia v zákone o VO stanovuje ÚVO pri určení KUV

6 Výkladové stanovisko ÚVO č. 1/2016, str. 5, bod VI.

podľa tohto bodu ďalšiu podmienku, a to, že uvedené plnenie fyzická osoba získala bez primeraného protiplnenia, t. j. nezískala ho resp. by ho nemohla získať za trhových podmienok. ÚVO zároveň vysvetľuje, že *„o primerané protiplnenie nejde najmä v prípade, ak je medzi prijatým plnením a hodnotou protiplnenia zjavný ekonomický nepomer."*[7] Nie je vylúčené, aby takéto plnenie KUV nadobudol aj v budúcnosti, napr. na základe dlhopisu alebo poskytnutia fiktívnej služby (napr. fiktívneho poradenstva). V prípade fyzickej osoby – podnikateľa môže byť KUV aj rodinný príslušník zapisovanej osoby, ak mu neopodstatnene prislúcha hospodársky prospech z podnikania resp. činnosti tejto osoby.

7 *Ibid.*, str. 6, bod VI.

V tejto súvislosti považujeme za vhodné zamyslieť sa nad zákonným inštitútom bezpodielového spoluvlastníctva manželov (ďalej ako „BSM"), konkrétne či sa manžel fyzickej osoby – podnikateľa (zapisovanej osoby), ktorý nadobúda hospodársky prospech z podnikania spolu s druhým z manželov – zapisovanou osobou do BSM, považuje za KUV podľa § 11 ods. 1 písm. b) zákona o VO. Vzhľadom na to, že inštitút BSM predstavuje zákonom predpokladaný stav, ktorý sa neuplatní len v prípade odlišnej úpravy medzi manželmi (aj to len v intenciách zákona), nemožno takto nadobudnutý prospech považovať za neoprávnený prospech manžela. Ak by však došlo k rozdeleniu BSM podľa § 148a ods. 2 zákona č. 40/1964 Zb. Občianskeho zákonníka v znení neskorších predpisov, t. j. v súvislosti so začatím podnikania jedného z manželov – osoby zapisovanej do registra KUV, druhý z manželov by v prípade nadobudnutia majetku z podnikateľskej činnosti prvého z manželov bez primeraného protiplnenia bol považovaný za KUV v zmysle § 11 ods. 1 písm. b) zákona o VO.

Interpretáciu úmyslu zákonodarcu získať údaje o skutočných KUV poskytuje vo svojom výkladovom stanovisku č. 1/2016 ÚVO, ktorý uvádza, že KUV je osoba, ktorá sa fakticky, teda bez ohľadu na formálno-právny stav, podieľa na podnikaní, riadení alebo kontrole právnickej osoby, fyzickej osoby (podnikateľa) alebo združenia majetku podľa § 11 zákona o VO.[8] „Faktické" konanie tak môže byť založené na akejkoľvek dohode bez ohľadu na jej formu, platnosť alebo súlad s právom, pričom formálno-právny stav (napr. údaje v dokumentoch, ktoré sú obsahom zbierky listín obchodného registra) nemusí korešpondovať s faktickým stavom. ÚVO ďalej vylučuje spomedzi KUV aj tzv. nominovaného spoločníka (angl. *„nominee shareholder"*), ktorý je len „na papieri" vedený ako držiteľ 25 a viac percentného obchodného podielu a daný podiel drží na účet skutočného spoločníka (napr. na základe zmluvy o nepriamom zastúpení).[9] V týchto prípadoch však správnosť zapísaných skutočných KUV možno len ťažko skontrolovať, pretože informácie o tejto osobe sa nemusia formálne vyskytovať v žiadnych verejných dokumentoch, a preto zostáva na zapisovanej osobe splniť si zákonnú povinnosť a takúto osobu do registra KUV uviesť.

8 Výkladové stanovisko ÚVO č. 1/2016, str. 7, bod. X.

9 *Ibid.*, str. 8, bod X.

3.2 KUV podľa § 11 ods. 2 zákona o VO

Ustanovenie § 11 ods. 2 zákona o VO predstavuje výnimku z povinnosti zapísať údaje o KUV podľa § 11 ods. 1 písm. a) bodu 1 a vzťahuje sa na tie právnické osoby, ktoré sú emitentom cenných papierov prijatých na obchodovanie na regulovanom trhu, ktorý podlieha požiadavkám na uverejňovanie informácií podľa osobitného predpisu. Jedná sa teda o spoločnosti kótované na burze cenných papierov.

Toto ustanovenie bolo v porovnaní s predchádzajúcim znením definície KUV podľa zákona č. 25/2006 Z. z. pozmenené a vyňaté do samostatného odseku. V zmysle predchádzajúcej právnej úpravy boli zapisované subjekty povinné ako KUV do registra zapísať všetkých členov štatutárneho orgánu spoločnosti, ktorá je emitentom cenných papierov, alebo inej právnickej osoby (materskej), ktorá v podnikateľskom subjekte (dcérskej spoločnosti) vykonáva priamo alebo nepriamo rozhodujúci vplyv, a to v prípade, že táto materská spoločnosť je emitentom cenných papierov prijatých na obchodovanie na regulovanom trhu. Možnosť zápisu členov štatutárneho orgánu takýchto materských spoločností kótovaných na regulovanom trhu do registra KUV bolo dôsledkom extenzívneho výkladu tejto výnimky zo strany ÚVO, ktorý v podstate rozšíril zákonnú definíciu na širší okruh subjektov.[10]

10 Výkladové stanovisko ÚVO č. 7/2015, str. 1 – 2, bod II.

Zákon o VO je však už pri formulácii uvedenej výnimky pre spoločnosti kótované na regulovanom trhu jasnejší a s jej extenzívnym výkladom nepočíta. Zmenou predmetného ustanovenia totiž dochádza k vylúčeniu zapisovania členov štatutárnych orgánov materských spoločností, ktoré sú emitentmi cenných papierov prijatých na obchodovanie na regulovanom trhu do regis-

tra, pri zápise dcérskej alebo inak relevantne ovládanej spoločnosti do registra KUV. Do registra KUV sa tak v zmysle § 11 ods. 2 nového zákona o VO zapisujú výlučne členovia štatutárneho orgánu zapisovaných spoločností, ktoré sú kótované na regulovanom trhu. V takomto rozsahu bola predmetná výnimka prevzatá Zákonom o RPVS aj do §6a ods. 1 písm. a) Zákona o AML.

Takto zúžený výklad predmetnej výnimky si osvojil aj ÚVO, ktorý vo svojom výkladovom stanovisku č. 1/2016 uvádza, že *„ak materská právnická osoba je emitentom cenných papierov prijatých na obchodovanie na regulovanom trhu, ale jej dcérska právnická osoba nie je emitentom takýchto cenných papierov, tak táto dcérska právnická osoba je povinná zapísať do registra konečných užívateľov výhod všetkých svojich konečných užívateľov výhod podľa definičných kritérií uvedených v § 11 ods. 1 a § 11 ods. 4 zákona o verejnom obstarávaní.“*[11] Ak nie je možné takýmto spôsobom identifikovať žiadneho KUV, zapíše zapisovaná osoba na základe kaskádovitého trojstupňového postupu svojich KUV podľa ustanovenia § 11 ods. 3 zákona o VO, tak ako uvádzame nižšie v bodoch 3.3 a 3.4 tohto článku.

11 Výkladové stanovisko ÚVO č. 1/2016, str. 2, bod II.

3.3 KUV podľa § 11 ods. 3 prvej vety zákona o VO

Ak zapisovaný subjekt nevie určiť svojho KUV podľa žiadneho z ustanovení § 11 ods. 1 resp. § 11 ods. 2 zákona o VO, je povinný do registra KUV zapísať všetkých členov štatutárneho orgánu právnickej osoby alebo osôb, ktoré spĺňajú kritériá § 11 ods. 1 zákona o VO. Cieľom predmetného ustanovenia je identifikovať právnickú osobu, ktorá sa na podnikaní, riadení alebo kontrole zapisovaného subjektu zúčastňuje obdobným spôsobom ako KUV spĺňajúci kritériá § 11 ods. 1 zákona o VO. Do registra KUV sa však nezapíše takáto právnická osoba, nakoľko účelom právnej úpravy KUV je identifikácia konkrétnych fyzických osôb stojacich za zapisovanými subjektmi.

Uveďme si praktický príklad. Spoločnosť s ručením obmedzeným, ktorá má piatich spoločníkov – štyri fyzické osoby a jednu právnickú osobu – chce zapísať svojich KUV do registra. Táto právnická osoba ako jediná spomedzi spoločníkov zapisovaného subjektu disponuje podielom na základnom imaní nad 25 %, konkrétne 40 %, pričom ostatní spoločníci disponujú každý podielom vo výške 15 % tak na základnom imaní, ako na hlasovacích právach. Žiaden zo spoločníkov-fyzických osôb zároveň nespĺňa žiadnu inú z podmienok § 11 ods. 1 písm. a). Spoločník – právnická osoba je spoločnosť s ručením obmedzeným s desiatimi spoločníkmi disponujúcimi rovnakým podielom na základnom imaní a hlasovacích právach vo výške 10 %. Nakoľko títo spoločníci právnickej osoby – spoločníka zapisovaného subjektu nevykonávajú v zapisovanom subjekte rozhodujúci vplyv podľa § 11 ods. 1 písm. a) bod 1 (10 % podiel v právnickej osobe [10/100] x 40 % podiel právnickej osoby na základnom imaní zapisovanej osoby [40/100] = každý spoločník – fyzická osoba má nepriamy podiel v zapisovanom subjekte vo výške 4 %) a zároveň nespĺňajú inú z podmienok podľa § 11 ods. 1 písm. a) resp. § 11 ods. 2 (napr. rodinní príslušníci postupujúci spoločne), a za predpokladu neexistencie iných fyzických osôb spĺňajúcich niektorú z podmienok § 11 ods. 1 písm. a), je zapisovaný subjekt povinný ako KUV do registra uviesť členov štatutárneho orgánu svojho spoločníka – právnickej osoby, ktorá na základe vlastníctva 40 % obchodného podielu vykonáva podľa § 11 ods. 1 písm. a) bodu 1 rozhodujúci vplyv v zapisovanom subjekte.

Táto definícia KUV bude po vstupe do účinnosti Zákona o RPVS vypustená, t. j. z trojstupňového kaskádovitého systému pre identifikáciu KUV sa stane dvojstupňový, ako uvádzame vyššie.

3.4 KUV podľa § 11 ods. 3 druhej vety zákona o VO

Poslednou možnosťou je určenie KUV podľa § 11 ods. 3 druhej vety a vzťahuje sa len na tie zapisované subjekty, ktoré nevedia určiť svojich KUV podľa § 11 ods. 1, § 11 ods. 2 alebo § 11 ods. 3 prvej vety zákona o VO. V takom prípade sa do registra KUV zapisujú všetci členovia štatutárneho orgánu zapisovaného subjektu, teda tento subjekt zapíše vlastných štatutárov.[12] Oproti európskej právnej úprave, ktoré sa v podstate uspokojí so subjektívnym posúdením zapisovaného subjektu, či vie alebo nevie identifikovať svojho KUV, volí slovenský zákonodarca prísnejšiu formuláciu. Domnievame sa, že dôvodom boli obavy zákonodarcu z prípadného vzniku sporov o tom, čo mohol a čo musel štatutár zapisovaného subjektu vedieť o vlastníckej štruktúre svojej spoločnosti pri zápise do registra KUV.

12 Výkladové stanovisko ÚVO č. 7/2015, str. 6, bod VIII.

Od februára 2017, t. j. od účinnosti nového Zákona o RPVS, bude táto definícia KUV zmenená tak, že miesto členov štatutárneho orgánu sa za KUV budú považovať všetci členovia vrcholového manažmentu, pričom za člena vrcholového manažmentu sa považuje štatutárny orgán, člen štatutárneho orgánu, prokurista a vedúci zamestnanec v priamej riadiacej pôsobnosti štatutárneho orgánu (§6a ods. 2 Zákona o AML).

3.5 KUV podľa § 11 ods. 4 zákona o VO

Ustanovenie § 11 ods. 4 zákona o VO nevymedzuje samostatnú kategóriu KUV, ale len dopĺňa definíciu KUV podľa § 11 ods. 1 zákona o VO. Jedná sa o prípady spoločného postupu aspoň dvoch, ale nie viac ako desiatich fyzických osôb, ktoré by sa jednotlivo nepovažovali v zmysle ustanovení § 11 ods. 1 za KUV, avšak na základe spoločného postupu vykonávajú rozhodujúci vplyv v zapisovanom subjekte podľa § 11 ods. 1 zákona o VO. V praxi pôjde najčastejšie o formálne zmluvy (napr. dohoda o spoločnom postupe, akcionárska dohoda) alebo neformálne vzťahy (napr. rodinné väzby akcionárov resp. spoločníkov spoločnosti, vzťahy hospodárskej alebo ekonomickej závislosti týchto osôb od rovnakého subjektu alebo medzi sebou). Ak je však takýchto osôb viac ako desať, zapisovaný subjekt nezapíše do registra podľa § 11 ods. 4 žiadnu z nich[13] a postupuje pri identifikácii svojich KUV podľa predchádzajúcich odsekov § 11 zákona o VO.

Po účinnosti Zákona o RPVS už táto definícia nebude limitovať počet spoločne konajúcich fyzických osôb na desať, t. j. počet osôb, ktoré spoločným konaním napĺňajú niektorú z definícií KUV, bude môcť byť aj viac ako desať (§6a ods. 3 Zákona o AML).

13 Výkladové stanovisko ÚVO č. 1/2016, str. 7, bod IX.

Záver

Treba si uvedomiť, že ambíciou registra KUV nie je definitívne vyriešiť problém schránkových firiem vo verejnom obstarávaní na Slovensku. Hlavným cieľom tejto úpravy je zvýšenie transparentnosti vo vzťahu k verejnosti, ktorá by mala byť informovaná o osobách, ktoré získavajú peniaze z verejných zdrojov, ako aj odokrytie štruktúr schránkových firiem, ktorými sa často zastierajú obchody medzi podnikateľmi a politicky činnými osobami. Z našej vlastnej skúsenosti vieme, že takéto obchody škodia rovnej súťaži podnikateľov vo verejnom obstarávaní, v dôsledku čoho štát často prichádza o značné sumy peňazí zaplatené za predražene obstarané tovary a služby.

Zákonodarca zavedením inštitútu KUV vo verejnom obstarávaní začal rozširovať predpisy v oblasti boja proti praniu špinavých peňazí na iné oblasti verejného života, konkrétne na verejné obstarávanie, čím sa mu z nášho pohľadu podarilo, po viacerých (vrátane protiústavných a protiprávnych) pokusoch o vylúčenie konkrétnych právnych foriem z účasti vo verejnom obstarávaní, pripraviť legislatívu na nediskriminačnej báze v súlade s európskym aj vnútroštátnym právom.

Napriek tomu, že úprava KUV s najväčšou pravdepodobnosťou nadobro nevyrieši problém schránkových firiem na Slovensku, považujeme ju za jeden z prvých krokov správnym smerom na ceste v boji za vyššiu mieru transparentnosti vo verejnom obstarávaní. Zákonodarcovi sa, podľa nášho názoru, napriek jej zdanlivej zložitosti podarilo vytvoriť pomerne širokú a flexibilnú definíciu KUV, ktorá už počas svojej krátkej existencie bola novelizovaná jednak pri vstupe do účinnosti nového zákona o VO, ako aj v rámci prijatia Zákona o RPVS, aby tak v čo najvyššej miere zodpovedala svojmu účelu. V budúcnosti nie je vylúčené, že sa definícia KUV bude naďalej spresňovať a upravovať prostredníctvom zákonných a podzákonných noriem, resp. prostredníctvom rozhodovacej praxe príslušného súdu, nakoľko doterajšia pôsobnosť ÚVO na úseku registra KÚV po nadobudnutí účinnosti Zákona o RPVS prejde na Okresný súd Žilina. Vzhľadom na to, že definícia KÚV bola zo zákona o VO z väčšej časti prebratá do Zákona o AML, je možné na doterajšiu rozhodovacia prax ÚVO v tejto oblasti prihliadať pri interpretácii ustanovení Zákona o AML aj po nadobudnutí účinnosti Zákona o RPVS.[14]

Jedným z pozitív registra KUV je možnosť jeho využitia aj subjektmi stojacimi mimo rámca verejného obstarávania, akými sú napr. neziskové organizácie alebo investigatívny novinári, a to konkrétne za účelom spoločenskej kontroly. Treba si však uvedomiť, že aj spoločenská kontrola

14 Ešte počas účinnosti predchádzajúceho zákona o VO (č. 25/2006 Z. z. v znení neskorších predpisov) bolo vydané výkladové stanovisko ÚVO č. 8/2015 k definícii konečného užívateľa výhod, ktoré doplnilo predchádzajúce výkladové stanovisko ÚVO č. 7/2015 *(http://www.uvo.gov.sk/-legislativametodika-dohlad/-vykladove-stanoviska-uradu/prehlad-vykladovych--stanovisk-uradu-4a6.html)*; výkladové stanovisko ÚVO č. 1/2016, ktoré interpretuje definíciu KUV obsiahnutú v § 11 súčasne platného a účinného zákona o VO, vzniklo spojením výkladových stanovísk č. 7/2015 a č. 8/2015 a ich rozšírením zohľadňujúcim zmenu definície KUV v § 11 ods. 2 zákona o VO. Tieto stanoviská môžu naďalej slúžiť ako pomôcka pri interpretácii príslušných ustanovení Zákona o AML týkajúcich sa KÚV.

je do veľkej miery limitovaná rozsahom a správnosťou informácií uvádzaných zapisovanými subjektmi v registri KUV, resp. iných verejne prístupných informácií.

Napriek tomu, že povinnosť členských štátov zaviesť register KUV má svoj pôvod v Smernici, Slovenská republika si jeho zavedením nesplnila rozsiahle povinnosti, ktoré jej zo Smernice vo vzťahu k zverejňovaniu KUV vyplývajú, a to z dôvodu obmedzenia jeho využitia na účely verejného obstarávania. Smernica totiž vyžaduje vytvorenie takého vnútroštátneho registra, do ktorého by sa zapisovali všetky podnikateľské subjekty, ktoré sú na území niektorého členského štátu zriadené alebo zaregistrované. To isté ako o registri KUV platí aj o novo-zavedenom registri PVS, nakoľko samotná dôvodová správa k Zákonu o RPVS uvádza, že predkladaný návrh zákona nepredstavuje transpozíciu Smernice.

Autori tohto článku sa podieľali v súčinnosti s Ministerstvom spravodlivosti SR na príprave novoprijatého Zákona o RPVS[15] ktorého cieľom je komplexne vyriešiť obchodovanie verejného a súkromného sektora z pohľadu transparentnosti vlastníckej štruktúry podnikateľov. Prijatie tohto zákona tvorí jednu z programových priorít slovenskej vlády na roky 2016 až 2020. Účelom Zákona o RPVS je vytvoriť (paralelne k vnútroštátnemu registru KUV vyžadovaného Smernicou) špeciálny register PVS, správu ktorého bude zabezpečovať Ministerstvo spravodlivosti SR. Tento register nahradí súčasný register KUV a registráciu KUV do registra PVS bude zabezpečovať Okresný súd v Žiline, t. j. doterajšia pôsobnosť ÚVO na úseku KUV prejde na Okresný súd v Žiline. Ako uvádzame vyššie, Zákon o RPVS odkazuje na „novú" definíciu KUV v §6a Zákona o AML, ktorá do veľkej miery kopíruje terajšiu definíciu KUV, avšak je rozdelená na všeobecnú časť a enumeratívny výpočet konkrétnych prípadov ovládania resp. profitovania z podnikania. Za správnosť údajov o KUV zapísaných do registra PVS bude zodpovedať okrem PVS aj „registrátor" – oprávnená osoba vymedzená v Zákone o RPVS (banky, audítori, advokáti, notári, daňový poradcovia, všetci so sídlom alebo podnikaním na území SR), ktorá bude zároveň za zapisovanú osobu podávať návrh na zápis resp. zmenu zapísaných údajov do registra PVS. Verifikácia údajov o KUV sa bude uskutočňovať periodicky a pri tzv. verifikačných udalostiach (okrem iného aj k momentu, keď podnikateľ získa výraznejšie finančné plnenie zo zmluvy s verejným subjektom). Súčasťou verifikácie oprávnenou osobou bude aj verifikačný dokument, ktorý popíše, ako bol KUV určený a bude predstavovať podklad na posúdenie toho, či pri jeho určení postupovala oprávnená osoba s riadnou starostlivosťou. Oprávnené osoby budú následne ručiť v zákonom stanovenom rozsahu za úhradu pokút uložených podľa Zákona o RPVS Okresným súdom Žilina ako registrujúcim orgánom PVS. Zákon o RPVS má nadobudnúť účinnosť 1. februára 2017.

Jedným z nedostatkov súčasného registra KUV je určite mechanizmus kontroly správnosti zapisovaných údajov. Vysoký a stále narastajúci počet subjektov zapisovaných do registra KUV neumožňuje ÚVO, ktorý register KUV spravuje v zmysle § 159 ods. 1 zákona o VO, z personálno-kapacitných dôvodov vykonávať kontrolu správnosti zápisov jednotlivých subjektov. Naviac, zisťovanie skutočných KUV môže byť v prípade mnohých zapisovaných subjektov problematické z dôvodu zložitosti ich korporátnej a vlastníckej štruktúry, ako aj z dôvodu nedostatku verejne dostupných informácií o týchto subjektoch. Preto by ani zvýšenie personálnych kapacít ÚVO alebo spolupráca ÚVO s externým subjektom, ktorý by mal na starosti kontrolu správnosti a úplnosti zapísaných údajov, nemuseli automaticky znamenať vyššiu mieru správnosti údajov vedených v registri KUV. Toto je taktiež jedna z výziev, s ktorými sa bude musieť vysporiadať aj Okresný súd Žilina, ktorý po účinnosti Zákona o RPVS v rámci agendy registra PVS prevezme pôsobnosť ÚVO na úseku KUV. Podľa § 12 ods. 2 Zákona o RPVS bude môcť podať kvalifikovaný podnet každý, pričom Okresný súd Žilina bude na jeho základe povinný overiť pravdivosť a úplnosť údajov zapísaných v registri PVS.

Taktiež hrozí, že zákonodarcom zvolené sankcie vo forme relatívne vysokých pokút pre zapisované subjekty, ako aj možnosť odstúpenia od zmluvy z dôvodu zápisu „nepravdivých" alebo neúplných údajov o KUV zostanú len v teoretickej rovine a v praxi sa podarí zapisovaným subjektom ich uloženiu vyhnúť. Od účinnosti Zákona o RPVS navyše dôjde k rozšíreniu sankcií pre PVS, a to o pokuty pre štatutárne orgány zapisovaných PVS, pokuty pre oprávnené osoby, ručenie oprávnených osôb za splnenie povinností PVS, ako aj možnosť verejného subjektu okrem odstúpenia od zmluvy pozastaviť plnenie zo zmluvy.

Až čas preto ukáže, či register KUV resp. register PVS skutočne prispeje k zvýšeniu transparentnosti vo verejnom obstarávaní, resp. v obchodovaní verejného a súkromného sektora

15 *https://www.slov-lex.sk/-pravne-predpisy/SK/-ZZ/2016/315/20170201*

na Slovensku. Napriek identifikovaným nedostatkom registra KUV resp. registra PVS možno predpokladať, že samotná hrozba sankcií podľa zákona o VO resp. Zákona o RPVS pri porušení povinnosti zapísať správne resp. úplné údaje o KUV prinúti väčšinu podnikateľských subjektov zapisovaných do registra pravdivo uviesť údaje o svojich KUV. Na druhej strane je možné sa domnievať, že tí podnikatelia, ktorí sa za schránkové firmy skrývali doteraz, nájdu cestu, ako sa účinne vyhnúť zverejneniu svojich KUV aj podľa ustanovení zákona o VO resp. Zákona o RPVS. Dúfame, že novoprijatý Zákon o RPVS, ktorý rozširuje povinnosť zapisovať svojich KUV do registra PVS aj na subjekty mimo rámca verejného obstarávania a zvyšuje záruky vo vzťahu k správnosti zapisovaných údajov, napr. prostredníctvom zavedenia inštitútu oprávnenej osoby, prinesie očakávané zvýšenie transparentnosti tak vo verejnom obstarávaní, ako aj v oblasti nakladania s verejnými financiami. ■

RESUMÉ

Register konečných užívateľov výhod – stop pre schránkové firmy vo verejnom obstarávaní?
Dňa 1. novembra 2015 vstúpila do účinnosti novela zákona o verejnom obstarávaní, ktorá zaviedla povinnosť účastníkov vo verejnom obstarávaní zapisovať do novelou zriadeného registra fyzické osoby, ktoré spĺňajú niektorý zo zákonných definičných znakov konečného užívateľa výhod. Ide o osoby, ktoré fakticky ovládajú resp. vykonávajú rozhodujúci vplyv v týchto subjektoch alebo majú nárok na hospodársky prospech z ich podnikania resp. činnosti. Túto právnu úpravu s minimálnymi zmenami prebral aj nový zákon o verejnom obstarávaní účinný od 18. apríla 2016. Výraznejšiu zmenu právnej úpravy prinesie až nedávno prijatý „protischránkový zákon", ktorý by mal nadobudnúť účinnosť od februára 2017.

SUMMARY

Register of Beneficial Owners – End of Shell Companies in Public Procurement?
An amendment to the Public Procurement Act came into force on 1 November 2015. It imposed an obligation on participants in public procurement to register those individuals, who qualify as beneficial owners satisfying any of the statutory requirements, in the Register introduced by the above-mentioned amendment. Beneficial owners by definition really control or exercise decisive influence over such entities, or they are entitled to receive the economic benefits generated from their business activities. This legislation with minimal changes was also taken into the new Public Procurement Act which came into force on 18 April 2016. More significant legislative changes will be introduced only by the recently adopted "Anti-Shell Corporation Act", which should come into force in February 2017.

ZUSAMMENFASSUNG

Register der Endnutzer von Vorteilen – Stopp für Briefkastenfirmen in der öffentlichen Beschaffung?
Am 1. November 2015 ist die Novelle des Gesetzes über die öffentliche Beschaffung – die öffentliche Auftragsvergabe – in Kraft getreten, durch die für die Teilnehmer an der öffentlichen Auftragsvergabe die Pflicht eingeführt wurde, in das durch die Novelle errichtete Register natürliche Personen einzutragen, die eins von den gesetzlich definierten Merkzeichen des Endnutzers von Vorteilen erfüllen. Es handelt sich um jene Personen, die solche Subjekte praktisch beherrschen bzw. an diesen Subjekten einen maßgebenden entscheidenden Einfluss haben oder den Anspruch auf den wirtschaftlichen Vorteil von deren Unternehmung bzw. Tätigkeit haben. Diese Rechtsregelung hat mit nur minimalen Veränderungen auch das neue Gesetz über die öffentliche Beschaffung, das seit dem 18. April 2016 gültig ist, übernommen. Eine markantere Veränderung der Rechtsregelung bringt erst das unlängst verabschiedete „Antibriefkastenfirmengesetz", das im Februar 2017 in Kraft treten sollte.

Občianskoprávne únosy detí: dva kroky vzad, jeden vpred
2. časť

JUDr. Martin Friedrich

V druhej časti článku prostredníctvom rozboru post-Neulinger rozhodnutí ESĽP poukazujeme na rozkolísanosť judikatúry pri vyžadovaní hĺbkovej analýzy rodinných pomerov. Až rozsudok Veľkej komory ESĽP vo veci X. proti Lotyšsku[1] *priniesol krok vpred prostredníctvom jednoznačného odmietnutia hĺbkovej analýzy rodinných pomerov ako všeobecnej požiadavky návratového konania. Upozorňujeme však aj na to, že rozhodovacia prax slovenského ústavného súdu sa nedostala za prah „neulingerovskej" judikatúry i napriek tomu, že samotný ESĽP sa na základe rozsudku X. proti Lotyšsku vrátil späť k procedurálnemu charakteru návratového konania.*

X. proti Lotyšsku – rozhodnutie komory

V konaní *X. proti Lotyšsku*[2] ESĽP v plnom rozsahu prevzal závery Veľkej komory vo veci *Neulinger*, kedy nielenže hĺbkovú analýzu rodinných pomerov stanovil ako povinnosť,[3] ale navyše najlepší záujem dieťaťa stanovil ako prvoradé a hmotnoprávne hľadisko vo vzťahu k Haagskemu dohovoru, ktorý má procesný charakter a nie je ľudskoprávnou normou. Preto ak má súd zaručiť, že návrat dieťaťa do krajiny pôvodu je v súlade s najlepším záujmom dieťaťa, musí prihliadať na odôvodnené námietky (arguable claims) vznesené účastníkmi konania (t. j. najmä únoscom) vo vzťahu k aplikácii článku 13 písm. b) Haagskeho dohovoru.[4]

JUDr. Martin Friedrich *je absolventom Právnickej fakulty UPJŠ v Košiciach. Od roku 2013 pôsobí ako advokát v Košiciach.*

V predmetom prípade bola sťažovateľka lotyšskou občiankou, ktorá sa presťahovala do Austrálie, kde nadobudla aj austrálske občianstvo. Z partnerského vzťahu s austrálskym občanom sa im narodila dcéra. Po rozpade vzťahu sa matka vrátila s dcérou späť do Lotyšska. Otec následne inicioval začatie konania o návrat. Lotyšský okresný súd v Rige nariadil návrat dieťaťa do Austrálie. V odvolacom konaní sa sťažovateľka bránila tým, že dcérin materinský jazyk je lotyština, dcéra v Lotyšsku navštevuje predškolské aktivity a že po návrate do Austrálie by bola nezamestnaná a nedokázala by zabezpečiť právnu ochranu sebe a dcére. Odvolací súd v Rige potvrdil rozhodnutie okresného súdu, ktorým bol nariadený návrat dcéry do Austrálie.

V tomto prípade je povšimnutia hodné, že na podnet sťažovateľky bol v odvolacom konaní vypracovaný psychologický posudok. Odvolací súd odmietol závery psychologického posudku o škodlivých následkoch návratu dcéry do Austrálie z dôvodu, že rozhodnutie o opatrovníckom práve nie je predmetom návratového konania podľa Haagskeho dohovoru a závery psychologického posudku je povinný vziať do úvahy austrálsky súd a nie lotyšský. Tento postup vytkol ESĽP

1 X v. Latvia [GC], no. 27853/09, ECHR 2013

2 X v. Latvia, no. 27853/09, 13 December 2011

3 Ibid., bod 73

4 Ibid., bod 72

odvolaciemu súdu: *„Súd poznamenáva, že Krajský súd v Rige neskúmal závery psychologického posudku, pričom nevzal do úvahy jeho jednoznačný záver o osobitnom vzťahu medzi matkou a dieťaťom s ohľadom na škodlivé následky na psychiku dieťaťa v prípade ich odlúčenia."*[5]

Je možné z rozsudku *X. proti Lotyšsku* vyvodiť záver že: a) vnútroštátne súdy sú nielen povinné uskutočniť hĺbkovú analýzu rodinných pomerov dieťaťa a b) postačí pre odmietnutie nariadenia návratu podľa článku 13 písm. b) Haagskeho dohovoru, aby únosca predložil psychologickú správu o úzkom vzťahu únoscu a dieťaťa a o možných škodlivých dôsledkoch na psychiku dieťaťa nariadením jeho návratu do krajiny obvyklého pobytu?

5 Ibid., bod 71

B. proti Belgicku

V konaní *B. proti Belgicku*[6] ESĽP posudzoval situáciu, kedy konanie o návrat dieťaťa do USA bolo začaté v jednoročnej lehote od únosu,[7] avšak samotné konanie o návrat vrátane odvolacieho konania trvalo viac ako dva roky. Aj v tomto prípade bol vypracovaný psychologický posudok, ktorý však predložila matka. Psychologický posudok konštatoval, že odlúčenie dieťaťa od matky by mohlo ovplyvniť jeho zdravý psychický vývoj a zdôraznil, že dieťaťu by hrozilo nebezpečenstvo v prípade, ak by malo žiť s otcom v USA. Belgické súdy však v súlade s Haagskym dohovorom rozhodli o návrate dieťaťa do USA.

Podľa názoru ESĽP belgické súdy prehliadli, že dieťa v čase rozhodnutia odvolacieho súdu už bolo v Belgicku viac ako dva roky a plne sa integrovalo do belgického prostredia – časový faktor bol podľa ESĽP kľúčovým faktorom pri posudzovaní následkov nariadenia návratu. Psychologický posudok vypracovaný matkou bol podľa ESĽP dostatočným dôvodom na to, aby súd ustanovil vlastného (nezávislého) znalca, čím by sa objektívne mohli preskúmať dopady nariadeného návratu na dieťa. ESĽP taktiež vytkol belgickým súdom, že vo veci nevykonali hĺbkovú analýzu rodinných pomerov.[8]

Čo nepochybne vyplýva z *B. proti Belgicku* a *X. proti Lotyšsku,* je neskryté nasledovanie záverov veľkej komory vo veci *Neulinger* i napriek tvrdeniam predsedu Costu.

Azda najzarážajúcejšie z rozsudku *B. proti Belgicku* bolo posúdenie časových hľadísk konania v neprospech otca, ktorý žiadal návrat. ESĽP svojím rozhodnutím poskytol únoscom ďalší nástroj, ako zabrániť nariadeniu návratu v podobe dĺžky konania. Je logické, že čím dlhšie konanie o návrat trvá, tým bude dieťa viac integrované do nového prostredia, pritom sa zároveň prehlbujú aj následky negatívneho dopadu na dieťa v prípade jeho návratu. Rodič, ktorého dieťa bolo unesené, za takto nastavených podmienok nemá takmer žiadnu šancu na úspech. Takáto logika uvažovania ESĽP v spojení s požiadavkou na hĺbkovú analýzu rodinných pomerov robí z konania o návrat podľa Haagskeho dohovoru nepoužiteľný nástroj. Vzniknutú hrozbu si uvedomila Veľká komora ESĽP, ktorá vo svojom rozsudku vo veci *X. proti Lotyšsku* revidovala pôvodné závery komory ako aj rozhodnutia *B. proti Belgicku.*

6 B. v. Belgium, no. 4320/11, 10 July 2012

7 Článok 12 Haagskeho dohovoru: *„Ak bolo dieťa neoprávnene premiestnené alebo zadržané podľa článku 3 a v deň začatia konania pred justičným alebo správnym orgánom zmluvného štátu, v ktorom sa dieťa nachádza,* ***neuplynula*** *odo dňa neoprávneného premiestnenia alebo zadržania* ***lehota jedného roka, nariadi príslušný orgán okamžite návrat dieťaťa."***

8 Op. cit. 92, body 67 a 76

X. proti Lotyšsku – rozhodnutie Veľkej komory[9]

Veľká komora začala tým, že **vymedzila vzájomný vzťah medzi Haagskym dohovorom, Dohovorom a Dohovorom o právach dieťaťa:** *„Súd opakuje, že povinnosti štátov Dohovoru podľa čl. 8 Dohovoru v oblasti medzinárodných únosov sa musia vykladať vo svetle požiadaviek Haagskeho dohovoru a Dohovoru o právach dieťaťa. Tento prístup si* ***vyžaduje kombinovanú a harmonickú aplikáciu medzinárodných nástrojov s ohľadom na ich význam a dopad na ochranu práv detí a rodičov.*** *Takýto prístup by nemal vyústiť do konfliktov a rozporov medzi rozličnými zmluvami za predpokladu, že Súd je schopný plniť svoj účel, ktorým je zabezpečenie dodržiavania záväzkov Vysokých zmluvných strán Dohovoru."*[10]

Súd pri hľadaní toho, čo vlastne predstavuje najlepší záujem dieťaťa potvrdil, že zabezpečenie jeho rýchleho návratu je v jeho najlepšom záujme. Stojí za zmienku poukázať na zmenu postavenia najlepších záujmov dieťaťa v posudzovaní konfliktných záujmov rodiča, dieťaťa a verejného poriadku: *„najlepší záujem dieťaťa musí byť jedným z primárnych hľadísk a účel prevencie a okamžitého návratu dieťaťa zodpovedá špecifickej koncepcii najlepších záujmov*

9 X v. Latvia [GC], no. 27853/09, ECHR 2013

10 Ibid., body 93 a 94

dieťaťa“.[11] **Teda najlepší záujem dieťaťa má byť jedným z hlavných hľadísk – nie hlavným hľadiskom v konaní o návrat dieťaťa a súčasne rýchly návrat dieťaťa vrátane preventívnych účinkov Haagskeho dohovoru spadajú do koncepcie** (i keď, ako sme sa dozvedeli – špecifickej) **najlepších záujmov dieťaťa a sú s týmito záujmami v súlade.**

Najlepší záujem dieťaťa však nie je možné posudzovať bez ohľadu na to, aby sme rozlišovali, či súd rozhoduje o žiadosti návratu dieťaťa podľa Haagskeho dohovoru, alebo rozhoduje v konaní o zverení dieťaťa alebo rodičovských právach, pričom tieto konania sa vo svojej podstate nezhodujú s účelom Haagskeho dohovoru.[12] **Najlepšie záujmy dieťaťa sa musia posudzovať vo svetle výnimiek podľa Haagskeho dohovoru,** ktoré sa týkajú uplynutia času (článok 12), podmienok aplikácie Haagskeho dohovoru [článok 13 písm. a)], existencie vážneho nebezpečenstva [článok 13 písm. b)], a súladu základných princípov týkajúcich sa ochrany ľudských práv a základných slobôd (článok 20). Posúdenie najlepších záujmov dieťaťa vo svetle výnimiek podľa Haagskeho dohovoru je povinnosťou vnútroštátnych súdov, ktoré v tomto konaní majú priestor na vlastnú úvahu, avšak ESĽP má právo preskúmať, či tieto rozhodnutia sú v súlade s Dohovorom.[13]

Najzásadnejší záver rozhodnutia Veľkej komory je, že hĺbková analýza rodinných pomerov podľa rozhodnutia veci *Neulinger* sa vzťahovala len na prípad vo veci *Neulinger* a nepredstavuje všeobecnú povinnosť vnútroštátnych súdov pri aplikácii Haagskeho dohovoru.[14] Ide o názor, ktorý už predtým prezentoval predseda Costa[15] a ktorý po sérii opačných rozhodnutí ESĽP vyslovene potvrdila Veľká komora.

Aby sme sa však predčasne netešili, rozsudok Veľkej komory vo veci *X. proti Lotyšsku* treba vnímať ako výsledok kompromisu medzi dvoma názorovými prúdmi: na jednej strane máme sudcov ESĽP, ktorí preferujú rýchlu a efektívnu návratovú procedúru podľa Haagskeho dohovoru (t. j. akceptujú jeho procedurálny charakter) a na strane druhej sudcov, ktorí sú zástancami hmotnoprávneho prieskumu rodinných pomerov v konaní o návrat. Výsledkom tohto kompromisu je taká aplikácia Haagskeho dohovoru, Dohovoru a Dohovoru o právach dieťaťa, ktoré budú vo svojom vzájomnom súlade.[16] Podľa názoru ESĽP možno tieto medzinárodné zmluvy aplikovať vo vzájomnom súlade vtedy, ak sú splnené dve podmienky.[17] Po prvé, pokiaľ niektorý z účastníkov konania v konaní označí skutočnosti, ktoré by mohli byť dôvodom na nenariadenie okamžitého návratu dieťaťa podľa článkov 12 a 13 Haagskeho dohovoru, konajúci súd sa musí s takýmito námietkami aj skutočne zaoberať a svoje rozhodnutie odôvodniť dostatočne na to, aby ho ESĽP mohol preskúmať. Po druhé, tieto skutočnosti musia byť vyhodnotené vo svetle článku 8 Dohovoru.

Podľa ESĽP musí vnútroštátny súd výnimky podľa čl. 12 a 13 Haagskeho dohovoru interpretovať striktne, avšak požiadavka, aby rozhodnutie bolo v súlade s čl. 8 Dohovoru vyžaduje, aby súd nielen posúdil obhájiteľné tvrdenia o existencii hrozby vážneho nebezpečenstva v prípade návratu maloletého, ale súčasne musí súd svoje rozhodnutie postaviť a odôvodniť na konkrétnych okolnostiach prípadu. Opačný postup je v rozpore s čl. 8 Dohovoru a Haagskeho dohovoru.[18] Napokon, v prípade nariadenia návratu sa súd musí uistiť, že je presvedčivo a dostatočne zabezpečená ochrana dieťaťa v krajine jeho obvyklého pobytu a v prípade, že by existovalo riziko spojené s návratom dieťaťa, boli v krajine jeho obvyklého pobytu podniknuté konkrétne kroky na zabezpečenie ochrany dieťaťa.[19]

Harmonizácia rozličných (aj protichodných záujmov) však nie je synonymom efektivity. Rozsudok Veľkej komory vo veci *X. proti Lotyšsku* môže byť ťažko vybojovaným kompromisom, no harmonizácia, ako výsledok tohto kompromisu, je, povedzme, len o stupeň alebo dva lepšie riešenie, ako hĺbková analýza podľa *Neulinger*. Harmonizácia opätovne otvára priestor pre únoscu, aby taktizoval a odďaľoval rozhodnutie súdu o návrate. I keď sa pohybujeme len v rámci preukázania existencie skutočností podľa čl. 13 Haagskeho dohovoru, súd sa týmito skutočnosťami bude musieť zaoberať. Zabezpečenie dôkazov popierajúcich tvrdenia únoscu však v konkrétnom prípade nemusí byť vôbec jednoduché, najmä ak vezmeme do úvahy časovú náročnosť dožiadaní medzi jednotlivými štátmi Haagskeho dohovoru. Navyše, je dosť pravdepodobné, že rozsah dokazovania sa v konečnom dôsledku zmení na hĺbkovú analýzu rodinných pomerov, čo je presný opak toho, čo chcela dosiahnuť Veľká komora.

Aj vo svetle rozhodnutia *X. proti Lotyšsku* ostáva nezodpovedané, ako by sa princípy harmonizácie mali uplatňovať medzi štátmi EÚ, keďže tu by mala platiť Doktrína Bosphorus. Odpoveď nám poskytne až ďalší vývoj judikatúry ESĽP.

11 Ibid., bod 95: *„The decisive issue is whether the fair balance that must exist between the competing interests at stake – those of the child, of the two parents, and of public order – has been struck, within the margin of appreciation afforded to States in such matters (see Maumousseau and Washington, cited above, § 62), taking into account, however, that* ***the best interests of the child must be of primary consideration*** *and that the objectives of prevention and immediate return correspond to a specific conception of "the best interests of the child" (see paragraph 35 above).“*

12 Ibid., bod 100

13 Ibid., bod 101

14 Ibid., bod 105: *„Against this background the Court considers it opportune to clarify that its finding in paragraph 139 of Neulinger and Shuruk does not in itself set out any principle for the application of the Hague Convention by the domestic courts.“*

15 Op. cit. 55

16 Op. cit. 96, Op. cit. 92, bod 92.
Porovnaj aj Op. cit. 71, str. 394

17 Op. cit. 95, bod 106

18 Op. cit. 95, bod 107

19 Op. cit. 95, bod. 108

Judikatúra ESĽP po rozhodnutí Veľkej komory vo veci X proti Lotyšsku

Rozsudok *X. proti Lotyšsku* nám demonštroval, že v súčasnosti existujú dva názorové prúdy, v akom rozsahu viesť dokazovania v konaní o návrat.

V rozsudku vo veci *Phostira Efthymiou a Ribeiro Fernandes proti Portugalsku*[20] ESĽP posudzoval únos dcéry matkou (cyperskou občianskou) do Portugalska. Otec podal návrh na začatie konania o nariadenie návratu podľa Haagskeho dohovoru.

20 Phostira Efthymiou and Ribeiro Fernandes v. Portugal, no. 66775/11, 5 February 2015

Odvolací súd rozhodol, že na prípad sa uplatní výnimka z povinnosti nariadiť navrátenie dieťaťa podľa článku 13 písm. b) Haagskeho dohovoru, pretože podľa názoru odvolacieho súdu existovalo vážne nebezpečenstvo, že návratom na Cyprus bude dcéra vystavená duševnej ujme. Najvyšší súd však rozhodnutie odvolacieho súdu zrušil s odôvodnením, že podmienky článku 13 Haagskeho dohovoru neboli splnené a nariadil návrat dieťaťa.

ESĽP konštatoval porušenie článku 8 Dohovoru. S odkazom na rozhodnutie *X. proti Lotyšsku* portugalským súdom vytkol, že rýchlosť konania o návrat nezbavuje súd povinnosti náležite preskúmať obhájiteľné tvrdenia o vážnom nebezpečenstve podľa čl. 13 Haagskeho dohovoru, ktorému by dieťa mohlo byť vystavené v prípade návratu ako i povinnosti náležite rozhodnúť o týchto skutočnostiach a vo vzťahu ku konkrétnym okolnostiam prípadu. Odmietnutie posúdenia námietok týkajúcich sa výnimiek z povinnosti navrátenia dieťaťa, rovnako ako nedostatočné odôvodnenie či odôvodnenie automatické alebo stereotypné, je v rozpore s čl. 8 Dohovoru. **Článok 8 Dohovoru vnútroštátnym súdom ukladá povinnosť, aby buď potvrdili, či vyvrátili existenciu vážneho nebezpečenstva psychickej či fyzickej ujmy podľa článku 13 Haagskeho dohovoru.**

Aj v prípade *Phostira Efthymiou* ESĽP vytkol portugalským súdom, že ignorovali psychologický posudok, v ktorom sa konštatovalo, že navrátenie dieťaťa na Cyprus by mu mohlo spôsobiť ujmu. V tejto súvislosti stojí za pozornosť spomenúť odlišné stanovisko sudkyne Steiner a sudcu Sicilianos, ktorí sa odvolali na predchádzajúce rozhodnutie Veľkej komory ESĽP vo veci *X. proti Lotyšsku*, v ktorom ESĽP poukázal na to, že čl. 13 Haagskeho dohovoru *„presne nevymedzuje povahu vážneho nebezpečenstva, ktoré môže spočívať nie len vo fyzickej alebo psychickej ujme, ale aj v neznesiteľnej situácii.* ***Avšak v zmysle článku 8 Dohovoru*** **(o ochrane ľudských práv a základných slobôd)** ***ho nie je možné vykladať tak, že je spojené so všetkými nepríjemnosťami súvisiacimi s návratom. Výnimky v zmysle čl. 13 ods. 1 písm. b) sa týkajú len situácií, ktoré idú nad rámec toho, čo možno od dieťaťa rozumne očakávať, aby znieslo.“***[21] Podľa disentujúcich sudcov má každý nútený návrat určité negatívne následky na psychický stav dieťaťa, to však neznamená, že by návrat nemal byť uskutočnený. Pokiaľ by sme odmietli nariadenie návratu dieťaťa vždy, keď sa psychológ domnieva, že návrat bude mať na dieťa negatívny dopad, Haagsky dohovor stratí svoj účel a význam. S týmto názorom možno len súhlasiť.

21 Op. cit. 95, bod 116

V konaní *Blaga proti Rumunsku*[22] rozhodoval ESĽP o sťažnosti otca pre porušenie článku 8 Dohovoru Rumunskom, ktorému rumunské súdy zamietli jeho žiadosť o nariadenie návratu jeho detí. Rumunský odvolací súd potvrdil rozhodnutie súdu prvého stupňa z dôvodu, že v konaní v neprítomnosti rodičov boli vypočuté všetky deti, ktoré s ohľadom na ich vek boli schopné samostatne prejaviť svoj názor. Všetky deti sa vyjadrili, že sa nechcú vrátiť do USA. Zároveň bol vypracovaný psychologický posudok, ktorý konštatoval, že návrat do USA je spôsobilý deťom privodiť psychologickú ujmu z dôvodu odlúčenia od matky a pretože dvojičky sa zžili s novým prostredím.[23]

22 Blaga v. Romania, no. 54443/10, 1 July 2014

23 Ibid., bod 33

ESĽP konštatoval porušenie článku 8 Dohovoru z dôvodu, že *„pri hodnotení jednotlivých dôkazov z odôvodnenia vnútroštátneho rozhodnutia vyplynulo, že rozhodujúcim dôkazom pre odmietnutie návratu detí do krajiny ich obvyklého pobytu boli výpovede detí.* ***Súd poznamenáva, že článok 13 ods. 2 Haagskeho dohovoru alebo jeho výklad podľa Vysvetľujúcej správy Elisy Pérez-Verovej neprikazuje, aby sudca automaticky súhlasil so želaním dieťaťa, a to aj v prípade, ak dieťa získalo dostatočný stupeň vyspelosti.*** *Súd síce uznáva, že podľa Dohovoru sa má priznať význam námietkam dieťaťa, avšak* ***výpoveď dieťaťa nesmie predstavovať veto v konaní, v ktorom sa rozhoduje o jeho návrate.*** *Vnútroštátne súdy musia preto preskúmať aj ďalšie hľadiská tykajúce sa okolností dieťaťa predtým, než využijú svoje právo odmietnuť nariadiť návrat dieťaťa.“*[24]

24 Ibid., body 79, 80

ESĽP vytkol rumunským súdom aj to, že síce prihliadli na psychologický posudok, no vôbec sa nezoberali tým, či v prípade návratu do USA by sa deti dokázali rýchlo adaptovať na nové prostredie. Ďalej rumunské súdy nepreskúmali, či je možné, aby sa matka mohla vrátiť do USA spolu s deťmi, či je možné návrat zabezpečiť v rámci právneho poriadku štátu obvyklého pobytu detí, alebo či je možné zabezpečiť, aby po dohode s otcom po návrate matka žila s deťmi v USA oddelene od otca do skončenia konania o rozvode a opatrovníckeho konania.[25]

25 Ibid., bod 81

Rozsudok *R. S. proti Poľsku*[26] je zaujímavý najmä tým, že ilustruje rozdielnosť názorov sudcov pri aplikácii Haagskeho dohovoru. Štyria zo siedmich sudcov komory konštatovali porušenie článku 8 Dohovoru v prípade, kedy matka so súhlasom otca vzala dieťa na dovolenku zo Švajčiarska do Poľska, no s deťmi sa už odmietla vrátiť naspäť do Švajčiarska. Poľské súdy zamietli návrh otca na nariadenie návratu detí a taktiež vydali predbežné opatrenie, ktorým zverili deti matke. Väčšina sudcov konštatovala, že predbežné opatrenie bolo v rozpore s Haagskym dohovorom z dôvodu, že právo rozhodovať o opatrovníckych právach k dieťaťu má štát obvyklého pobytu dieťaťa a nie štát, v ktorom je dieťa unesené alebo zadržiavané.[27] Taktiež jednoznačne dospeli k záveru, že matka sa dopustila neoprávneného zadržiavania dieťaťa v Poľsku potom, ako bez výslovného súhlasu otca s ich ďalším pobytom v Poľsku odmietla vrátiť deti do Švajčiarska.[28] Poľským súdom vytkli aj to, že konanie o návrat trvalo viac ako šesť mesiacov.[29]

26 R. S. v. Poland, no. 63777/09, 21 July 2015

27 Ibid., bod 66

28 Ibid., bod 64

29 Ibid., bod 70

Disentujúci sudcovia dospeli k presvedčeniu, že matka nemala nádej na slušný život vo Švajčiarsku z dôvodu veľmi nepriateľského správania jej manžela voči nej a poľské súdy postupovali správne, ak takéto správanie manžela voči nej a deťom subsumovali pod výnimku v zmysle čl. 13 Haagskeho dohovoru.[30] Podľa ich názoru konštatovanie väčšiny o neprimeranej dĺžke konania nezodpovedalo potrebe vykonať hĺbkovú analýzu, ktorá mala mať prednosť pred rýchlosťou konania a ktorá bola odôvodnená v tomto prípade.[31] Pozoruhodné je nasledujúce konštatovanie: *„Poukazujeme na to, že Súd pristupuje k otázke metodológie výkladu zmlúv rozporuplne. Súd často zdôrazňuje, že Dohovor je živým nástrojom a preto sa zvyčajne zdrží od používania prípravných dokumentov k Dohovoru pri jeho výklade. V prípade Haagskeho dohovoru sa však ujal opačný prístup. Súd pri výklade Haagskeho dohovoru sa spolieha najmä na jeho výkladovú správu. Dôvody, pre ktoré Súd pristúpil k rozdielnemu spôsobu interpretácie zmlúv, neboli vysvetlené."*[32]

30 Ibid., bod 5 disentu

31 Ibid., bod 7 disentu

32 Ibid., bod 9 disentu

Odvolávanie sa na výkladovú správu k Haagskemu dohovoru[33] možno demonštrovať aj na prípade vo veci *K. J. proti Poľsku,*[34] v ktorom výkladová správa tvorila základ pri aplikácii Haagskeho dohovoru.[35] Zaujímavé v tomto prípade je aj to, že právny základ pre rozhodnutie ESĽP okrem Haagskeho dohovoru tvorilo Nariadenie[36] a súd vzal do úvahy aj Dohovor o právach dieťaťa.[37]

33 Op. cit. 95, bod 107

34 K. J. v. Poland no. 30813/14, 1 March 2016

35 Ibid, bod 34

36 Ibid, bod 39

37 Ibid, bod 38

Sťažovateľ aj so svojou manželkou boli poľskými občanmi, ktorí žili vo Veľkej Británii. Počas trvania manželstva sa im narodila dcéra. Matka s dcérou odišla do Poľska a následne informovala sťažovateľa, že sa s dcérou do Veľkej Británie už nevrátia. V čase konania o návrat mala dcéra tri roky. Poľský prvoinštančný súd v konaní ustanovil znalca – psychológa, ktorý mal zodpovedať *„či premiestnenie dieťaťa do starostlivosti otca v spojení s odlúčením od matky naštrbí pocit bezpečia dieťaťa a či ovplyvní jeho emočný stav negatívnym spôsobom; alebo či odporúča, aby s ohľadom na psychický a fyzický vývoj dieťaťa zverenie dieťaťa do starostlivosti otca v spojení s príkazom matky na jeho odovzdanie."*[38] Znalec vo svojom posudku uviedol, že odlúčenie dcéry od matky by dieťaťu spôsobilo väčšiu emocionálnu ujmu ako to, že dcéra nebude mať denný kontakt so svojím otcom. Pocit bezpečia a stability by bol u dcéry vážne narušený. Po zvážení (nízkeho) veku dcéry znalec dospel k záveru, že v tom čase to bola matka, ktorá dokázala najlepšie uspokojiť potreby dieťaťa.[39] Prvoinštančný súd zamietol návrh otca na nariadenie návratu. Odvolací súd toto rozhodnutie potvrdil, pričom uviedol, že nariadenie návratu dieťaťa do Veľkej Británie by ho vystavilo neznesiteľnej psychologickej ujme.

38 Ibid, bod 15

39 Ibid, bod 16

ESĽP najprv konštatoval, že základom pre odmietnutie nariadenia návratu vnútroštátnymi súdmi bolo posúdenie dopadov, ktoré by prípadné nariadenie návratu malo na dcéru. Súd ďalej poznamenal, že to bola matka dieťaťa, ktorá odmietala návrat dcéry. Bolo preto len na nej, aby preukázala tvrdenia o možných a konkrétnych rizikách podľa čl. 13 písm. b) Haagskeho dohovoru. V tejto súvislosti súd zopakoval, že existencia vážneho nebezpečenstva podľa čl. 13 písm. b) Haagskeho dohovoru nezahŕňa všetky nepríjemnosti spojené s nariadením návratu, ale len tie, ktoré nemožno požadovať od dieťaťa, aby ich rozumne znieslo.[40] Podľa názoru ESĽP argumenty poľských súdov nepreukázali existenciu vážneho nebezpečenstva, pričom

40 Ibid, bod 64, porovnaj aj op. cit. 93

neprihliadli na časť znaleckého posudku, ktorá hovorila o schopnosti dcéry rýchlo sa adaptovať na iné prostredie, o jej dobrom zdravotnom stave, o jej citovej väzbe k obom rodičom a to, že Veľkú Britániu a Poľsko vnímala ako rovnocenné.[41] ESĽP poľským súdom taktiež vytkol, že v konaní o nariadenie návratu výnimky podľa čl. 13 Haagskeho dohovoru nevykladali striktne[42] a v konaní o návrat riešili otázku opatrovníckych práv, ktorá však nie je predmetom konania podľa Haagskeho dohovoru.[43] Napokon ESĽP svoje posúdenie uzavrel tým, že k porušeniu článku 8 Dohovoru došlo aj tým, že konanie pred poľskými súdmi trvalo štyridsaťpäť týždňov, čo je v rozpore s pozitívnym záväzkom štátu konať v konaní o návrat urýchlene.[44] V odôvodnení rozsudku však chýba vysvetlenie vzájomného pomeru jednotlivých právnych nástrojov, na ktoré ESĽP pri vymedzení relevantnej právnej úpravy poukázal, a svoje rozhodnutie založil na porušení Haagskeho dohovoru.

41 Ibid, bod 69

42 Ibid, bod 67

43 Ibid, bod 70

44 Ibid, bod 71

V rozsudku vo veci *G. N. proti Poľsku*[45] ESĽP zopakoval argumentáciu z rozsudku vo veci *K. J. proti Poľsku*, t. j., že výnimky na nariadenie návratu podľa Haagskeho dohovoru musia byť uplatňované striktne. *„Súd osobitne zdôrazňuje, že* ***ujma,*** *na ktorú poukazuje článok 13 písm. b) Haagskeho dohovoru,* ***nemôže vzniknúť len z odlúčenia dieťaťa od rodiča, ktorý dieťa uniesol alebo ho neoprávnene zadržiava. Odlúčenie, nech je pre dieťa akokoľvek zložité, automaticky nespĺňa test existencie vážneho nebezpečenstva.“***[46]

45 G. N. v. Poland no. 2171/14, 19 July 2016

46 Ibid, bod 61

Rozhodnutia Ústavného súdu SR

Pri rozkolísanej judikatúre ESĽP nie je prekvapením, že nielen poľské súdy majú problém pri aplikácii Haagskeho dohovoru. Slovenský ústavný súd v tomto tiež nie je výnimkou. Ku dňu prípravy tohto článku (august 2016) vo vyhľadávači na stránke ústavného súdu bolo možné nájsť osem rozhodnutí, v ktorých ústavný súd poukázal na rozsudok vo veci *Neulinger a Shuruk*. Pretože toto rozhodnutie znamenalo výrazný odklon od doterajšej judikatúry ESĽP s jeho následnou korekciou, na účely tohto článku pokladáme za postačujúce, ak sa zameriame na to, ako Ústavný súd SR vníma rozsudok vo veci *Neulinger a Shuruk* a následný vývoj judikatúry ESĽP v konaní o návrat podľa Haagskeho dohovoru.

Z ôsmich rozhodnutí sa päť týkalo konania o návrat, dve sa týkali rodičovských práv a povinností (Nález č. k. IV. ÚS 276/2014-48 zo dňa 28. októbra 2014, ktorým súd vyslovil, že nedošlo k porušeniu základných práv a slobôd a Uznesenie II. ÚS 43/201513 z 22. januára 2015, ktorým súd sťažnosť odmietol). V konaní vedenom pod sp. zn. II. ÚS 498/2015 súd odmietol sťažnosť sťažovateľa voči uzneseniu o návrate ako oneskorene podanú.

Rozsudok Veľkej komory vo veci *Neulinger a Shuruk* bol vynesený dňa 6. júna 2010 a rozsudok Veľkej komory vo veci *X. proti Lotyšsku* pochádza zo dňa 26. novembra 2013. Najstaršie rozhodnutie ústavného súdu, v ktorom sa spomína rozsudok vo veci *Neulinger a Shuruk,* pochádza z konania vedenom pod sp. zn. IV. ÚS 100/2014 z 23. mája 2014. Ústavný súd mal preto dostatočný časový priestor na to, aby sa oboznámil s rozsudkom vo veci *X. proti Lotyšsku*, ktorý korigoval závery rozsudku vo veci *Neulinger a Shuruk*.

IV. ÚS 100/2014

V konaní vedenom pod sp. zn. IV. ÚS 100/2014[47] bolo predmetom preskúmania rozhodnutie krajského súdu, ktorým potvrdil uznesenie okresného súdu o nariadení návratu maloletých detí do Francúzska. Matka – sťažovateľka sa v konaní pred ústavným súdom domáhala, aby ústavný súd vyslovil, že uznesením krajského súdu došlo k porušeniu jej základných práv a slobôd a súčasne žiadala o zrušenie potvrdzujúceho uznesenia krajského súdu. Ústavný súd nálezom zo dňa 23. mája 2014 sťažnosti vyhovel, konštatoval porušenie čl. 46 ods. 1 Ústavy SR a čl. 6 ods. 1 Dohovoru (právo na spravodlivé súdne konanie).

47 Nález ÚS SR č. k. IV. ÚS 100/2014-94 zo dňa 23. mája 2014

Je zaujímavé, že v tomto prípade síce sťažovateľka namietala aj zásah do práva na súkromný a rodinný život podľa čl. 8 Dohovoru, avšak súd konštatoval porušenie čl. 6 Dohovoru. Aj

s ohľadom na judikatúru ESĽP, ktorá porušenie práv v konaní o nariadenie návratu subsumuje pod čl. 8 Dohovoru, javí sa ako vhodnejšie riešenie, aby aj ústavný súd porušenie základných práv a slobôd v konaní podľa Haagskeho dohovoru konštatoval najmä vo vzťahu k článku 8 Dohovoru.

Zo sťažnosti vyplýva, že voči uzneseniu krajského súdu bolo vznesených päť námietok:

1. v súvislosti s otázkou určenia obvyklého pobytu maloletých detí krajský súd nevychádzal zo starostlivo zisteného skutkového stavu a v odôvodnení napadnutého rozhodnutia nie sú obsiahnuté úvahy súdu, na základe ktorých rozhodol,
2. krajský súd bez náležitého odôvodnenia zamietol návrh na vypracovanie znaleckého posudku z odboru detskej psychológie, ktorý by sa zaoberal otázkou vplyvu odlúčenia maloletých detí od sťažovateľky v prípade ich návratu,
3. neprihliadal na dĺžku času, ktorý maloleté sťažovateľky prežili v Slovenskej republike, na ich adaptáciu, novonadobudnuté rodinné a sociálne väzby,
4. nezistil názor maloletých sťažovateliek vo vzťahu k nariadeniu ich návratu do Francúzskej republiky,
5. pri posudzovaní dôvodov, ktoré by mohli eliminovať návrat maloletých sťažovateliek, krajský súd nevychádzal zo starostlivo zisteného skutkového stavu a neprihliadal na najlepší záujem dieťaťa.[48]

48 Ibid., str. 19 a 20

Ústavný súd v odôvodnení nálezu okrem iného uviedol: *„Z procesného hľadiska má národný orgán konať na základe úplného preskúmania celkovej rodinnej situácie a faktorov materiálnej, emocionálnej, zdravotnej, psychologickej a pod. povahy“ (rozsudok ESĽP č. 41615/07, Neulinger a Shuruk v. Švajčiarsko zo 6. 7. 2010).“*[49] Ako však vyplýva z rozhodnutia vo veci *X. proti Lotyšsku,* ESĽP potrebu vykonania hĺbkovej analýzy odmietol ako všeobecnú povinnosť vnútroštátnych súdov pri aplikácii Haagskeho dohovoru.[50] ESĽP v rozsudku *X. proti Lotyšsku* hĺbkovú analýzu nahradil potrebou harmonického výkladu Dohovoru a Haagskeho dohovoru.[51] Ako sme už uviedli na inom mieste, harmonický výklad Dohovoru a Haagskeho dohovoru vyžaduje pre prípad, ak *„niektorý z účastníkov konania v konaní označí skutočnosti, ktoré by mohli byť dôvodom pre nenariadenie okamžitého návratu dieťaťa podľa článkov 12 a 13 Haagskeho dohovoru, konajúci súd sa musí s takýmito námietkami aj skutočne zaoberať a svoje rozhodnutie odôvodniť dostatočne na to, aby ho ESĽP mohol preskúmať. Po druhé, tieto skutočnosti musia byť vyhodnotené vo svetle článku 8 Dohovoru.“* Ústavný súd sa však týmto názorom ESĽP neriadil a mechanicky prevzal závery z rozsudku *Neulinger.*

49 Ibid., str. 31

50 Op. cit. 93, bod 105

51 Ibid., bod 106

Je prekvapivé, že ústavný súd vo svojom náleze priamo odkazuje na rozsudok Veľkej komory vo veci *X. proti Lotyšsku*, avšak závery tohto rozsudku, podľa nášho názoru, opomenul v plnom rozsahu implementovať. Svedčí o tom aj ďalší názor ústavného súdu, v zmysle ktorého *„ESĽP vyžaduje preskúmanie najlepšieho záujmu dieťaťa v širšom kontexte ako len vo vzťahu k posúdeniu, či nie sú dané okolnosti podľa čl. 13, resp. čl. 20 Haagskeho dohovoru, teda výnimky z povinnosti nariadiť návrat.“*[52] Tento názor ústavného súdu už v tom čase nemohol obstáť, pretože ESĽP v rozsudku *X. proti Lotyšsku* definoval koncept najlepších záujmov dieťaťa *„len vo svetle výnimiek podľa Haagskeho dohovoru, ktoré sa týkajú uplynutia času (článok 12), podmienok aplikácie Haagskeho dohovoru [článok 13 písm. a)], existencie vážneho nebezpečenstva [článok 13 písm. b)], a súladu základných princípov týkajúcich sa ochrany ľudských práv a základných slobôd (článok 20).“* [53] Takto definované najlepšie záujmy dieťaťa v žiadnom prípade nezodpovedajú ich *„širšiemu kontextu“* podľa ústavného súdu.

52 Op. cit. 131, str. 31

53 Op. cit. 93, bod 101

Vo vzťahu k nevykonaniu znaleckého posudku ústavný súd uviedol, že sťažovateľka opakovane žiadala o vykonanie znaleckého dokazovania znalcom z odboru detskej psychológie, ktorý by sa mal v posudku vyjadriť k otázke, či by nariadením návratu maloletým sťažovateľkám nebola spôsobená psychická ujma, resp. či a aké dôsledky by malo nariadenie návratu na psychiku maloletých. Podľa názoru ústavného súdu *„krajský súd neposkytol právam sťažovateliek požadovanú ochranu, keď zameral svoju pozornosť výlučne na dokazovanie domáceho násilia v rodine a opomenul, že ujma, ktorá maloletým sťažovateľkám môže hroziť po nariadení ich návratu, môže byť i psychická zvlášť za situácie, keď matka avizovala možné nepriaznivé dôsledky už správami psychológa a opakovane navrhla vykonať k tejto otázke znalecké dokazovanie.“*[54] Testom existencie vážneho nebezpečenstva v zmysle čl. 13 písm. b) Haagskeho dohovoru podľa rozsudku *X. proti Lotyšsku* môže prejsť len taká ujma, ktorú nemožno od dieťaťa rozumne požadovať, aby ju znieslo.[55] Týmto testom však nemôže prejsť ujma len

54 Op. cit. 131, str. 28

55 Op. cit. 93, bod 116

z odlúčenia dieťaťa od rodiča, ktorý dieťa uniesol. Odlúčenie dieťaťa od únoscu alebo rodiča, ktorý ho neoprávnene zadržiava, nespĺňa automaticky podmienky testu existencie vážneho nebezpečenstva.[56]

S ohľadom na závery Veľkej komory vo veci *X. proti Lotyšsku* vyznieva paradoxne konštatovanie ústavného súdu, podľa ktorého *„krajský súd pri zisťovaní skutkového stavu nezohľadnil požiadavky vyplývajúce z aktuálnej judikatúry ESĽP."*

56 Ibid., porovnaj aj op. cit. 130

II. ÚS 361/2014

Predmetom konania vedenom pod sp. zn. II. ÚS 361/2014 bolo preskúmanie postupu okresného aj krajského súdu, ktoré odmietli vykonať právoplatné uznesenie o nariadení návratu detí do Írska. Ústavný súd nálezom vyslovil porušenie práv otca.[57]

Okresný aj krajský súd zamietli návrh na výkon rozhodnutia o návrate dieťaťa z dôvodu, že uznesením o nariadení návratu *„nebolo rozhodnuté, že by mal. deti nemali byť v starostlivosti povinnej a že by ich mala odovzdať oprávnenému, ale bolo vyslovené, že mal. deti sa majú vrátiť do krajiny ich obvyklého pobytu."*

Z tohto nálezu stojí za pozornosť, že ústavný súd definoval konanie o výkon rozhodnutia v konaní o návrat ako špecifické konanie, ktorého osobitosť spočívala v postupe všeobecných súdov na základe medzinárodného práva, pričom boli povinnosťou všeobecných súdov prihliadnuť na pramene a účel týchto medzinárodných právnych predpisov (t. j. Haagsky dohovor a Nariadenie). [58]

Pokiaľ sme ústavnému súdu vyčítali, že sa v konaní vedenom pod sp. zn. IV. ÚS 100/2014 nevenoval zásahu do práv podľa čl. 8 Dohovoru, v tomto konaní už ústavný súd nemal o tom žiadne pochybnosti. S odkazom na rozsudok vo veci *Neulinger* konštatoval, že *„je potrebné záväzky štátu podľa čl. 8 dohovoru interpretovať vo svetle Haagskeho dohovoru a Dohovoru o právach dieťaťa."*[59] Výsledkom konania tak bol výrok o porušení čl. 19 ods. 2, čl. 41 ods. 1 a 4 a čl. 46 ods. 1 Ústavy SR a práva podľa čl. 6 ods. 1 a čl. 8 Dohovoru.

57 Nález ÚS SR č. k. II. ÚS 361/201449 zo dňa 27. mája 2015

58 Ibid., str. 25

59 Ibid., str. 34

II. ÚS 294/2015

V konaní vedenom pod II. ÚS 294/2015 súd odmietol sťažnosť sťažovateľa z dôvodu jej zjavnej neopodstatnenosti.[60] Otec – sťažovateľ v tomto konaní namietal postup a rozhodnutie okresného aj krajského súdu, ktoré zamietli jeho návrh na nariadenie návratu jeho maloletého syna do Francúzska. Krajský súd síce dospel k záveru, že došlo k neoprávnenému zadržiavaniu maloletého na území SR, avšak návrat maloletého do krajiny obvyklého pobytu by predstavoval pre dieťa aj matku nebezpečenstvo ujmy. Ujma, ktorej mala byť matka aj dieťa vystavené, mala vyplývať *„z konkrétnych okolností nízkeho veku maloletého, jeho prirodzenej naviazanosti na matku a prostredníctvom nej na prostredie, v ktorom matka žije, ktoré je aktuálne v Slovenskej republike, kde má momentálne vytvorené najlepšie podmienky na starostlivosť o maloletého."*[61]

Na podporu svojich argumentov ústavný súd opätovne zdôraznil povinnosť súdov vykonať hĺbkovú analýzu rodinných pomerov.[62] V uznesení poukázal na nález v konaní vedenom pod sp. zn. IV. ÚS 100/2014 a s odkazom na rozsudok vo veci *X. proti Lotyšsku* na povinnosť harmonického výkladu Dohovoru, Haagskeho dohovoru a Dohovoru o právach dieťaťa a taktiež uviedol, že na základe rozsudku vo veci *X. proti Lotyšsku „vnútroštátne súdy sú povinné náležite preskúmať celú rodinnú situáciu vrátane tvrdení o „vážnej ujme", ktorá by dieťaťu v prípade návratu mala hroziť, a toto preskúmanie musia vnútroštátne súdy aj náležite odôvodniť vo svojich rozhodnutiach."*[63]

Podobne ako nález v konaní vedenom pod sp. zn. IV. ÚS 100/2014, aj toto uznesenie trpí rovnakými vadami. Ústavný súd opätovne nevzal ohľad na odlišné chápanie najlepších záujmov dieťaťa, ako bolo predefinované v rozsudku *X. proti Lotyšsku*, hĺbkovú analýzu rodinných pomerov naďalej chápal ako procesnú povinnosť vnútroštátneho súdu v konaní o návrat. V tomto

60 Uznesenie II. ÚS 294/201514 zo dňa 30. apríla 2015

61 Ibid., str. 15

62 Ibid., str. 15

63 Ibid., str. 14

konaní súd taktiež opomenul, že ujmou nie je každá ujma a odlúčenie dieťaťa od únoscu alebo rodiča, ktorý ho neoprávnene zadržiava, automaticky nepredstavuje vážne nebezpečenstvo podľa Haagskeho dohovoru. Ústavný súd ani v tomto prípade neaplikoval test existencie váž-neho nebezpečenstva v zmysle čl. 13 písm. b) Haagskeho dohovoru.

Tento náš názor potvrdzuje aj sudca Lajos Mézsáros, ktorý vo svojom odlišnom stanovisku k uzneseniu ústavného súdu[64] poukázal na *„zmiernenie tónu v rozsudku vo veci X. v Lotyšsko (pozri body 104 až 107 rozsudku) – aj keď línia rozsudku vo veci Neulinger a Shuruk v. Švajčiarsko zostala zachovaná, ESĽP nebol tak priamočiary, čo sa týka požiadavky na detailné preskúmanie celej rodinnej situácie, i keď v konečnom dôsledku bol výsledok rovnaký (zapríčinený aj samot-nými odkazmi na rozsudok vo veci Neulinger a Shuruk v. Švajčiarsko).“*[65] Vo svojom odlišnom stanovisku poukázal na nesprávne chápanie ujmy[66] a na nesprávne stotožnenie rozsudkov *Neulinger* a *X. v Lotyšsko* bez toho, aby ústavný súd vnímal rozdiely v prístupe ESĽP k otázke najlepších záujmov dieťaťa.[67]

64 Odlišné stanovisko sudcu Lajosa Mészárosa k rozhodnutiu II. senátu Ústavného súdu Slovenskej republiky vo veci sp. zn. II. ÚS 294/2015

65 Ibid., str. 6

66 Ibid., str. 8

67 Ibid., str. 6

IV. ÚS 255/2016

Posledným z rozhodnutí je uznesenie ústavného súdu o odmietnutí sťažnosti ako zjavne neopodstatnenej.[68] Dôvodom odmietnutia sťažnosti otca, ktorý v konaní pred všeobecnými súdmi žiadal nariadenie návratu jeho detí do Českej republiky, bolo nevhodné správanie sa otca (ponižovanie, obmedzovanie a vystavenie nedostatku osobnej slobody či finančnej závislosti matky).[69] Z pohľadu vykonaného dokazovania sa rozhodnutia všeobecných súdov a ústavného súdu javia ako správne. Čo však možno opätovne vytknúť ústavnému súdu, je doslovné opakovanie právnej argumentácie z rozhodnutia II. ÚS 294/2015 týkajúcej sa hĺbkovej analýzy rodinných pomerov a chápaniu vážnej ujmy.

68 Uznesenie II. ÚS 255/2016-19 zo dňa 3. mája 2016

69 Ibid., str. 8 a 12

Záver

Od rozsudku vo veci *Iglesias Gil* cez *Neulinger a Shuruk* po obrátku na *X. proti Lotyšsku* až po *K. J. proti Poľsku* prešla judikatúra ESĽP za obdobie posledných necelých desiatich rokov revolučnými zmenami. V konaniach týkajúcich sa detí, kde by prvoradým záujmom mala byť stabilná judikatúra, badáme neistotu a neujasnenosť v názoroch sudcov. Rozsudok ESĽP vo veci *Neulinger a Shuruk* predstavoval podľa nášho názoru krok späť v jeho dovtedy stabilnej judikatúre. I napriek tomu, že súd sa vzniknutú škodu pokúsil napraviť rozsudkom vo veci *X. proti Lotyšsku*, na príklade slovenského ústavného súdu vidno, že s odstraňovaním následkov to nebude také jednoduché.

Z doterajšieho vývoja judikatúry ESĽP vieme vyčítať tri prístupy k poňatiu najlepšieho záujmu dieťaťa:

1. procedurálny – najlepší záujem dieťaťa spočíva v čo najrýchlejšom návrate dieťaťa do krajiny jeho obvyklého pobytu na základe procesu v zmysle Haagskeho dohovoru,
2. hĺbková analýza – podľa rozsudku vo veci *Neulinger a Shuruk* sa najlepší záujem dieťaťa má skúmať v každom konaní o návrat, pričom súd musí skúmať napr. sociálne, rodinné, psychologické pomery dieťaťa a jeho rodičov,
3. harmonický (konsenzuálny) prístup – podľa rozsudku vo veci *X. proti Lotyšsku* najlepší záujem dieťaťa predstavuje len jedno z primárnych hľadísk v konaní o návrat, konanie o návrat sa nesmie zamieňať s opatrovníckym konaním. Výnimky podľa čl. 13 Haagskeho dohovoru musia vnútroštátne súdy vykladať striktne a nesmú si konanie o návrat zamieňať v rozsahu dokazovania s opatrovníckym konaním. Súdy podľa tohto prístupu musia preskúmať len tie námietky, ktoré sú obhájiteľné a ktoré môže spadať do jednej z výnimiek podľa čl. 13 Haagskeho dohovoru.

Vzhľadom na to, že ESĽP v rozsudku *X. proti Lotyšsku* odmietlo koncepciu skúmania najlepších záujmov dieťaťa prostredníctvom hĺbkovej analýzy ako povinnosť vnútroštátnych súdov vzťahujúcu sa na každé návratové konanie, v súčasnosti platí skúmanie najlepších záujmov

dieťaťa podľa harmonického prístupu. Harmonický prístup k posudzovaniu najlepších záujmov dieťaťa však poskytuje dostatočný manévrovací priestor pre únoscu, aby maril a predlžoval konanie o návrat, domnievame sa preto, že súčasná judikatúra sa pri aplikácii harmonického prístupu prikláňa skôr smerom k procedurálnemu prístupu preferujúcemu rýchly návrat dieťaťa ako k hĺbkovej analýze (napr. *R. S. proti Poľsku, G. N. proti Poľsku* alebo *K. J. proti Poľsku*). Pre vnútroštátne súdy rozhodujúce v konaní o návrat by to v praxi malo znamenať, že výnimky podľa článku 13 Haagskeho dohovoru majú aplikovať a vykladať striktne, v konaní majú prihliadať len na námietky, ktoré sú obhájiteľné, pričom dôkazné bremeno leží na strane únoscu a mali by odmietnuť viesť dokazovanie v rozsahu nad rámec toho, čo je potrebné preukázať na účely čl. 13 Haagskeho dohovoru. Samotné konanie o návrat sa preto nesmie zmeniť na opatrovnícke konanie. Ostáva však otvorenou otázka, či sa harmonický prístup prejaví ako definitívne riešenie, alebo budúca judikatúra ESĽP prinesie opätovnú zmenu vo vnímaní najlepších záujmov dieťaťa.

ESĽP vo vzťahu k psychologickým posudkom nepokladá závery o ujme spojenej s odlúčením a návratom dieťaťa do krajiny obvyklého pobytu automaticky za vážne nebezpečenstvo podľa čl. 13 písm. b) Haagskeho dohovoru, najmä, ak k tejto ujme prispel únosca vlastným konaním. Len v prípade vznesenia obhájiteľných námietok musia súdy skúmať aj to, ako rýchlo by sa deti dokázali adaptovať na nové prostredie, či je možné, aby sa matka mohla vrátiť spolu s deťmi, či je možné návrat zabezpečiť v rámci právneho poriadku štátu obvyklého pobytu detí, alebo či je možné zabezpečiť, aby po dohode s otcom po návrate matka žila od otca do skončenia konania o rozvode a opatrovníckeho konania (rozsudok vo veci *Blaga proti Rumunsku)*.

V prípade členských štátov EÚ je situácia o niečo zložitejšia. Vnútroštátne súdy musia na jednej strane postupovať v zmysle Nariadenia, avšak na druhej strane, pokiaľ sa chcú vyhnúť porušeniu článku 8 Dohovoru, ich postup nesmie byť mechanický. V tomto smere vnímame isté pnutie medzi znením čl. 11 Nariadenia a požiadavkami ESĽP vo vzťahu k vnímaniu najlepšieho záujmu dieťaťa (Nariadenie preferuje procedurálny prístup, ktorý ešte viac akcentuje návrat dieťaťa, zatiaľ čo judikatúra ESĽP návratovú procedúru začína vnímať viac z pohľadu materiálneho prieskumu). Rozhodnutia súdov členských štátov EÚ sú síce chránené Doktrínou Bosphorous, no tá nie je absolútna a ESĽP si vo vzťahu k návratovej procedúre ponechal priestor na preskúmanie postupu súdov členských štátov podľa Dohovoru (napr. rozsudok vo veci *K. J. proti Poľsku*). Bude zaujímavé sledovať, akým spôsobom a či vôbec bude ESĽP aplikovať závery rozsudku vo veci *Avotiņš proti Lotyšsku* v konaniach o návrat.

Napokon musíme poukázať na nedostatok reflexie na vývoj rozhodnutí ESĽP v judikatúre Ústavného súdu SR. Myslíme si, že s ohľadom na upustenie od požiadavky vykonať hĺbkovú analýzu rodinných pomerov v každom jednom prípade podľa rozsudku vo veci *X. proti Lotyšsku*, je naďalej neudržateľný postoj ústavného súdu, ktorý stále prikazuje všeobecným súdom uskutočniť hĺbkovú analýzu, zatiaľ čo ESĽP od tejto požiadavky ustúpil. Inšpiráciou pre ústavný súd by mohlo byť aj rozhodnutie Najvyššieho súdu SR, podľa ktorého *„Výnimka, ktorá spočíva v hrozbe vážnej ujmy v zmysle uvedeného článku Haagskeho dohovoru, neposkytuje súdu štátu, do ktorého bolo dieťa unesené, možnosť zväzovať, kde bude dieťa spokojnejšie alebo šťastnejšie; rozhodnutie o tom je vyhradené konaniu vo veci starostlivosti o dieťa pred súdom štátu, kde malo dieťa pobyt pred únosom.“*[70]

Myslíme si taktiež, že aktuálna úprava návratového konania v zmysle § 123 a nasl. CMP by sa mala zosúladiť s odporúčaniami Európskej komisie, najmä s ohľadom na požiadavku ukončiť konanie v lehote šiestich týždňov. Súčasná právna úprava v § 134 CMP nie je jednoznačná v tom, či sa vzťahuje aj na odvolacie konanie. Spresnenie dĺžky trvania návratového konania a prispôsobenie návratovej procedúry odporúčania Európskej komisie by prispelo k zefektívneniu celého procesu a k zabráneniu zbytočným prieťahom v konaní. ■

70 Uznesenie NS SR zo dňa 27. apríla 2015, sp. zn. 3 Cdo 176/2015, str. 10

RESUMÉ

Občianskoprávne únosy detí: dva kroky vzad, jeden vpred (2. časť)
Netrvalo dlho, a Veľká komora ESĽP v rozsudku X. proti Lotyšsku revidovala svoje predchádzajúce závery o hĺbkovej analýze rodinných pomerov podľa rozsudku Neulinger a Shuruk proti Švajčiarsku. Predmetom druhej časti článku je analýza procesu hľadania a ukotvenia najlepších záujmov dieťaťa v konaní o návrat v post-Neulinger judikatúre ESĽP. Hĺbkovú analýzu nahradil kompromis, v zmysle ktorého je v najlepšom záujme dieťaťa jeho skorý návrat do krajiny obvyklého pobytu. V kontexte vývoja judikatúry ESĽP po vydaní rozsudku Neulinger poukazujeme aj na aktuálnu rozhodovaciu prax Ústavného súdu SR, ktorá dosiaľ staticky zotrváva na požiadavke hĺbkovej analýzy rodinných pomerov v konaní o návrat a to i napriek tomu, že ESĽP od tejto povinnosti ustúpil.

SUMMARY

Child Abductions in Terms of Civil Law: Two Steps Backward, One Step Forward
(Part 2.)
It has not taken too long, and the ECHR Great Chamber in its Judgement X. v. Latvia revised its earlier conclusions on the in-depth examination of the family situation on the basis of the Neulinger and Shuruk v. Switzerland Judgement. The author in the second part of his article analyses the process of identifying and enshrining the best interests of a child in the case of the proceedings to secure his or her return in the ECHR post-Neulinger case-law. The in-depth examination was replaced by a compromise that the early return of a child to the country of his or her habitual residence is in his or her best interest. As regards the development of the ECHR case-law in the post-Neulinger period, the author refers to the current decision-making practice of the Slovak Constitutional Court which so far remains static and insists on the requirement of the in-depth examination of the family situation in connection with the proceedings to secure the child's return despite the fact the ECHR has waived this requirement.

ZUSAMMENFASSUNG

Zivilrechtliche Kindesentführungen: zwei Schritte rückwärts ein vorwärts
(Teil 2.)
Es hat nicht lange gedauert und die große Kammer des Europäischen Gerichtshofs für Menschenrechte hat im Urteil X. gegen Lettland ihre früheren Schlussfolgerungen zur Tiefenanalyse der Familienverhältnisse gemäß dem Urteil Neulinger und Shuruk gegen die Schweiz, revidiert. Der Gegenstand des zweiten Artikelteiles ist die Analyse des Vorganges beim Suchen und bei der Verankerung von besten Interessen des Kindes /Kindeswohls im Verfahren wegen Rückführung in der Post-Neulinger Judikatur des Europäischen Gerichtshofes für Menschenrechte. Die Tiefenanalyse ist durch einen Kompromiss ersetzt worden, im Sinne welchen im besten Interesse des Kindes seine baldige Rückkehr in das Land, wo es sein gewöhnlicher Aufenthalt hat, ist. Im Kontext der Judikatur des Europäischen Gerichtshofes für Menschenrechte wird nach dem Erlassen des Urteils Neulinger auch auf die aktuelle Entscheidungspraxis des Verfassungsgerichtes der Slowakischen Republik hingewiesen, in der bisher im Verfahren wegen Rückführung an Anforderung an einer Tiefenanalyse von Familienverhältnissen statisch festgehalten wird, obwohl der Europäische Gerichtshof für Menschenrechte von dieser Pflicht abgelassen hat.

Rozprava o smernici o právnej pomoci v trestnom konaní[1]

Mgr. Monika Škrovánková

Oblasť poskytovania právnej pomoci v trestnom konaní v kontexte práva Európskej únie je jednou z oblastí posilňovania práv podozrivých a obvinených osôb v trestnom konaní a vyžiadaných osôb, ktoré sú predmetom konania o európskom zatykači podľa Rámcového rozhodnutia Rady 2002/584/SVV.[2] Autorka podrobne analyzuje Smernicu Európskeho parlamentu a Rady z 26. októbra 2016 o právnej pomoci pre podozrivé a obvinené osoby v trestnom konaní a pre vyžiadané osoby v konaní o európskom zatykači, ktorú dňa 13. 10. 2016 schválila Rada v prvom čítaní a dňa 26. 10. 2016 ju podpísal predseda Európskeho parlamentu a predseda Rady. Predmetná smernica dopĺňa Smernicu Európskeho parlamentu a Rady 2013/48/EÚ o práve na prístup k obhajcovi v trestnom konaní a v konaní o európskom zatykači a o práve na informovanie tretej osoby po pozbavení osobnej slobody a na komunikáciu s tretími osobami a s konzulárnymi úradmi po pozbavení osobnej slobody. V závere sa autorka zamýšľa nad možným dopadom transpozície predmetných smerníc do právneho poriadku Slovenskej republiky.

Legislatívna činnosť Európskej únie sa v posledných rokoch uberá cestou významného posilňovania procesných práv podozrivých a obvinených osôb v trestnom konaní prijímaním viacerých právnych aktov. Prijímanie opatrení posilňujúcich práva podozrivých a obvinených osôb smeruje k naplneniu cieľov stanovených v Pláne na posilnenie procesných práv podozrivých alebo obvinených osôb v trestnom konaní, ktorý schválila Rada uznesením 2009/C295/01 dňa 30. novembra 2009 („Plán"). Plán[3] vo svojom opatrení „C": *Právne poradenstvo a právna pomoc* predkladá námety na obsah navrhovaných aktov, ktorých cieľom je, aby podozrivá a obvinená osoba mala v trestnom konaní právo na účinný prístup k právnemu poradenstvu v čo najskoršom štádiu trestného konania, čo je nevyhnutné na zaistenie spravodlivého konania. Prvým konkrétnym legislatívnym opatrením v oblasti posilňovania procesných práv podozrivých, obvinených a vyžiadaných osôb je smernica Európskeho parlamentu a Rady 2010/64/EÚ o práve na tlmočenie a preklad v trestnom konaní prijatá dňa 20. októbra 2010, ktorou sa stanovili pravidlá práva na tlmočenie a preklad v trestnom konaní a konaní týkajúcom sa výkonu európskeho zatýkacieho rozkazu. Cieľom je zabezpečiť bezplatnú a primeranú jazykovú pomoc, ktorá umožní podozrivým a obvineným osobám, ktoré nehovoria jazykom konania alebo mu nerozumejú, plne uplatniť ich právo na obhajobu a zaručiť spravodlivý súdny proces. Druhým konkrétnym legislatívnym opatrením je smernica Európskeho parlamentu a Rady 2012/13/EÚ o práve na informácie v trestnom konaní prijatá dňa 22. mája 2012, ktorou sa stanovili pravidlá týkajúce sa práva na informácie podozrivých a obvinených osôb o ich právach v trestnom konaní a o obvinení vznesenom voči nim a tiež pravidlá týkajúce sa práva na informácie o právach osôb zatknutých v súvislosti s vykonaním európskeho zatykača s cieľom, aby príslušné orgány podozrivú a obvinenú osobu bez meškania ústne alebo písomne informovali o právach ustanovených vo vnútroštátnom práve, ktoré sú nevyhnutné na zaručenie spravodlivého konania. Tretím legislatívnym aktom je smernica Európskeho

1 Tento príspevok bol napísaný v rámci vedecko-výskumného projektu VEGA Ministerstva školstva SR č. 1/0764/17 s názvom „Informačno-technické prostriedky a prostriedky operatívno-pátracej činnosti získavania informácií dôležitých pre trestné konanie".

2 Rámcové rozhodnutie Rady 2002/584/SVV z 13. júna 2002 o európskom zatykači a postupoch odovzdávania osôb medzi členskými štátmi.

3 Plán Európska rada zaradila dňa 11. decembra 2009 do Štokholmského programu – otvorenej a bezpečnej Európy, ktorá slúži občanom a chráni ich.

parlamentu a Rady 2013/48/EÚ o práve na prístup k obhajcovi v trestnom konaní a v konaní o európskom zatykači a o práve na informovanie tretej osoby po pozbavení osobnej slobody a na komunikáciu s tretími osobami a s konzulárnymi úradmi po pozbavení osobnej slobody prijatá dňa 22. októbra 2013 („Smernica 2013/48/EÚ"), ktorou sa stanovujú minimálne pravidlá týkajúce sa práva na prístup k obhajcovi v trestnom konaní a konaní o vykonávaní európskeho zatykača podľa rámcového rozhodnutia Rady 2002/584/SVV z 13. júna 2002 o európskom zatykači a postupoch odovzdávania osôb medzi členskými štátmi a práva na informovanie tretej osoby po pozbavení osobnej slobody v trestnom konaní a práva na komunikáciu s tretími osobami a s konzulárnymi úradmi po pozbavení osobnej slobody. Štvrtým opatrením v predmetnej oblasti je smernica Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2016/343 zo dňa 9. marca 2016 o posilnení určitých aspektov prezumpcie neviny a práva byť prítomný na konaní pred súdom v trestnom konaní, ktorá určuje minimálne spoločné pravidlá určitých aspektov prezumpcie neviny v trestnom konaní a práva byť prítomný na súdnom konaní v trestnom konaní. Piatym právnym aktom posilňovania práv je smernica Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2016/800 z 11. mája 2016 o procesných zárukách pre deti, ktoré sú podozrivými alebo obvinenými osobami v trestnom konaní. Smernica stanovuje minimálne spoločné pravidlá týkajúce sa určitých práv detí, ktoré sú podozrivými alebo obvinenými osobami v trestnom konaní a voči ktorým sa vedie konanie o európskom zatykači v zmysle rámcového rozhodnutia Rady 2002/584/SVV. Posledným, v poradí šiestym legislatívnym opatrením v oblasti posilňovania procesných práv dotknutých osôb je smernica o právnej pomoci pre podozrivé a obvinené osoby v trestnom konaní a pre vyžiadané osoby v konaní o európskom zatykači z 26. októbra 2016 („Smernica"), ktorou sa stanovujú minimálne pravidlá, ktorých účelom je zabezpečiť efektívny výkon práva na prístup k obhajcovi v rozsahu, v akom ho ustanovuje Smernica 2013/48/EÚ.

Mgr. Monika Škrovánková
je absolventkou právnickej fakulty Trnavskej univerzity v Trnave. V súčasnosti pôsobí ako interná doktorandka na Katedre trestného práva a kriminológie právnickej fakulty Trnavskej univerzity v Trnave. Vo svojej publikačnej činnosti sa zameriava na oblasť domáceho násilia, európskej legislatívy a okolností vylučujúcich protiprávnosť činu a aktívne sa zúčastňuje na domácich aj zahraničných vedeckých konferenciách.

Smernica schválená v prvom čítaní Radou dňa 13. 10. 2016 je ďalším krokom z dielne Komisie, ktorým sa má dosiahnuť splnenie opatrenia stanovenom v Pláne. Smernica stanovuje minimálne pravidlá, ktorých účelom je zabezpečiť efektívny výkon práva na prístup k obhajcovi v rozsahu, v akom ho ustanovuje Smernica 2013/48/EÚ tým, že podozrivým, obvineným alebo vyžiadaným osobám poskytuje prístup k právnej pomoci obhajcov, ktorú hradia členské štáty. Jej účelom je zabezpečiť, aby členské štáty v súlade s obsahom a rozsahom Smernice 2013/48/EÚ poskytovali právnu pomoc podozrivým a obvineným osobám v trestnom konaní a vyžiadaným osobám v konaní o európskom zatykači tým, že prijmú opatrenia, ktoré zabezpečia, že dotknuté osoby budú mať možnosť efektívne uplatňovať svoje právo na prístup k obhajcovi, vrátane poskytnutia právnej pomoci v prípadoch, keď obhajcu nemajú a zároveň práva na prístup k obhajcovi sa nevzdali. Predmetom Smernice sú pravidlá súvisiace s právom na právnu pomoc pre podozrivé a obvinené osoby v trestnom konaní ako aj pre vyžiadané osoby, na ktoré sa vzťahuje konanie o európskom zatykači.[4]

Dôležitým aspektom Smernice je určenie jej charakteru ako podporného, resp. doplňujúceho voči právnemu aktu k Smernici 2013/48/EÚ a smernici Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2016/800 o procesných zárukách pre deti, ktoré sú podozrivými alebo obvinenými osobami v trestnom konaní, pretože žiadne ustanovenie Smernice sa nesmie vykladať spôsobom, ktoré by obmedzoval práva v nich ustanovené. Smernica sa vzťahuje na: (i) podozrivé a obvinené osoby v trestnom konaní, ktorým prislúcha právo na prístup k obhajcovi v zmysle Smernice 2013/48/EÚ a ktoré sú buď pozbavené osobnej slobody, musia byť zastúpené obhajcom v súlade s právom Únie alebo vnútroštátnym právom alebo sú povinné zúčastniť sa, prípadne im bola povolená účasť na vyšetrovacom úkone alebo úkone spojenom so zhromažďovaním dôkazov[5] a (ii) vyžiadané osoby po zadržaní vo vykonávajúcom

4 Ide o konanie o európskom zatykači na základe Rámcového rozhodnutia Rady 2002/584/SVV z 13. júna 2002 o európskom zatykači a postupoch odovzdávania osôb medzi členskými štátmi.

5 Pod vyšetrovacími úkonmi a úkonmi spojenými so zhromažďovaním dôkazov sa v zmysle Smernice rozumejú minimálne: identifikácia, konfrontácia a rekonštrukcia miesta činu.

členskom štáte, na ktoré sa vzťahuje Smernica 2013/48/EÚ. Rozsah pôsobnosti Smernice je obmedzený okrem určenia dotknutých osôb aj druhom konania. Smernica sa vzťahuje iba na konania na súde s právomocou v trestných veciach. Na menej závažné priestupky, pri ktorých všeobecne záväzné predpisy členských štátov stanovujú ukladanie sankcií iným štátnym orgánom než súdom a podávanie opravných prostriedkov na inom orgáne než na súde alebo v prípadoch, keď pozbavenie osobnej slobody nemožno uložiť ako sankciu, sú vyňaté z pôsobnosti Smernice. Avšak Smernica sa „v každom prípade uplatňuje po prijatí rozhodnutia o vzatí do väzby a počas väzby, v každom štádiu konania až do jeho skončenia."[6] Podstatným prvkom Smernice je jej pôsobnosť vzťahujúca sa aj na osoby, ktoré pôvodne neboli podozrivými alebo obvinenými osobami, avšak stali sa nimi počas výsluchu políciou alebo iným orgánom presadzovania práva.

Pre správnu aplikáciu jednotlivých článkov Smernice je potrebné si objasniť základné pojmy, ktoré sú v nej uvedené. Právna pomoc znamená „financovanie pomoci obhajcu členským štátom, ktoré umožňujú výkon práva na prístup k obhajcovi."[7]

Podstatou Smernice je právo na prístup k právnej pomoci pre podozrivé a obvinené osoby v trestnom konaní, ktorým dané právo priznáva Smernica 2013/48/EÚ, ak si to želajú a nemajú dostatok prostriedkov na zaplatenie pomoci obhajcu a najmä, ak to vyžadujú záujmy spravodlivosti. Nevyhnutnou povinnosťou členských štátov pri poskytovaní právnej pomoci je aj zabezpečiť, aby v nej bolo obsiahnuté právo na tlmočenie a preklad a v súlade najmä s článkom 2 ods. 2 smernice 2010/64/EÚ z 20. októbra 2010 o práve na tlmočenie a preklad v trestnom konaní za predpokladu, že sa vyskytne potreba tlmočenia medzi podozrivou, obvinenou alebo vyžiadanou osobou a jej obhajcom. Pred rozhodnutím o poskytnutí právnej pomoci môžu členské štáty preskúmať majetkové pomery alebo skutkové okolnosti, prípadne oboje súčasne, čím sa bude zohľadňovať osobitná individuálna finančná situácia dotknutej osoby. Za týmto účelom budú členské štáty preskúmavať majetkové pomery dotknutých osôb a skutkové okolnosti. Preskúmavanie majetkových pomerov a preskúmavanie skutkovej podstaty predstavujú tzv. kritériá oprávnenosti poskytnutia právnej pomoci podozrivým, obvineným alebo vyžiadaným osobám. Preskúmanie majetkových pomerov sa zakladá na všetkých relevantných a objektívnych faktoroch, ako je príjem, kapitál, rodinná situácia dotknutej osoby, životná úroveň v danom členskom štáte a náklady na právnu pomoc za účelom stanoviť, či dotknutá osoba nemá dostatok finančných prostriedkov na úhradu nákladov právnej pomoci poskytnutej obhajcom v súlade s kritériami používanými v danom členskom štáte. Naopak, pri preskúmavaní skutkových okolností sa posudzuje naliehavosť a zložitosť daného prípadu, závažnosť trestného činu a vážnosť potenciálneho trestu, ktorý možno uložiť, ako aj sociálne a osobné pomery danej osoby, aby príslušné orgány členských štátov rozhodli, či záujmy spravodlivosti vyžadujú poskytnutie právnej pomoci. Predpoklady skutkových okolností sú zakaždým splnené v prípade:

I. predvedenia podozrivej alebo obvinenej osoby pred príslušný súd alebo sudcu, ktorý má rozhodnúť o jej väzbe, a to v ktoromkoľvek štádiu trestného konania a v rozsahu pôsobnosti Smernice,
II. počas väzby.

Právna pomoc sa má poskytnúť bezodkladne, najneskôr pred výsluchom políciou, orgánom príslušným na presadzovanie práva alebo justičným orgánom, prípadne pred vykonaním vyšetrovacích úkonov alebo úkonov spojených so zhromažďovaním dôkazov. Dôležitým aspektom poskytovania právnej pomoci v zmysle Smernice je, že právna pomoc sa poskytuje výlučne na účely trestného konania, v ktorom je dotknutá osoba podozrivá alebo obvinená zo spáchania trestného činu.

V súvislosti s uvedeným by členské štáty mali dotknutým osobám poskytnúť všetky relevantné informácie o právnej pomoci v trestnom konaní takým spôsobom, že budú ľahko dostupné a najmä zrozumiteľné pre ne, vrátane podstatných informácií ako a kde žiadať o právnu pomoc, základné kritériá na jej priznanie a informácie o dostupných možnostiach v prípade, že poskytnutie takejto právnej pomoci nebude priznané alebo pridelený obhajca neposkytne dostatočnú právnu pomoc.

Právnu pomoc pre vyžiadané osoby v konaní o európskom zatykači upravuje článok 5 Smernice v rozsahu povinností a podmienok, za ktorých vykonávajúci a vydávajúci členský štát poskytne vyžiadanej osobe právnu pomoc. Vykonávajúci štát má povinnosť prijať také opatrenia,

6 Smernica Európskeho parlamentu a Rady o právnej pomoci pre podozrivé a obvinené osoby v trestnom konaní a pre vyžiadané osoby v konaní o európskom zatykači, 14 s.

7 Smernica Európskeho parlamentu a Rady o právnej pomoci pre podozrivé a obvinené osoby v trestnom konaní a pre vyžiadané osoby v konaní o európskom zatykači, 15 s.

aby vyžiadané osoby mali právo na prístup k právnej pomoci po zadržaní na základe európskeho zatykača až do odovzdania alebo nadobudnutia právoplatnosti rozhodnutia o ich neodovzdaní. Na druhej strane, vydávajúci štát má povinnosť prijať opatrenia, aby vyžiadané osoby, ktoré uplatnili svoje právo zvoliť si obhajcu vo vydávajúcom členskom štáte v súlade s článkom 10 ods. 4 a 5 Smernice 2013/48/EÚ, právo na právnu pomoc vo vydávajúcom členskom štáte na účel takého konania vo vykonávajúcom členskom štáte, pokiaľ je právna pomoc nevyhnutná na zabezpečenie účinného prístupu k spravodlivosti. Posudzovanie žiadosti dotknutých osôb o právnu pomoc závisí od tzv. kritérií oprávnenosti, ktoré už boli spomenuté. Ide najmä o posúdenie finančných prostriedkov vyžiadanej osoby v členských štátoch, v ktorých je poskytnutie právnej pomoci podmienené preskúmaním majetkových pomerov a/alebo preskúmaním skutkovej podstaty, pri ktorej sa hľadí na to, či poskytnutie právnej pomoci je v danom prípade v záujme spravodlivosti v členskom štáte.

Smernica upravuje aj problematiku kvality služieb právnej pomoci a odbornej prípravy, ktorú členské štáty poskytujú. Členské štáty sú povinné zabezpečiť, aby poskytovaná právna pomoc bola na dostatočne vysokej úrovni, aj v súvislosti s financovaním, a tým bolo zaručené právo na spravodlivý proces. Dostatočne vysokú úroveň a právo na spravodlivý proces by malo byť zaručené najmä tým, že:

I. bude vybudovaný účinný a dostatočne kvalitný systém právnej pomoci,
II. právne služby budú poskytované v kvalite postačujúcej na zabezpečenie spravodlivého konania, s náležitým ohľadom na nezávislosť právnického povolania,
III. pracovníci zapojení do rozhodovania o právnej pomoci v trestnom konaní a v konaní o európskom zatykači budú mať vhodnú odbornú prípravu,
IV. budú prijaté vhodné opatrenia na podporu poskytovania vhodnej odbornej prípravy obhajcov, ktorí poskytujú služby právnej pomoci, pričom sa bude náležite rešpektovať nezávislosť právnického povolania a úloha osôb zodpovedných za odbornú prípravu obhajcov,
V. dotknuté osoby budú mať právo na výmenu obhajcu poskytujúceho služby právnej pomoci, ktorý bol ustanovený k ich prípadu, ak o to požiadajú a ak je to odôvodnené konkrétnymi okolnosťami.

Otázku rozhodnutí o poskytovaní právnej pomoci Smernica upravuje pomerne dosť vágne, nakoľko neustanovuje žiadne konkrétne opatrenia, len určuje členským štátom povinnosť prijať opatrenia na zabezpečenie toho, že rozhodnutia o poskytnutí alebo neposkytnutí právnej pomoci alebo o ustanovení obhajcu má prijať príslušný orgán bezodkladne, pričom predmetné rozhodnutia má prijať svedomito tak, aby bolo dodržané právo na obhajobu. Z uvedeného článku 6 Smernice nevyplývajú žiadne konkrétne nástroje, ktoré majú poskytnúť záruku, že rozhodovať sa bude svedomito a v podstate určenia riešenia tejto problematiky sa ponecháva na členských štátoch, čiže kritéria svedomitého rozhodovania budú určené rôzne, pričom ani ich kvalitatívny aspekt nebude totožný. Zároveň podozrivé, obvinené a vyžiadané osoby budú písomne informované o tom, či ich žiadosť o právnu pomoc bola zamietnutá úplne alebo čiastočne.

V prípade, ak príslušný orgán členského štátu odmietne poskytnutie právnej pomoci celkom alebo sčasti, každá osoba, ktorá požiada o právnu pomoc v zmysle Smernice, bude mať právo podať opravné prostriedky za predpokladu, že boli porušené ich práva vyplývajúce zo Smernice.[8]

Smernica nezabudla upraviť ani povinnosť členských štátov zabezpečiť pri vykonávaní jednotlivých ustanovení Smernice, aby boli zohľadnené osobitné potreby podozrivých, obvinených a vyžiadaných osôb v zraniteľnej situácii. Samotná Smernica nedefinuje "zraniteľné situácie", avšak možno predpokladať, že pôjde o podozrivé, obvinené a vyžiadané osoby, ktorými sú deti, osoby staršieho veku, zdravotne indisponované osoby a pod.

Doložka zákazu zníženia úrovne ochrany zabezpečuje vyššiu úroveň ochrany než je uvedená v Smernici za predpokladu, že takúto vyššiu úroveň ochrany zaručujú práva a procesné záruky podľa Charty základných práv Európskej únie, Európsky dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd alebo iné relevantné ustanovenia medzinárodného práva alebo práva ktoréhokoľvek z členských štátov, ak poskytujú vyššiu úroveň ochrany. V týchto prípadoch sa ustanovenia Smernice nesmú vykladať ako obmedzenie alebo odchýlka od takých právnych aktov.

8 Napriek tomu, že Smernica nekonkretizuje predmetné opravné prostriedky a ich určenie ponecháva na vnútroštátne právo členských štátov, malo by ísť najmä o právo na preskúmanie rozhodnutia o zamietnutí poskytnutia právnej pomoci na súde ako aj ak dôjde k oneskorenému poskytnutiu právnej pomoci alebo ak dotknuté osoby neboli dostatočne informované o ich práve na právnu pomoc.

Aký bude predpokladaný dopad transpozície Smernice a Smernice 2013/48/EÚ?

Smernica 2013/48/EÚ sa zameriava predovšetkým na práva súvisiace s prístupom podozrivej, obvinenej alebo vyžiadanej osoby k obhajcovi a jeho pôsobením a právomocami v trestnom konaní. Ide najmä o právo stretávať sa bez prítomnosti tretej osoby s obhajcom, právo komunikovať s obhajcom aj cez telefón, právo na prítomnosť obhajcu alebo právo na účinnú účasť na výsluchu políciou alebo iným orgánom presadzovania práva alebo justičným orgánom vrátane súdnych pojednávaní, právo obhajcu klásť otázky počas výsluchu, požadovať vysvetlenia a vydávať vyhlásenia, tiež právo na účasť obhajcu pri úkonoch najmä pri identifikácii, konfrontácii a rekonštrukcii miesta trestného činu, dôvernosť komunikácie medzi podozrivou alebo obvinenou osobou a jej obhajcom a veľa ďalších práv.

Mnohé práva stanovené v Smernici 2013/48/EÚ sú už v istej, resp. obdobnej forme upravené v slovenskom trestnom práve predovšetkým v zákone č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok v znení neskorších predpisov („Trestný poriadok" alebo „TP"). V § 34 Trestného poriadku sú upravené práva a povinnosti obvineného, kde medzi práva okrem iného patrí aj „právo zvoliť si obhajcu a s ním sa radiť aj počas úkonov vykonávaných orgánom činným v trestnom konaní alebo súdom. S obhajcom sa však v priebehu svojho výsluchu nemôže radiť o tom, ako odpovedať na položenú otázku. Môže žiadať, aby bol vypočúvaný za účasti svojho obhajcu a aby sa obhajca zúčastnil aj na iných úkonoch prípravného konania. Ak je obvinený zadržaný, vo väzbe alebo vo výkone trestu odňatia slobody, môže s obhajcom hovoriť bez prítomnosti tretej osoby; to neplatí pre telefonický rozhovor obvineného s obhajcom počas výkonu väzby, ktorého podmienky a spôsob výkonu ustanovuje osobitný predpis. Má právo v konaní pred súdom vypočúvať svedkov, ktorých sám navrhol alebo ktorých s jeho súhlasom navrhol obhajca, a klásť svedkom otázky. Obvinený môže uplatňovať svoje práva sám alebo prostredníctvom obhajcu." Práva stanovené v Smernici 2013/48/EÚ ďalej upravuje aj ďalšie ustanovenie Trestného poriadku, presne § 44 pod názvom Práva a povinnosti obhajcu. Podľa tohto ustanovenia je obhajca oprávnený už v prípravnom konaní robiť návrhy, podávať žiadosti a opravné prostriedky v mene obvineného, nazerať do spisov a zúčastniť sa podľa TP v konaní pred súdom na úkonoch, na ktorých má právo zúčastniť sa obvinený, a vo vyšetrovaní alebo v skrátenom vyšetrovaní úkonov vymedzených v § 213 ods. 2 až 4 TP. Vo vyšetrovaní alebo v skrátenom vyšetrovaní od vznesenia obvinenia prislúcha obhajcovi právo zúčastniť sa na úkonoch, ktorých výsledok môže byť použitý ako dôkaz v konaní pred súdom, iba ak vykonanie úkonu nemožno odložiť a obhajcu o ňom vyrozumieť. Obvinenému a iným vypočúvaným osobám môže obhajca klásť otázky potom, keď policajt výsluch skončí. Obhajca musí oznámiť orgánu činnému v trestnom konaní, že má záujem zúčastniť sa na takomto vyšetrovacom úkone. Následne je orgán činný v trestnom konaní povinný obhajcovi oznámiť čas, miesto konania a druh úkonu. Uvedené orgán činný v trestnom konaní nemusí vykonať, ak vykonanie takého úkonu nemožno odložiť a taktiež nemožno zabezpečiť vyrozumenie obhajcu. O takomto priebehu musí orgán činný v trestnom konaní vyhotoviť záznam, ktorý sa stane súčasťou spisu. V prípade ak sa obhajca alebo jeho splnomocnenec nedostavia na určený úkon, vykoná sa aj v ich neprítomnosti okrem prípadu, keď ide o výsluch obvineného, ktorý trvá na prítomnosti obhajcu.

Smernica 2013/48/EÚ stanovuje aj členským štátom EÚ povinnosť zabezpečiť dôvernosť komunikácie medzi podozrivými alebo obvinenými osobami a ich obhajcom. Dôvernosť komunikácie je v Trestnom poriadku upravená nielen tým, že obvinený môže komunikovať s obhajcom bez prítomnosti tretej osoby, ale aj tým, že pri vyhotovovaní obrazových, zvukových alebo obrazovo-zvukových záznamov alebo odpočúvaní a záznamoch telekomunikačnej prevádzky, ak sa zistí, že obvinený komunikuje so svojím obhajcom, tak takto zistené informácie nemožno použiť na účely trestného konania a musia sa bezodkladne predpísaným spôsobom zničiť. Napriek stanoveniu tohto pravidla slúžiaceho na ochranu dôvernosti komunikácie medzi obvineným a jeho obhajcom existuje aj z neho výnimka, ktorú možno uplatniť v situácii, keď ide o informácie vzťahujúce sa na vec, v ktorej advokát nezastupuje obvineného ako obhajca.

Dôležitým aspektom Smernice 2013/48/EÚ je aj právo podozrivých a obvinených osôb na informovanie tretej osoby o pozbavení osobnej slobody. Toto právo pozná aj Trestný poria-

dok a upravuje ho v § 74 nasledovne: „O vzatí do väzby súd a v prípravnom konaní sudca pre prípravné konanie bez prieťahov vyrozumie rodinného príslušníka obvineného alebo inú osobu, ktorú obvinený označí, a jeho obhajcu; inú osobu, ktorú označí obvinený, možno vyrozumieť len vtedy, ak sa tým nezmarí účel väzby. O vzatí do väzby príslušníka ozbrojených síl alebo ozbrojeného zboru, alebo príslušníka v služobnom pomere treba upovedomiť aj jeho nadriadeného alebo služobný orgán. Ak je obvinený zaradený v evidencii nezamestnaných, treba o vzatí do väzby upovedomiť príslušný úrad, v ktorého evidencii sa nachádza. Ak neustanovuje inak vyhlásená medzinárodná zmluva, vyrozumie súd a v prípravnom konaní sudca pre prípravné konanie o vzatí cudzinca do väzby tiež konzulárny úrad štátu, ktorého je cudzinec občanom alebo na ktorého území má trvalý pobyt."

Smernica dopĺňa práva uvedené v Smernici 2013/48/EÚ aspektmi právnej pomoci v trestnom konaní, ktoré boli označené ako dôležité na zabezpečenie efektívneho uplatňovania práv v Smernici 2013/48/EÚ, pričom ide najmä o právnu pomoc, ktorá sa poskytuje podozrivým, obvineným v trestnom konaní alebo vyžiadaným osobám v konaní o európskom zatykači za predpokladu, že si to vyžadujú záujmy spravodlivosti. Obdobnou právnou úpravou je § 34 ods. 3 TP, ktorý obvinenému s nedostatočnými prostriedkami na úhradu trov obhajoby, priznáva nárok na bezplatnú obhajobu alebo na obhajobu za zníženú odmenu, pričom tento nárok musí obvinený preukázať v lehotách stanovených v TP. Smernica priznáva všetky práva aj vyžiadaným osobám. Tieto práva pre vyžiadané osoby sú taktiež obdobne upravené v zákone č. 154/2010 Z. z. o európskom zatýkacom rozkaze v znení neskorších predpisov.

Jedinou problematikou v Smernici, ktorú môžeme označiť za neupravenú v našom právnom poriadku je kvalitný systém právnej pomoci hodnotený kritériami v rozsahu Smernice, ktorá ma byť poskytovaná podozrivým alebo obvineným osobám v trestnom konaní. Členské štáty EÚ majú povinnosť zabezpečiť existenciu účinného a dostatočne kvalitného systému právnej pomoci a právne služby v kvalite postačujúcej na zabezpečenie spravodlivého konania, s náležitým ohľadom na nezávislosť právnického povolania. Tento systém právnej pomoci poskytovaný prostredníctvom obhajcov by mal zabezpečiť, aby obhajcovia mali dostatočné vedomosti, odbornosť a skúsenosti. Podľa slovenského právneho poriadku advokátom je osoba, ktorá je zapísaná do zoznamu advokátov, ktorý vedie slovenská advokátska komora. Zápis sa vykonáva, ak osoba spĺňa podmienky stanovené v § 3 zákona č. 586/2003 Z. z. o advokácii a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov. Priamo v zákone je aj stanovená klauzula o nezávislosti advokátov nasledovne: „Advokát je pri poskytovaní právnych služieb nezávislý, je viazaný všeobecne záväznými právnymi predpismi a v ich medziach príkazmi klienta. Advokátske povolanie je slobodné povolanie, ktoré možno vykonávať len podľa tohto zákona o advokácii." Za zachovávanie systému nezávislosti právnického povolania (obhajcov) v slovenských podmienkach možno považovať pôsobenie Slovenskej advokátskej komory, ktorá je nezávislou samosprávnou stavovskou organizáciou zabezpečujúcou nezávislé pôsobenie advokátov, pričom umožňuje nezávislý výkon advokácie, ktorá pomáha uskutočňovať ústavné právo občanov na obhajobu a chrániť ostatné práva a zákonom chránené záujmy občanov a spoločnosti ako celku. Nezávislosť právnického povolania je teda v slovenských právnych predpisov zakotvená, avšak čo kvalitný systém právnej pomoci a poskytovanie právnych služieb v kvalite postačujúcej na zabezpečenie spravodlivého konania? Smernica neurčuje konkrétne normy, na základe ktorých by sme mohli posudzovať kvalitu. Kvalita je pojem dosť relatívny, ktorý každý posudzuje subjektívne, a preto je úprava "kvality systému právnej pomoci" v Smernici dosť vágna, pretože neustanovuje kritéria, na základe ktorých sa kvalita právnej pomoci bude posudzovať, pričom túto istú premisu môžeme použiť aj pri posudzovaní tzv. dostatočnej kvality právnych služieb na zabezpečenie spravodlivého konania. Kedy teda možno považovať právne služby za postačujúce na zaistenie spravodlivého konania? Pri najmenšom by to malo znamenať, že advokát ustanovený podozrivej, obvinenej alebo vyžiadanej osobe by mal využiť všetky právne prostriedky na preukázanie neviny dotknutej osoby a tým zbavenie jej viny, na zabezpečenie absolútneho dodržania procesných práv dotknutej osoby alebo aspoň na zmiernenie trestu, ktorý môže byť potenciálne uložený dotknutej osobe. Otázkou teda zostáva, ako sa zákonodarca vyrovná s transpozíciou "kvality právnych služieb". Či novelizuje Trestný poriadok, zákon o advokácii, prípadne iný už existujúci právny predpis alebo prijme nový zákon na úpravu danej problematiky.

Z uvedeného možno konštatovať, že väčšia časť, ak nie všetky práva garantované Smernicou 2013/48/EÚ a Smernicou už sú pomerne dlho súčasťou slovenského trestného práva, čiže ich transpozícia by nemala predstavovať rozsiahle legislatívne zmeny v podobe prijímania nových zákonov alebo novelizovania existujúcich právnych predpisov v oblasti trestného práva.

Záver

Prijímanie legislatívnych aktov Európskej únie v oblasti posilňovania procesných práv podozrivých alebo obvinených osôb v trestnom konaní by mali viesť k zvýšenej dôvere v trestnoprávne justičné systémy všetkých členských štátov a následne k efektívnejšej justičnej spolupráci v danej oblasti a k vytvoreniu vzájomnej dôvery a podpory kultúry základných práv v Únii. Smernica predstavuje jednu zo 6 oblastí zameraných na posilňovanie procesných práv podozrivých alebo obvinených osôb v trestnom konaní, ktoré boli stanovené v Pláne. Mnohé z práv stanovených v Smernici sú už v obdobnej forme upravené v slovenskom trestnom práve. Ich transpozícia vo všetkých členských štátoch umožní ich jednotnú unifikáciu a aplikovateľnosť všetkých stanovených práv rovnako v každom členskom štáte, čím sa zdôrazní právo na spravodlivý súdny proces, pretože spravodlivosť trestného konania si vyžaduje, aby podozrivá alebo obvinená osoba mala možnosť prístupu k celej škále služieb súvisiacich s právnou pomocou. Transpozícia Smernice do slovenského právneho poriadku buď novelizáciou existujúcich zákonov (najmä Trestného poriadku) alebo prijatím nových všeobecne záväzných predpisov v konečnom dôsledku nebude predstavovať skoro žiadne zásahy do už stanovených práv pre podozrivé alebo obvinené osoby v trestnom konaní. Avšak ich komplexná úprava vo všetkých členských štátoch EÚ prináša aj väčšiu právnu istotu pre slovenských občanov, ktorí sa budú môcť domáhať práv stanovených v našom poriadku v obdobnej podobe vo všetkých členských štátoch EÚ. A preto zavedenie uvedených právnych aktoch EÚ je potrebné vnímať pozitívne, lebo každý právny akt, ktorý predstavuje nástroj na posilnenie práv osôb v trestnom konaní, predstavuje prínos a garanciu spravodlivého súdneho procesu. ■

Použitá literatúra

Zákon č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon v znení neskorších predpisov.

Zákon č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok v znení neskorších predpisov.

Zákon č. 586/2003 Z. z. o advokácii a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov.

Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2010/64/EÚ z 20. októbra 2010 o práve na tlmočenie a preklad v trestnom konaní.

Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2012/13/EÚ z 22. mája 2012 o práve na informácie v trestnom konaní.

Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2013/48/EÚ z 22. októbra 2013 o práve na prístup k obhajcovi v trestnom konaní a v konaní o európskom zatykači a o práve na informovanie tretej osoby po pozbavení osobnej slobody a na komunikáciu s tretími osobami a s konzulárnymi úradmi po pozbavení osobnej slobody.

Návrh smernice Európskeho parlamentu a Rady o predbežnej právnej pomoci pre podozrivé alebo obvinené osoby pozbavené osobnej slobody a o právnej pomoci v konaní o európskom zatykači.

Návrh smernice Európskeho parlamentu a Rady o procesných zárukách pre deti podozrivé alebo obvinené v trestnom konaní.

Rámcové rozhodnutie Rady 2002/584/SVV z 13. júna 2002 o európskom zatykači a postupoch odovzdávania osôb medzi členskými štátmi.

RESUMÉ

Rozprava o smernici o právnej pomoci v trestnom konaní
Príspevok sa zaoberá podrobnou analýzou jednotlivých článkov novo prijatej smernice o právnej pomoci v trestnom konaní a v konaní o európskom zatykači. V závere príspevku sa autorka zamýšľa nad možným dopadom transpozície smernice a smernice Európskeho parlamentu a Rady 2013/48/EÚ o práve na prístup k obhajcovi v trestnom konaní a v konaní o európskom zatykači a o práve na informovanie tretej osoby po pozbavení osobnej slobody a na komunikáciu s tretími osobami a s konzulárnymi úradmi po pozbavení osobnej slobody do právneho poriadku Slovenskej republiky.

SUMMARY

Discussion about the Directive on Legal Aid in Criminal Proceedings
The article in a detail analyses individual articles of the newly-adopted Directive on legal aid in criminal proceedings and in European arrest warrant proceedings. In the end of the article, the author deals with possible impact of transposing this Directive and the Directive 2013/48/EU of the European Parliament and of the Council on the right of access to a lawyer in criminal proceedings and in European arrest warrant proceedings, and on the right to have a third party informed upon deprivation of liberty and to communicate with third persons and with consular authorities while deprived of liberty to the Slovak legislation.

ZUSAMMENFASSUNG

Diskurs zur Richtlinie über die Rechtshilfe im Strafverfahren
Der Beitrag befasst sich mit einer ausführlichen Analyse von einzelnen Artikeln der neu erlassenen Richtlinie über die Rechtshilfe im Strafverfahren und im Verfahren über den europäischen Haftbefehl. Am Ende des Artikels denkt die Autorin über mögliche Auswirkungen der Transposition der Richtlinie und der Richtlinie Nr. 2013/48/EU des Europäischen Parlaments und des Rates über das Recht auf Zugang zu einem Rechtsbeistand in Strafverfahren und in Verfahren zur Vollstreckung des Europäischen Haftbefehls sowie über das Recht auf Benachrichtigung eines Dritten bei Freiheitsentzug und das Recht auf Kommunikation mit Dritten und mit Konsularbehörden während des Freiheitsentzugs, in der Rechtsordnung der Slowakischen Republik, nach.

Z JUDIKATÚRY SÚDNEHO DVORA EURÓPSKEJ ÚNIE

Je zákon o spotrebiteľských úveroch v súlade so smernicou o zmluvách o spotrebiteľskom úvere?

Zmluva o úvere nemusí byť nevyhnutne vyhotovená ako jediný dokument, ale všetky náležitosti uvedené v článku 10 ods. 2 smernice 2008/48 musia byť vyhotovené písomne alebo na inom trvalom nosiči. Členský štát môže svojou vnútroštátnou právnou úpravou stanoviť, že zmluva o úvere vypracovaná písomne musí byť podpísaná zmluvnými stranami a že táto požiadavka podpísania sa vzťahuje na všetky náležitosti tejto zmluvy uvedené v článku 10 ods. 2 smernice 2008/48.

Článok 10 ods. 2 písm. h) smernice 2008/48 sa má vykladať tak, že nie je nevyhnutné, aby zmluva o úvere uvádzala splatnosť splátok spotrebiteľa odkazom na konkrétny dátum, pokiaľ podmienky tejto zmluvy umožňujú spotrebiteľovi bez ťažkostí a s istotou identifikovať dátumy týchto splátok.

Článok 10 ods. 2 písm. h) a i) smernice 2008/48 sa majú vykladať tak, že zmluva o úvere na dobu určitú stanovujúca amortizáciu istiny po sebe nasledujúcimi splátkami nemusí vo forme amortizačnej tabuľky spresňovať, aká časť každej splátky bude započítaná na vrátenie tejto istiny. Uvedené ustanovenia v spojení s článkom 22 ods. 1 tejto smernice bránia tomu, aby členský štát stanovil takúto povinnosť vo svojej vnútroštátnej právnej úprave.

Článok 23 smernice 2008/48 sa má vykladať tak, že nebráni tomu, aby členský štát vo svojej vnútroštátnej právnej úprave stanovil, že v prípade, ak zmluva o úvere neobsahuje všetky náležitosti uvedené v článku 10 ods. 2 tejto smernice, táto zmluva sa bude považovať za zmluvu o úvere bez úrokov a poplatkov, pokiaľ ide o okolnosť, ktorej neuvedenie môže spochybniť možnosť spotrebiteľa posúdiť rozsah svojho záväzku.[1]

*Rozsudok Súdneho dvora z 9. novembra 2016 vo veci C-42/15, Home Credit Slovakia – **ECLI:EU:C:2016:842***

Súdny dvor Európskej únie (ďalej len „Súdny dvor") poskytol na základe prejudiciálnych otázok predložených Okresným súdom Dunajská Streda taký výklad smernice Európskeho parlamentu a Rady 2008/48/ES z 23. apríla 2008 o zmluvách o spotrebiteľskom úvere a o zrušení smernice Rady 87/102/EHS (ďalej len „smernica 2008/48"), z ktorého je možné vyvodiť záver o nesúlade zákona č. 129/2010 Z. z. o spotrebiteľských úveroch a o iných úveroch a pôžičkách pre spotrebiteľov a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon č. 129/2010") s uvedenou smernicou. Toto konštatovanie má dopad aj na doterajšiu rozhodovaciu prax slovenských súdov vychádzajúcu zo zákona č. 129/2010.

1 Rozsudky Súdneho dvora sú záväzné v celom rozsahu. Právne vety, ktoré budú v rubrike uvádzať jednotlivé judikáty preto nemajú iný účel, než zvýrazniť základné právne závery, ku ktorým Súdny dvor v konkrétnej veci dospel.

Výklad smernice 2008/48 považoval Okresný súd Dunajská Streda za potrebný pre rozhodnutie o návrhu spoločnosti Home Credit Slovakia, a. s. na zaplatenie dlžných súm z úveru, ktorý táto spoločnosť poskytla Kláre Biróovej. Neoddeliteľnou súčasťou zmluvy o úvere bol dokument s názvom „Úverové zmluvné podmienky spoločnosti Home Credit Slovakia, a. s." (ďalej len „všeobecné podmienky"), ktorý obsahoval niektoré z náležitostí, ktoré sú v zmysle § 9 zákona č. 129/2010 obligatórnymi náležitosťami zmluvy o spotrebiteľskom úvere. K. Biróová podpisom úverovej zmluvy potvrdila, že tieto všeobecné podmienky dostala, oboznámila sa s nimi, že ich ustanovenia sú zrozumiteľné a dostatočne určité a že prejavuje súhlas byť nimi viazaná. Všeobecné podmienky však nepodpísali zmluvné strany, čo viedlo súd k pochybnostiam o platnosti zmluvy o úvere.

Svojou prvou a druhou otázkou sa vnútroštátny súd pýtal, po prvé, či smernica 2008/48 vyžaduje, aby všetky obligatórne náležitosti zmluvy o spotrebiteľskom úvere boli obsiahnuté v jedinom dokumente, po druhé, či požiadavka písomnosti zmluvy o spotrebiteľskom úvere znamená, že zmluva musí byť podpísaná zmluvnými stranami a, po tretie, či prípadná požiadavka podpisu sa vzťahuje na všetky náležitosti zmluvy o spotrebiteľskom úvere.

Súdny dvor odkazom na cieľ sledovaný smernicou 2008/48 konštatoval, že smernica nevyžaduje, aby boli všetky obligatórne náležitosti zmluvy o spotrebiteľskom úvere obsiahnuté v jedinom dokumente. Zo smernice však vyplýva požiadavka, aby boli všetky tieto obligatórne náležitosti vyhotovené písomne alebo zachytené na inom trvanlivom nosiči a aby boli neoddeliteľnou súčasťou zmluvy o spotrebiteľskom úvere.

Otázka týkajúca sa požiadavky podpisu zmluvy o úvere zmluvnými stranami bola zjavne inšpirovaná § 40 ods. 3 Občianskeho zákonníka, v zmysle ktorého je písomný právny úkon platný, ak je podpísaný konajúcou osobou, v spojitosti s § 9 ods. 1 zákona č. 129/2010, v zmysle ktorého musí mať zmluva o spotrebiteľskom úvere písomnú formu. Uvedené ustanovenie zákona č. 129/2010 je reakciou na čl. 10 ods. 1 smernice 2008/48, ktorý vyžaduje, aby zmluva o úvere bola vypracovaná písomne alebo na inom trvalom nosiči.

Už generálna advokátka Eleanor Sharpston v návrhoch, ktoré predniesla v tejto veci,[2] poukázala na nie celkom vhodne zvolenú formuláciu slovenského znenia čl. 10 ods. 1 smernice 2008/48 v porovnaní s inými jazykovými zneniami. Kým slovenské znenie uvádza požiadavku vypracovania zmluvy o úvere „písomne", iné znenia používajú formuláciu „na papieri". Preto aj Súdny dvor konštatoval, že pojem „písomne" použitý v čl. 10 ods. 1 smernice 2008/48 sa vzťahuje na prostriedok, na ktorom je vyhotovená zmluva, pričom podpis takéhoto nosiča sa v zmysle smernice nevyžaduje. Súdny dvor však ďalej dodal, že ani smernica 2008/48 a ani právo Únie vo všeobecnosti požiadavke podpisu zmluvy o spotrebiteľskom úvere zmluvným stranami nebráni, a to ani v prípade požiadavky podpisu všetkých náležitostí zmluvy.

2 Návrhy generálnej advokátky Eleanor Sharpston vo veci C-42/15, Home Credit Slovakia prednesené 9. júna 2016.

Súdny dvor pochopil tretiu a štvrtú prejudiciálnu otázku vnútroštátneho súdu tak, že smerujú k zisteniu, či sa má článok 10 ods. 2 písm. h) smernice 2008/48 vykladať tak, že je nevyhnutné, aby zmluva o úvere uvádzala každú splátku spotrebiteľa odkazom na konkrétny dátum, alebo či v tejto súvislosti postačuje všeobecný odkaz v zmluve umožňujúci identifikovať dátumy týchto splátok. Súdny dvor sa zhodol s generálnou advokátkou v identifikácii cieľa článku 10 ods. 2 písm. h), ktorým je snaha zaručiť, aby spotrebiteľ poznal deň splatnosti každej splátky úveru. Tento cieľ bude splnený, ak zmluva o spotrebiteľskom úvere umožní spotrebiteľovi bez ťažkostí a s istotou identifikovať dátum jednotlivých splátok. Z uvedeného vyplýva, že nie je nevyhnutné, aby zmluva o spotrebiteľskom úvere uvádzala splatnosť každej splátky odkazom na konkrétny dátum.

Piata a šiesta prejudiciálna otázka sa týkali výkladu článku 10 ods. 2 písm. h) a i) smernice 2008/48. Vnútroštátny súd sa pýtal, či zmluva o úvere na dobu určitú stanovujúca amortizáciu istiny po sebe nasledujúcimi splátkami musí spresňovať vo forme amortizačnej tabuľky, aká časť každej splátky bude započítaná na vrátenie tejto istiny, a v prípade zápornej odpovede na túto otázku, či smernica 2008/48 bráni tomu, aby členský štát stanovil takúto povinnosť vo svojej vnútroštátnej právnej úprave. S prvou časťou tejto otázky nemal Súdny dvor žiaden problém, keď poukázal na jasné znenie smernice 2008/48, z ktorého vyplýva, že smernica nestanovuje výpis vo forme amortizačnej tabuľky ako obligatórnu náležitosť zmluvy o spotrebiteľskom úvere. Čo sa týka možnosti členského štátu zaviesť vnútroštátnou úpravou ďalšie obligatórne náležitosti zmluvy o spotrebiteľskom úvere nad rámec tých, ktoré vyplývajú z článku 10 ods. 2 smernice 2008/48, Súdny dvor konštatoval, že s ohľadom na úplnú harmonizáciu, ktorú smer-

nica 2008/48 predstavuje, táto smernica bráni členským štátom, aby vo svojej vnútroštátnej právnej úprave stanovili povinnosť zahrnúť do zmluvy o úvere iné náležitosti, než sú tie, ktoré vymenúva článok 10 ods. 2 tejto smernice.

Posledná prejudiciálna otázka vnútroštátneho súdu sa týkala sankcií, ktoré môže členský štát prijať v súvislosti s porušovaním vnútroštátnych ustanovení prijatých v rámci implementácie smernice 2008/48, konkrétne išlo o sankciu spočívajúcu v zániku nároku veriteľa na úroky a poplatky, ktorá je predpokladaná pre porušenie povinnosti uviesť v zmluve o spotrebiteľskom úvere všetky obligatórne náležitosti uvedené v článku 10 ods. 2 smernice 2008/48.

V tejto súvislosti Súdny dvor pripomenul, že zo smernice 2008/48 síce vyplýva pre členské štáty povinnosť ustanoviť pravidlá o sankciách za porušenie vnútroštátnych ustanovení prijatých na základe tejto smernice a prijať všetky opatrenia potrebné na zabezpečenie ich vykonávania. Voľba režimu sankcií je však na uvážení členských štátov. Z práva Únie a z judikatúry Súdneho dvora vyplýva niekoľko požiadaviek, ktoré v konečnom dôsledku limitujú priestor členských štátov pre uváženie pri výbere sankcií. Medzi ne patrí požiadavka, aby prijaté sankcie boli účinné, primerané a odrádzajúce a tiež požiadavka rešpektovania všeobecnej zásady proporcionality tak, aby bola tvrdosť sankcií primeraná závažnosti porušenia a aby sankcia zabezpečila skutočný odrádzajúci účinok.

Sankciou zániku nároku veriteľa na úroky a poplatky sa už Súdny dvor vo svojej rozhodovacej činnosti zaoberal a konštatoval, že ak by sa táto sankcia oslabila alebo úplne znefunkčnila, nevyhnutne by z toho vyplývalo, že nemá skutočne odrádzajúcu povahu. Rovnako už Súdny dvor konštatoval, že túto sankciu je možné použiť v súvislosti s porušením povinnosti uviesť v zmluve o spotrebiteľskom úvere ročnú percentuálnu mieru nákladov, pretože táto informácia má pre spotrebiteľa v kontexte smernice podstatný význam, lebo mu umožňuje posúdiť rozsah jeho záväzku.

Doterajšiu judikatúru zhrnul Súdny dvor v tomto rozsudku tak, že sankciu spočívajúcu v zániku nároku veriteľa na úroky a poplatky je možné použiť v súvislosti s porušením takej povinnosti veriteľa, ktorá má pre spotrebiteľa podstatný význam. Pod tento záver však nespadá porušenie povinností veriteľa spočívajúce v neuvedení síce obligatórnych náležitostí zmluvy o spotrebiteľskom úvere, ktoré však svojou povahou nemôžu mať vplyv na schopnosť dlžníka posúdiť rozsah svojho záväzku. Ako príklad uvádza Súdny dvor neuvedenie názvu a sídla orgánu dohľadu.

Ako sme už v úvode uviedli, z podaného výkladu smernice 2008/48 je možné vyvodiť, že slovenská právna úprava a je pravdepodobné, že aj súvisiace rozhodovanie slovenských súdov, sa s ním dostáva do rozporu. Síce v tomto konkrétnom prípade, o ktorom rozhoduje Okresný súd Dunajská Streda, môže vnútroštátny súd uvažovať len nad využitím nepriameho účinku smernice 2008/48, keďže priamy účinok je vzhľadom na horizontálny vzťah účastníkov konania prakticky vylúčený, napriek tomu nie je možné hodnotiť toto prejudiciálne konanie ako zbytočné. Netreba totiž zabúdať ani na zodpovednosť štátu za škodu spôsobenú porušením práva Únie, pričom výklad smernice 2008/48 podaný Súdnym dvorom v tomto rozsudku by mohol byť významným argumentom pri uplatňovaní nárokov plynúcich z tejto zodpovednosti.

Právnu vetu a rozhodnutie spracovala: **doc. JUDr. Martina Jánošíková, Ph.D.**
Ústav medzinárodného práva a európskeho práva
Právnickej fakulty UPJŠ v Košiciach

Z ROZHODNUTÍ NAJVYŠŠIEHO SÚDU SR

K prípustnosti obmedzenia výšky náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch spôsobenej pri výkone verejnej moci uznesením o vznesení obvinenia vydaným pred 1. januárom 2013 hornými limitmi náhrad poskytovaných osobám poškodeným násilnými trestnými činmi

V konaní o náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch spôsobenej pri výkone verejnej moci uznesením o vznesení obvinenia vydaným pred 1. januárom 2013 nemožno aplikáciou § 17 ods. 4 zákona č. 514/2003 Z. z. o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci v znení novely vykonanej zákonom č. 412/2012 Z. z. obmedzovať výšku náhrady nemajetkovej ujmy hornými limitmi náhrad poskytovaných osobám poškodeným násilnými trestnými činmi. Takýto prístup by popieral princíp úplného odškodnenia, spôsoboval by neprípustné odňatie už existujúceho práva, zásah do legitímnej nádeje poškodeného na satisfakciu a bol by porušením zákazu retroaktivity.

Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo dňa 16. marca 2016
sp. zn. 7 Cdo/262/2015

Dotknuté ustanovenia:

- čl. 46 ods. 3 Ústavy
- čl. 5 ods. 1 a 5 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd
- zákon č. 58/1969 Zb. o zodpovednosti za škodu spôsobenú rozhodnutím orgánu štátu alebo jeho nesprávnym úradným postupom
- § 17 zákona č. 514/2003 Z. z. o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci

Žalobca si na základe podanej žaloby uplatňoval nárok na náhradu škody a nemajetkovej ujmy z titulu nezákonného rozhodnutia a nesprávneho úradného postupu podľa zákona č. 58/1969 Zb. o zodpovednosti za škodu spôsobenú rozhodnutím orgánu štátu alebo jeho nesprávnym úradným postupom v súvislosti s trestným stíhaním jeho osoby. Svoj nárok uplatňoval na tom skutkovom základe, že uznesením o začatí trestného stíhania a vznesení obvinenia vydaným v roku 1999 bol žalobca obvinený zo spáchania trestného činu porušovania povinností pri správe cudzieho majetku. V roku 2002 prokurátor podal proti žalobcovi obžalobu. Rozsudkom okresného súdu z roku 2005 v spojení s uznesením odvolacieho súdu z roku 2007 bol žalobca spod obžaloby v celom rozsahu oslobodený. Žalobca si v konaní uplatňoval nárok na náhradu nemajetkovej ujmu, ktorú utrpel v príčinnej súvislosti s trestným stíhaním v dôsledku spôsobenej morálnej ujmy, poškodenia dobrého mena a povesti, ujmy v rodinnom živote a spoločenskom postavení.

Okresný súd rozsudkom z roku 2013 zaviazal žalovanú Slovenskú republiku, za ktorú koná Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky, zaplatiť žalobcovi uplatnenú náhradu nemajetkovej ujmy vo výške 80 000 eur. Poukázal na to, že trestným konaním bola žalobcovi spôsobená citeľná ujma na jeho právach, ktorá mala nepriaznivé dôsledky v jeho rodinnom, spoločenskom aj pracovnom uplatnení.

Krajský súd na základe podaného odvolania rozsudok okresného súdu vo výroku, ktorým bola žalovanej uložená povinnosť zaplatiť žalobcovi náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch, zrušil a vec vrátil v tomto rozsahu na ďalšie konanie. Konštatoval, že aj keď zákon č. 58/1969 Zb. neupravoval možnosť priznania náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch, nárok na náhradu nemajetkovej ujmy možno priznať v súlade s čl. 5 ods. 1 a ods. 5 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd,[1] ktorý umožňuje odškodnenie aj imateriálnej ujmy a jeho aplikácia má pokiaľ ide o obsah pojmu škoda prednosť pred vnútroštátnou úpravou. Zároveň vyslovil názor, že okresný súd mal pri určení výšky náhrady nemajetkovej ujmy v posudzovanej veci zohľadniť výšku náhrad stanovených zákonom pre obete násilných trestných činov a náhrady za vytrpenú bolesť a za sťaženie spoločenského uplatnenia s poukazom na zákon č. 215/2006 Z. z. o odškodňovaní osôb poškodených násilnými trestnými činmi a § 17 ods. 4 zákona č. 514/2003 Z. z. o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci. V tejto súvislosti konštatoval, že okresný súd pri určovaní výšky náhrady nemajetkovej ujmy síce analogicky použil § 17 ods. 3 zákona č. 514/2003 Z. z.,[2] ale už neaplikoval analogicky ods. 4 tohto ustanovenia,[3] podľa ktorého výška náhrady nemajetkovej ujmy nemôže byť vyššia ako výška náhrady poskytovaná osobám poškodeným násilnými trestnými činmi podľa zákona č. 215/2006 Z. z. Uviedol, že ak by náhrada nemajetkovej ujmy v peniazoch za zásah do osobnostných práv fyzickej osoby, niekoľkonásobne prevyšovala výšku náhrad stanovených zákonom vo vyššie uvedených závažnejších prípadoch, došlo by k ničím neodôvodnenej nerovnosti a neprimeranosti, čo by bolo v rozpore so zásadou rozumného a spravodlivého usporiadania občianskoprávnych vzťahov.

Najvyšší súd Slovenskej republiky na základe dovolania žalobcu napadnutý rozsudok krajského súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie z dôvodu, že krajský súd vo veci rozhodol bez toho, aby účastníkov vyzval na vyjadrenie sa k možnému použitiu § 17 ods. 4 zákona č. 514/2003 a zákona č. 215/2006 Z. z., ktoré dovtedy neboli pri rozhodovaní o nároku žalobcu použité, a tiež s poukazom na nedostatky v odôvodnení napadnutého rozsudku, ktorému vytkol, že nezdôvodňuje, prečo je potrebné nárok žalobcu posudzovať podľa zákona č. 514/2003 Z. z. a ďalšej zákonnej úpravy (zákon č. 412/2012 Z. z.), ktorej účinnosť nastala viac ako päť rokov potom, ako došlo k ukončeniu nezákonného zásahu.

Krajský súd po vrátení veci opätovne rozsudkom z roku 2015 rozhodol tak, že napadnutý rozsudok okresného súdu v časti, ktorou bola žalovanej uložená povinnosť zaplatiť žalobcovi 80 000 eur z titulu náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch, zrušil a vec v tomto rozsahu vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie. V odôvodnení poukázal na obsah záverov svojho predchádzajúceho rozsudku a uviedol, že nevidí dôvody, pre ktoré by sa mal od týchto záverov odchýliť.

Najvyšší súd Slovenskej republiky na základe dovolania žalobcu, ktorý sa domáhal zrušenia rozsudku krajského súdu a vrátenia veci na ďalšie konanie a rozhodnutie, dospel po preskúmaní veci k záveru, že dovolanie je prípustné a opodstatnené z dôvodov namietaných v podanom dovolaní.

V odôvodnení poukázal na to, že v čase začatia trestného stíhania pre náhradu škody a nemajetkovej ujmy uplatňovanú žalobcom platil zákon č. 58/1969 Zb., zásah bol ukončený už za platnosti zákona č. 514/2003 Z. z. Nárok žalobcu súdy nižšieho stupňa správne posudzovali podľa zákona č. 58/1969 Zb. s poukazom na prechodné ustanovenia § 27 ods. 2 zákona č. 514/2003 Z. z.[4] Okresný súd pri priznaní nemajetkovej ujmy aplikoval článok 46 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky[5] a pri určení jej výšky analogicky použil § 17 ods. 3 zákona č. 514/2003 Z. z. K právnemu posúdeniu veci ďalej Najvyšší súd Slovenskej republiky uviedol:

Problematiky § 17 zákona č. 514/2003 Z. z. o náhrade nemajetkovej ujmy sa dotkli dve novely vykonané zákonom č. 517/2008 Z. z. s účinnosťou od 1. januára 2009 a zákonom č. 412/2012 Z. z. s účinnosťou od 1. januára 2013. V období od 1. júla 2004 do 31. decembra 2008 uvedené ustanovenie obsahovalo dva odseky: (1) „Uhrádza sa skutočná škoda a ušlý zisk.“, (2) „V prípade, ak iba samotné konštatovanie porušenia práva nie je dostatočným zadosťučinením vzhľadom na ujmu spôsobenú nezákonným rozhodnutím alebo nesprávnym úradným

1 **Čl. 5 ods. 1 Dohovoru:** „Každý má právo na slobodu a osobnú bezpečnosť. Nikoho nemožno pozbaviť slobody okrem nasledujúcich prípadov, pokiaľ sa tak stane na základe postupu stanového zákonom.“

Čl. 5 ods. 5 Dohovoru: „Každý, kto bol zatknutý alebo pozbavený slobody v rozpore s ustanoveniami tohto článku, má nárok na odškodnenie.“

2 **§ 17 ods. 3 zákona č. 514/2003 Z. z.:** „Výška nemajetkovej ujmy v peniazoch podľa odseku 2 sa určuje s prihliadnutím najmä na
a) osobu poškodeného, jeho doterajší život a prostredie, v ktorom žije a pracuje,
b) závažnosť vzniknutej ujmy a na okolnosti, za ktorých k nej došlo,
c) závažnosť následkov, ktoré vznikli poškodenému v súkromnom živote,
d) závažnosť následkov, ktoré vznikli poškodenému v spoločenskom uplatnení.“

§ 17 ods. 2 zákona č. 514/2003 Z. z.: „V prípade, ak iba samotné konštatovanie porušenia práva nie je dostatočným zadosťučinením vzhľadom na ujmu spôsobenú nezákonným rozhodnutím alebo nesprávnym úradným postupom, uhrádza sa aj nemajetková ujma v peniazoch, ak nie je možné uspokojiť ju inak.“

postupom, uhrádza sa aj nemajetková ujma v peniazoch, ak nie je možné uspokojiť ju inak." Novela vykonaná zákonom č. 517/2008 Z. z. stanovila kritériá pre určovanie výšky nemajetkovej ujmy doplnením § 17 ods. 3 a zaviedla minimálnu výšku nemajetkovej ujmy pre odškodňovanie väzby (§ 17 ods. 4). Obsahovala prechodné ustanovenie § 27b ods. 1, podľa ktorého zodpovednosť za škodu spôsobenú rozhodnutiami vydanými pred nadobudnutím účinnosti tohto zákona a za nesprávny úradný postup pred nadobudnutím účinnosti tohto zákona, sa riadi predpismi účinnými do 31. decembra 2008. V tejto súvislosti dovolací súd poukázal na rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 12. decembra 2012 sp. zn. 7 Cdo 145/2011, v zmysle ktorého ak bolo (nezákonné) rozhodnutie vydané pred 1. januárom 2009, má súd vec posudzovať podľa § 17 účinného do 31. decembra 2008. Novelou zákona č. 514/2003 Z. z. vykonanou zákonom č. 412/2012 Z. z. účinným od 1. januára 2013 došlo v § 17 k vypusteniu minimálnej výšky náhrady nemajetkovej ujmy v prípade väzby a k zavedeniu limitu výšky náhrady nemajetkovej ujmy. Novela však neobsahovala žiadne prechodné ustanovenia.

K definujúcim znakom právneho štátu patrí aj zákaz retroaktivity právnych noriem, ktorý je významnou demokratickou zárukou ochrany práv a právnej istoty. Právo poškodeného na náhradu škody (nemajetkovej ujmy) vzniká momentom vydania nezákonného rozhodnutia, vzatia do väzby, či zbytočnými prieťahmi v konaní, bez ohľadu na to, že žalovateľným nárokom sa stáva až po splnení ďalších podmienok (napr. oslobodenie obžalovaného). Preto aplikovať § 17 v zmysle tejto novely (zákon č. 412/2012 Z. z.) na prípady, keď uznesenie o vznesení obvinenia bolo vydané pred 1. januárom 2013, by znamenalo pripustiť, že hoci v čase pred nadobudnutím účinnosti novely vzniklo poškodenému právo na náhradu nemajetkovej ujmy vo vyššej výške, toto jeho právo v časti prevyšujúcej horný limit zavedený novelou (zákon č. 412/2012 Z. z.) zaniklo dňom jej účinnosti. Takýto prístup by popieral nielen princíp úplného odškodnenia, ale spôsoboval by aj neprípustné odňatie už existujúceho práva, zásah do legitímnej nádeje poškodeného na satisfakciu, a bol by aj porušením zákazu retroaktivity. Keďže v posudzovanej veci uznesenie o vznesení obvinenia bolo vydané v roku 1999, krajský súd svojím rozhodnutím, ktorým žalobcovi bez akéhokoľvek bližšieho zdôvodnenia popiera princíp úplného odškodnenia na satisfakciu, neprípustne odňal žalobcovi už existujúce právo a tým porušil aj zákaz retroaktivity.

Vzhľadom na uvedené skutočnosti Najvyšší súd Slovenskej republiky dovolaniu žalobcu vyhovel, rozsudok krajského súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie a nové rozhodnutie.

Odôvodnenie je redakčne krátené a upravované a doplnené o odkazy na citované ustanovenia pod textom

Právnu vetu a rozhodnutie spracovala: **JUDr. Zuzana Fabianová, Ph.D.**
advokátka

3 **§ 17 ods. 4 zákona č. 514/2003 Z. z. v znení novely č. 412/2012 Z. z.:** „Výška náhrady nemajetkovej ujmy priznaná podľa odseku 2 nemôže byť vyššia ako výška náhrady poskytovaná osobám poškodeným násilnými trestnými činmi podľa osobitného predpisu (pozn.: podľa zákona č. 215/2006 Z. z. o odškodňovaní osôb poškodených násilnými trestnými činmi v znení zákona č. 79/2008 Z. z.)"

4 **§ 27 ods. 2 zákona č. 514/2003 Z. z.:** „Zodpovednosť za škodu spôsobenú rozhodnutiami, ktoré boli vydané pred nadobudnutím účinnosti tohto zákona a za škodu spôsobenú nesprávnym úradným postupom pred nadobudnutím účinnosti tohto zákona, sa spravuje doterajšími predpismi."

5 **Čl. 46 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky:** „Každý má právo na náhradu škody spôsobenej nezákonným rozhodnutím súdu, iného štátneho orgánu či orgánu verejnej správy alebo nesprávnym úradným postupom."

Zo zasadnutia predsedníctva SAK

Predsedníctvo Slovenskej advokátskej komory sa zišlo na svojom prvom zasadnutí v kalendárnom roku **12. januára 2017 v Bratislave**. Z poverenia predsedu komory ho viedol podpredseda JUDr. Veverka, revíznu komisiu zastúpil predseda Mgr. Karkó.

Predsedníctvo SAK **vzalo na vedomie** predbežnú informáciu o novele vyhlášky, ktorá má reagovať na novoprijatý zákon o konkurze a reštrukturalizácii, ako aj na zákon o partneroch verejného sektora. Komora navrhla úpravu vyhlášky, čo sa týka odmien ex offo s tým, aby bola tarifná odmena vrátená na pôvodnú úroveň. **Vzalo na vedomie** informáciu o účasti zástupcov komory na panelovej diskusii k činnosti právnych kliník, kde prezentovali stanovisko, že komora kliniky víta, ale majú spĺňať kritériá, na ktorých komora bez výhrady trvá. **Vzalo na vedomie** správu o návrhu ministerky spravodlivosti SR o povinnom využívaní elektronického súdneho spisu advokátmi od 1. júla 2017, t. j. od dátumu, kedy bude povinné používanie elektronických schránok pre osoby zapísané v obchodnom registri. Podľa návrhu ministerky spravodlivosti má dôjsť k zmenám v tom smere, že zmeny sa týkajú nielen advokátov pôsobiacich v obchodných spoločnostiach, ale aj advokátov – fyzických osôb, t. j. všetkých advokátov zapísaných do zoznamu vedeného komorou.

Predsedníctvo SAK **upozornilo** na nesprávnu informáciu uverejnenú v *Bulletine slovenskej advokácie* č. 12/2016 na s. 9. **Poverilo** kanceláriu komory zabezpečiť opravu informácie o výpočte odmeny a náhrad za stratu času a paušálu pri poskytovaní právnych služieb v súvislosti so zastupovaním v trestných veciach v *Bulletine slovenskej advokácie* v tom smere, že zlomok výpočtového základu sa týka výlučne iba odmeny, nie straty času ani paušálu (viď s. 3 tohto čísla).

V rámci informácií o legislatívnych aktivitách, na ktorých participuje komora, členovia predsedníctva **vzali na vedomie** informácie o novele zákona o ochrane pred legalizáciou príjmov z trestnej činnosti a o ochrane pred financovaním terorizmu, o návrhu o budovaní elektronického vyšetrovacieho spisu a vstupe advokátov doňho a o pripomienkovom konaní k zákonu č. 140/2014 Z. z. o nadobúdaní vlastníctva poľnohospodárskeho pozemku. Komora bola pozvaná na medzirezortné stretnutie k návrhu o vytváraní elektronického vyšetrovacieho spisu, na ktorom boli prítomní zástupcovia Ministerstva vnútra SR, Ministerstva spravodlivosti SR, Generálnej prokuratúry SR a Slovenskej advokátskej komory. Na stretnutí odzneli informácie o pripravenosti jednotlivých partnerov na túto činnosť a otázky spojené s originalitou dokumentov, so zabezpečením nezameniteľnosti informácií a ich anonymizáciou.

Predsedníctvo komory **schválilo** stanoviská s úpravami na základe diskusie vo veci dopytov súvisiacich s výkonom advokácie a koncipientskej praxe, ktorými sa vopred zaoberala komisia pre zlučiteľnosť výkonu advokácie, resp. koncipientskej praxe s inými povolaniami.

Členovia predsedníctva ďalej **schválili** sprievodné kultúrne podujatia pri príležitosti Konferencie advokátov 2017 s tým, že advokáti budú môcť záujem o jednotlivé podujatia vyznačiť v záväznej prihláške na konferenciu, ktorú bude kancelária komory spolu s ostatnými dokumentmi distribuovať advokátom vo februári 2017.

Členovia predsedníctva v rámci rokovania o ekonomických otázkach **rozhodli** o predložených žiadostiach a **vzali na vedomie** informáciu o stave pôžičiek poskytnutých zo sociálneho fondu podľa § 6 ods. 2 Uznesenia konferencie advokátov o sociálnom fonde.

Predsedníctvo komory v ďalšej časti rokovania **rozhodlo** v tajnom hlasovaní o nomináciách na ocenenie za celoživotný prínos advokácii, ktoré bude odovzdané na galavečere 28. apríla 2017 v Prešove. Informácie o možnosti prihlásenia na podujatie budú zverejnené na webovej stránke komory. Na galavečere bude slávnostne prezentovaný aj erb Slovenskej advokátskej komory.

Predsedníctvo komory následne **vzalo na vedomie** informácie o súdnych konaniach v statusových veciach, v ktorých

Pýta(j)te sa predsedníctva

Je výkon činnosti konateľa a spoločníka obchodnej spoločnosti zlučiteľný s praxou advokátskeho koncipienta?

Výkon funkcie spoločníka obchodnej spoločnosti je zlučiteľný s výkonom praxe advokátskeho koncipienta za predpokladu, že svojím rozsahom a obsahom neohrozí výkon praxe advokátskeho koncipienta, činnosť bude vykonávaná mimo hlavnej pracovnej doby a so súhlasom školiteľa. Výkon činnosti konateľa obchodnej spoločnosti nie je zlučiteľný s výkonom praxe advokátskeho koncipienta.

je účastníkom Slovenská advokátska komora, o konaniach súvisiacich s vymáhaním pohľadávok komory a o iných súdnych sporoch.

Na základe informácií odboru medzinárodných vzťahov členovia predsedníctva **vzali na vedomie** informáciu o kurze o ochrane osobných údajov v rámci programu HELP, ktorý bol organizovaný v spolupráci s Českou advokátskou komorou s tým, že do úvahy prichádza možnosť zorganizovať podobný dištančný kurz aj na Slovensku. **Vzali na vedomie** informáciu o hospitačnom programe, ktorý každoročne ponúka Nemecká nadácia pre medzinárodnú právnu spoluprácu v súčinnosti s Nemeckou spolkovou advokátskou komorou a Nemeckým združením advokátov. **Určili** termíny podujatí s nemeckým prvkom – v roku 2017 sa na Slovensku uskutoční stretnutie spriatelených a susedských komôr a Nemecko-česko-slovenské advokátske fórum. O podrobnostiach budú advokáti včas informovaní prostredníctvom komunikačných prostriedkov komory.

Predsedníctvo komory **rozhodovalo** o žiadostiach súvisiacich s matrikou advokátskych koncipientov, matrikou advokátov a matrikou usadených euroadvokátov, zahraničných advokátov, spoločností s ručením obmedzeným, verejných obchodných spoločností a komanditných spoločností.

Zapísala: *–km–*

Nekorunovaný kráľ Justičného paláca

Slovenská advokátska komora vydala o svojom členovi, nezabudnuteľnej postave slovenskej advokácie **JUDr. Jánovi Eugenovi Kováčovi** publikáciu, ktorá nadväzuje na doterajšiu edičnú činnosť zameranú na významné osobnosti advokátskeho života a práce na Slovensku v dávnejšej minulosti.

Kniha je k dispozícii v knižnici SAK.
Cena: 5 eur

Kontakt pre objednávanie:
PhDr. Ondrišová
tel.: 0903 600 805, e-mail: *ondrisova@sak.sk*

Právnici na prahu nového roka

Novoročné stretnutie právnikov, ktoré každoročne organizuje Slovenská advokátska komora, sa konalo 12. januára 2017 v Hoteli Carlton v Bratislave. Prítomných hostí privítal predseda komory **Ľubomír Hrežďovič** (**foto 1**). Pripomenul, že Slovenská advokátska komora pozýva na tradičné podujatie nielen advokátov, ktorí časť svojho profesijného života zasvätili práci pre komoru, ale aj zástupcov širokého prierezu rôznych právnických povolaní s cieľom vytvoriť priestor a neformálnu atmosféru na diskusie prítomných o tom, čo sa udialo v uplynulom roku, prípadne čo by sa dalo v nadchádzajúcom období vylepšiť.

Neodmysliteľnou súčasťou novoročného stretnutia sa stalo **odovzdávanie cien víťazom publikačnej súťaže** stavovského časopisu *Bulletinu slovenskej advokácie*, ktorú každý rok vyhlasuje jeho redakčná rada. Ceny výhercom v podobe finančnej odmeny od Slovenskej advokátskej komory a ceny od partnerskej spoločnosti Wolters Kluwer v podobe prístupu k právnemu spravodajcovi, poukážok na nákup publikácií vydavateľstva a knižnej odmeny odovzdali predseda redakčnej rady bulletinu **Jozef Brázdil** a predseda SAK **Ľubomír Hrežďovič**.

Redakčná rada udelila **3. miesto Martinovi Friedrichovi** za príspevok *Občianskoprávne únosy detí: dva kroky vzad, jeden vpred* (**foto 2**). Na **2. mieste** sa umiestnila s článkom *Oznámenie o spore* **Janka Mitterpachová** (**foto 3**). Víťazom publikačnej súťaže sa stal **Michal Rampášek** s príspevkom *Možnosti obhajoby právnickej osoby* (**foto 4**).

Novoročné stretnutie právnikov bolo výnimočné aj tým, že po roku si Slovenská advokátska komora spomína **novou knihou Petra Kerecmana** na ďalších známych kolegov – advokátov, tentoraz Vladimíra Clementisa, Jána Poničana a Daniela Okáliho. Knižnica Slovenskej advokátskej komory je obohatená o publikáciu *Advokáti davisti* (**foto 5**), ktorú s predsedom komory a autorom knihy slávnostne uviedol do života **Anton Blaha**.

Na stretnutie prijali pozvanie aj priami potomkovia spomínanej generácie davistov, ktorí sa ochotne a aktívne podieľali na vzniku knihy. Na akte uvedenia knihy do života sa zúčastnili synovia advokáta dr. Daniela Okáliho **Ivan Okáli** a **Daniel Okáli**, deti a vnuci – právnici – **Zdenko Šimko** a **Maroš Paulíni** (**foto 7**). Spomienka patrí aj kolegovi Martinovi Okálimu, advokátovi zo Spišskej Novej Vsi, ktorý stál pri zrode myšlienky vzniku knihy, ale jej vydania sa nedožil, v tradícii povolania pokračuje jeho syn Matej Okáli.

1

2

3

4

5

Poďakovanie za pomoc pri získavaní informácií patrí aj ďalším príbuzným Daniela Okáliho – Danici Horváthovej s manželom Jozefovi Horváthom, Marte Martišovitšovej a Nataši Krajčovičovej. Za všetkých príbuzných sa prihovoril syn Daniela Okáliho **Ivan Okáli**. (**foto 6**)

Pre rodinu advokáta Daniela Okáliho, ale aj pre potomkov ostatných davistov je vydanie knihy veľmi cenným počinom, ktorý pripomína dôležité historické míľniky a je vyjadrením pocty advokátskej, spisovateľskej a spoločenskej práci výnimočnej skupiny ľudí.

Autor knihy Peter Kerecman v príhovore uviedol: „Teším sa, že kniha uzrela svetlo sveta. V osobách troch advokátov – Vladimíra Clementisa, Jána Poničana a Daniela Okáliho, ktorým je venovaná, pripomína osobnosti slovenských dejín, známe najmä ich politickou činnosťou či literárnou tvorbou, tentoraz z pohľadu advokátskeho povolania. Mal som možnosť čítať súdne spisy vo veciach, v ktorých zastupovali či obhajovali, vidieť ich žaloby aj procesné obrany – boli to páni advokáti, nemali by sme na nich zabudnúť.“ Na záver poďakoval za spoluprácu na vydaní knihy Slovenskej advokátskej komore, vďaka čomu sa môžu rozvíjať aj takéto kultúrne aktivity.

Zapísala –no–

6

7

Z DISCIPLINÁRNYCH ROZHODNUTÍ SAK

Nečinnosť advokáta pri zastupovaní klienta

Advokát, ktorý po prevzatí zastupovania klienta v jeho veci nekoná, napriek tomu, že od klienta prevzal zálohu na odmenu advokáta ako aj doklady potrebné na podanie návrhu na začatie konania, na žiadosti klienta nereaguje, ani sa na výzvu SAK bezodkladne nevyjadrí k podanej sťažnosti klienta, dopúšťa sa disciplinárneho previnenia podľa § 56 ods. 1 zákona o advokácii, pretože takýmto konaním porušuje povinnosti mu uložené v § 18 ods. 1, 2 a 3, § 28 ods. 4 zákona o advokácii a § 6 ods. 1 písm. c) Advokátskeho poriadku SAK.

Rozhodnutie II. odvolacieho disc. senátu SAK z 21. januára 2016,
sp. zn. II. ODS-27/15:1371/2014
Rozhodnutie IV. disciplinárneho senátu SAK z 11. mája 2015,
sp. zn. DS IV.-104/14:1371/2014

Dotknuté ustanovenia:

- § 18 ods. 1, 2 a 3 , § 28 ods. 4 zákona č. 586/2003 Z. z. o advokácii a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v platnom znení,
- § 6 ods. 1 písm. c) Advokátskeho poriadku SAK z 15. júna 2013

Rozhodnutím IV. disciplinárneho senátu SAK z 11. mája 2015, sp. zn. DS IV.-104/14:1371/2014 v spojení s rozhodnutím II. odvolacieho disciplinárneho senátu SAK z 21. januára 2016, sp. zn. II. ODS-27/15:1371/2014 bol disciplinárne obvinený advokát

uznaný za vinného

z disciplinárneho previnenia podľa § 56 ods. 1 zákona o advokácii, pretože zavinene závažným spôsobom porušil povinnosti advokáta podľa § 18 ods. 1, 2 a 3 a § 28 ods. 4 zákona o advokácii a § 6 ods. 1 písm. c) Advokátskeho poriadku SAK,

tým, že

1.) napriek tomu, že prevzal od klientky sumu 620 eur, doklady z katastra nehnuteľností a iné doklady potrebné pre rozhodnutie vo veci návrhu na vydanie predbežného opatrenia a návrhu na začatie konania, vo veci do podania sťažnosti nekonal,
2.) na list sťažovateľky zo dňa 19. 1. 2014 do dňa podania návrhu nereagoval,
3.) na výzvu SAK zo dňa 27. 5. 2014, ktorá mu bola doručená dňa 29. 5. 2014, aby sa vyjadril k sťažnosti sťažovateľky zo dňa 9. 5. 2014, sa bezodkladne nevyjadril,

za čo mu bolo uložené

podľa § 56 ods. 2 písm. c) zákona o advokácii disciplinárne opatrenie – **peňažná pokuta** vo výške **1 500 eur.**

Podľa § 57 ods. 5 zákona o advokácii bola disciplinárne obvinenému advokátovi uložená povinnosť zaplatiť na účet SAK paušálne náklady disciplinárneho konania vo výške **380 eur** v lehote do 15 dní odo dňa právoplatnosti tohto rozhodnutia.

Z odôvodnenia:

Navrhovateľ podal na základe podnetu sťažovateľky návrh na začatie disciplinárneho konania proti disciplinárne obvinenému advokátovi pre skutky popísané vo výrokovej časti tohto rozhodnutia z dôvodu porušenia povinností advokáta uvedených v § 18 ods. 1, ods. 2, ods. 3 a § 28 ods. 4 zákona o advokácii a § 6 ods. 1 písm. c) Advokátskeho poriadku SAK.

Rozhodnutím IV. disc. senátu SAK z 11. mája 2015, sp. zn. DS IV.-104/14:1371/2014 bol disciplinárne obvinený uznaný za vinného z disciplinárneho previnenia v súlade s podaným návrhom, bolo mu uložené disciplinárne opatrenie – peňaž-

ná pokuta vo výške 1 500 eur a povinnosť zaplatiť SAK paušálne náklady konania.

Tomuto rozhodnutiu predchádzalo vykonávanie dokazovania na niekoľkých pojednávaniach, ktoré sa museli odročovať z dôvodov ospravedlnenej neúčasti disciplinárne obvineného, a to konkrétne dňa 11. 2. 2015 a dňa 9. 3. 2015. Disciplinárne obvinený opätovne žiadal odročiť disciplinárne pojednávanie nariadené na deň 11. 5. 2015, na základe mailovej žiadosti doručenej dňa 11. 5. 2015 o 9.25 hod. na SAK, ktorú odôvodnil tým, že bude sprevádzať svoju matku do zdravotníckeho zariadenia 11. 5. 2015 o 13.00 hod. Ako dôkaz priložil potvrdenie všeobecného lekára – MUDr. A. B. bez uvedenia dátumu.

Disciplinárny senát uvedenú žiadosť disciplinárne obvineného nepovažoval za riadnu žiadosť o odročenie disciplinárneho pojednávania, z dôležitého dôvodu v zmysle § 18 ods. 7 Disciplinárneho poriadku SAK, a preto vo veci pojednával v neprítomnosti disciplinárne obvineného.

Ku skutku pod bodmi 1, 2, a 3 návrhu predsedu Revíznej komisie SAK, ktorý sa kládol disciplinárne obvinenému za vinu, disciplinárne obvinený sa nevyjadril, ani sa nezúčastnil tak, ako je to vyššie uvedené na disciplinárnom pojednávaní.

Po vykonanom dokazovaní disciplinárny senát zistil, že dňa 19. 5. 2014 podala sťažovateľka C. D., písomnú sťažnosť na disciplinárne obvineného advokáta, v ktorej poukázala na to, že vo februári 2013 uzavrela dohodu s disciplinárne obvineným o zastupovaní, v prípade susedského sporu s E. F. v obci S., o vlastníctvo pozemku. Následne na to uhradila sumu 620 eur, ktorú požadoval disciplinárne obvinený za zastupovanie. Do konca apríla 2013 odovzdala úradne overené doklady z katastra nehnuteľností, štátnych archívov a iné, ktoré na základe pokynov disciplinárne obvineného, zabezpečila. Disciplinárne obvinený mal podať návrh na okresnom súde na účel vydania predbežného opatrenia, ktorým by bolo zakázané E. F. manipulovať so sporným pozemkom. Na dopyt sťažovateľky cca po dvoch mesiacoch, ohľadom stavu veci disciplinárne obvinený informoval sťažovateľku, že vec je podaná na okresnom súde, ale je zdržovaná právnymi obštrukciami zo strany odporcu. V septembri 2013 odporca E. F. počas neprítomnosti sťažovateľky zbúral plot na predmetnom pozemku, vyrúbal stromy a znemožnil prístup sťažovateľky na chalupu. Na základe rady disciplinárne obvineného sa sťažovateľka obrátila na príslušný obecný úrad a aj na okresné oddelenie Policajného zboru, pričom disciplinárne obvinený hovoril, že všetko rieši, len sa to naťahuje. Niekedy v tomto období prestal disciplinárne obvinený komunikovať so sťažovateľkou. Na základe tejto skutočnosti sťažovateľka zaslala dňa 19. 1. 2014 písomné odstúpenie od splnomocnenia na zastupovanie, kde disciplinárne obvineného vyzvala na vrátenie podkladov a vrátenie zaplatenej čiastky. Disciplinárne obvinený na túto výzvu nereagoval. Dňa 14. 2. 2014 sa syn sťažovateľky zastavil na okresnom súde, kde sa informoval o stave konania sporu. Na základe poskytnutej informácie zistil, že spor s predmetnými účastníkmi nikdy nebol podaný. Po následnom kontaktnom telefonáte s disciplinárne obvineným, advokát sťažovateľke uviedol, že to nie je možné a preverí to. Následne na to sa síce disciplinárne obvinený spojil so sťažovateľkou, ale po istom čase opäť prestal komunikovať.

Disciplinárne obvinený sa k uvedenej sťažnosti nevyjadril napriek predchádzajúcej výzve predsedu Revíznej komisie SAK zo dňa 27. 5. 2014, ktorú si prevzal dňa 29. 5. 2014.

Na základe uvedeného disciplinárny senát mal za preukázané, že skutok sa stal a že ho spáchal disciplinárne obvinený. Vzhľadom na skutkové zistenia týkajúce sa vyššie uvedených skutkov disciplinárne obvineného, disciplinárny senát dospel k záveru, že disciplinárne obvinený vedel, že svojím konaním môže porušiť povinnosti uložené v § 18 ods. 1, ods. 2, ods. 3, a § 28 ods. 4 zákona. o advokácii, § 6 ods. 1 písm. c) Advokátskeho poriadku SAK, ale bez primeraných dôvodov sa spoliehal, že také porušenie alebo ohrozenie nespôsobí.

Proti tomuto rozhodnutiu podal disciplinárne obvinený dňa 4. 8. 2015 odvolanie, v ktorom žiadal napadnuté rozhodnutie zrušiť a vec vrátiť senátu na nové prejednanie a rozhodnutie s tým, že s týmto rozhodnutím nesúhlasí ani z procesných ani hmotnoprávnych dôvodov. Uviedol, že senát konal v jeho neprítomnosti napriek tomu, že sa riadne a včas z dôležitých dôvodov ospravedlnil a žiadal odročiť pojednávanie, na ktorom sa chcel zúčastniť. Na tomto (poslednom) pojednávaní chcel predložiť dôkazy o svojej obrane a doklady o tom, že v klientskej veci bolo riadne konané a že klientka zobrala svoju sťažnosť späť.

Odvolací disciplinárny senát na pojednávaní dňa 21. 1. 2015 konal v neprítomnosti disciplinárne obvineného, ktorý bol riadne o konaní pojednávania upovedomený, avšak sa ospravedlnil z neúčasti mailom, ktorý zaslal 21. 1. 2016 o 10.01 hod., ako ospravedlnenie neúčasti na odvolacom konaní, z dôvodu zlých poveternostných podmienok a pra-

Anton Blaha
Manderla a Modrý Maurícius

Túto knihu i komplexný sortiment odbornej právnickej literatúry (zákony, komentáre, judikatúry, monografie...) si môžete zakúpiť **s 15% zľavou** pre advokátov, koncipientov i advokátske kancelárie v predajniach Spritnon, s. r. o.:

- **Literárna kaviareň-Café Advokát**
  Kolárska 4, Bratislava, tel.: 0944 216 830
- **Predajňa odbornej literatúry**
  Tomášikova 20, Bratislava, tel.: 0944 618 341
- **Predajňa odbornej literatúry**
  Kollárova 10, Trnava, tel.: 0944 167 678

alebo prostredníctvom e-shopu **www.sprinton.sk**

covnej zaneprázdnenosti. Súhlasil s konaním bez prítomnosti, alternatívne žiadal o odročenie pojednávania na vhodný termín, nakoľko sa konania chce osobne zúčastniť. Odvolací disciplinárny senát rozhodol, že bude pojednávať v neprítomnosti disciplinárne obvineného podľa § 18 ods. 7 Disciplinárneho poriadku SAK.

Čo sa týka námietok disciplinárne obvineného ohľadne neakceptovania jeho ospravedlnenia na pojednávaní disciplinárneho senátu najmä dňa 11. 5. 2015 senát dospel k záveru, že prvostupňový disciplinárny senát konal v súlade s § 18 veta prvá Disciplinárneho poriadku SAK podľa, ktorého senát nekoná v neprítomnosti disciplinárne obvineného v prípade, ak disciplinárne obvinený písomne požiadal aspoň jeden deň pred určeným termínom pojednávania o odročenie pojednávania z dôležitého dôvodu.

Disciplinárny senát žiadosť disciplinárne obvineného o odročenie pojednávania doručenú dňa 11. 5. 2015 o 9.25 hod. na SAK správne nepovažoval za riadnu žiadosť o odročenie disciplinárneho pojednávania, z dôležitého dôvodu v zmysle § 18 ods. 7 Disciplinárneho poriadku SAK s tým, že v súlade s § 18 Disciplinárneho poriadku SAK konal vo veci.

Z priebehu konania na prvom stupni sa disciplinárne obvinený viackrát ospravedlnil z neúčasti na pojednávaní a žiadal tieto pojednávania odročiť. Z jeho prístupu je zrejmá snaha mariť toto konanie a bezdôvodne ho predlžovať. Hoci disciplinárne obvinený vyhlásil, že má dôkazy na svoju obhajobu do termínu pojednávanie žiadne dôkazy odvolaciemu senátu nepredložil.

Odvolací senát po prejednaní odvolania disciplinárne obvineného a po oboznámení sa s obsahom disciplinárneho spisu, sťažnostného spisu a odvolaním mal za to, že odvolanie disciplinárne obvineného je nedôvodné. Odvolací disciplinárny senát sa plne stotožnil so skutkovými aj právnymi závermi uvedenými v I. stupňovom rozhodnutí. Odôvodnenie rozhodnutia je správne a zákonné a odvolací disciplinárny senát sa z jeho dôvodmi úplne stotožnil a z uvedených dôvodov rozhodnutie disciplinárneho senátu ako vecne správne v celom rozsahu potvrdil.

Vo vzťahu k uloženému disciplinárnemu opatreniu odvolací disciplinárny senát dospel v súlade s rozhodnutím disciplinárneho senátu k záveru, že uložené disciplinárne opatrenie peňažná pokuta v sume 1 500 EUR bolo uložené v súlade zo zásadami uvedenými v ust. § 56 ods. 4 zákona o advokácii, a to s ohľadom na rozsah a povahu porušenej povinnosti, na spôsob konania následok a mieru zavinenia, a preto aj tento výrok rozhodnutia ako vecne správny potvrdil.

Rozhodnutie je redakčne krátené, upravované a doplnené o odkazy na citované ustanovenia pod textom.

Právnu vetu a rozhodnutie spracovala
Mgr. Tatiana Frištiková
advokátka

OBJEDNÁVKA
Bulletinu slovenskej advokácie
na rok 2017

Odberateľ: .....

IČO: .....

DIČ: .....

IČ DPH: .....

Číslo účtu: .....

Adresa, na ktorú majú byť posielané výtlačky: .....

Záväzne si objednávame ..... výtlačkov *Bulletinu slovenskej advokácie* v roku 2017 (vyjde 10 fyzických čísel). Súhlasíme s podmienkami odberu uvedenými na tejto objednávke.

Vybavuje: .....

Telefón: .....

E-mail: .....

Dátum: ..... Podpis: .....

Vyplnenú objednávku odošlite na adresu:
Slovenská advokátska komora, Kolárska 4, 813 42 Bratislava
alebo odmailujte na *darina.stracinova@sak.sk*

Podmienky odberu:

1. Ročné predplatné 50 eur + 20 % DPH **spolu 60 eur s DPH** (vrátane poštovného a balného) je za 10 fyzických čísel. (Vyjde 12 čísel, z toho dve budú dvojčísla.)
2. Objednávka sa nevzťahuje na čísla, ktoré už vyšli pred jej doručením. Predplatné sa v takomto prípade zodpovedajúco zníži.
3. Na základe tejto objednávky Slovenská advokátska komora (SAK) vystaví odberateľovi faktúru na predplatné.
4. Bulletin bude odberateľovi odoslaný až po uhradení predplatného vo fakturovanej výške.
5. Výtlačky budú odosielané na adresu uvedenú na objednávke. Jej zmenu musí odberateľ oznámiť písomne. Za zásielky nedoručené z dôvodu nepresnej adresy SAK neposkytuje náhradu.
6. Odber prípadných mimoriadnych čísel, ako aj čísel, ktoré vyšli do dátumu doručenia objednávky, **je možné dohodnúť individuálne**.

Objednávka sa nevzťahuje na advokátov zapísaných v zozname SAK, ktorým je Bulletin doručovaný bezplatne.

Z DISCIPLINÁRNYCH ROZHODNUTÍ ČAK

Neplnenie vyživovacej povinnosti advokátom

Je disciplinárnym previnením advokáta, ak riadne a včas neplní svoju vyživovaciu povinnosť.

Rozhodnutie disciplinárneho senátu disciplinárnej komisie Českej advokátskej komory zo 14. marca 2014, ***sp. zn. K 69/2013***[1]

Dotknuté ustanovenia:

- § 17 zákona č. 85/1996 Sb., o advokácii
- čl. 4 ods. 1 uznesenia predstavenstva Českej advokátskej komory č. 1/1997 Vestníka zo dňa 31. 10. 1996, ktorým sa stanovia pravidlá profesionálnej etiky a pravidlá súťaže advokátov Českej republiky (etický kódex) v platnom znení (ďalej len „Pravidlá profesionálnej etiky")
- **obdobné ustanovenia slovenských právnych predpisov:** § 18 ods. 3 zákona č. 586/2003 Z. z. o advokácii v platnom znení, § 1 ods. 5 Advokátskeho poriadku SAK z 15. júna 2013

Disciplinárny senát uznal disciplinárne obvineného advokáta za vinného z disciplinárneho previnenia, ktorého sa dopustil

tým, že

hoci mu bola ako otcovi dvoch maloletých detí rozsudkom okresného súdu z 20. 12. 2011 a rozsudkom toho istého súdu z 15. 4. 2013 uložená povinnosť prispievať od 1. 12. 2011 na výživu maloletého dieťaťa mesačne čiastkou 17 000 Kč a od 1. 9. 2012 čiastkou 22 500 Kč a odo dňa 1. 12. 2011 na výživu druhého maloletého dieťaťa mesačne sumou 15 000 Kč, a zaplatiť nedoplatok na výživnom, tieto súdom uložené povinnosti riadne a včas neplnil, v dôsledku čoho sa matka maloletých detí domáhala ich splnenia v exekučnom konaní, a potom, čo boli pohľadávky oprávnených maloletých detí z titulu nesplnenia uložených povinností podľa uvedených súdnych rozhodnutí úplne vymožené, naďalej neplní súdom uložené povinnosti, v dôsledku čoho matka maloletých detí dňa 4. 1. 2013 podala súdnemu exekútorovi ďalší návrh na exekúciu na vymáhanie bežného výživného a dlžného výživného,

teda

- pri výkone advokácie nekonal čestne a svedomito,
- pri výkone advokácie nepostupoval tak, aby neznižoval dôstojnosť advokátskeho stavu, keď za tým účelom nedodržoval pravidlá profesionálnej etiky ukladajúce mu povinnosť všeobecne poctivým, čestným a slušným správaním prispievať k dôstojnosti a vážnosti advokátskeho stavu,

čím porušil

§ 17 zákona o advokácii v spojení s čl. 4 ods. 1 Pravidiel profesionálnej etiky.

Podľa § 32 ods. 3 písm. c) zákona o advokácii disciplinárne obvinenému za to bolo uložené disciplinárne opatrenie – **pokuta** vo výške 75 000 Kč.

Disciplinárne obvinenému advokátovi bola súčasne uložená povinnosť zaplatiť na účet Českej advokátskej komory náhradu nákladov konania vo výške 3 000 Kč.

Z odôvodnenia:

Disciplinárny žalobca podal proti disciplinárne obvinenému disciplinárnu žalobu pre skutok uvedený vo výrokovej časti tohto rozhodnutia s poukazom na konkrétne rozhodnutia súdu a súdneho exekútora.

Takto opísaný skutkový stav bol zistený zo sťažnosti zo dňa 23. 1. 2013, z jej doplnenia a príloh. Disciplinárne obvineného vedúci kontrolného oddelenia ČAK dňa 1. 12. 2013 vyzval, aby sa vyjadril k sťažnosti a predložil dôležité doklady. Na tento list disciplinárne obvinený nereagoval, a preto bol urgovaný listom vedúceho kontrolného oddelenia ČAK z 26. 2. 2013. Aj tento list zostal bez odozvy. Disciplinárne obvinený tak neumožnil členom kontrolnej rady prístup k písomnostiam dôležitým na prešetrenie sťažnosti, čím porušil § 46 ods. 4 zákona o advokácii a čl. 2 uznesenia predstavenstva ČAK č. 9/1999 Vestníka.

Podľa názoru disciplinárneho žalobcu sťažnosť, jej doplnenie a jej prílohy sú dostatočným podkladom pre záver, že disciplinárne obvinený vyššie popísaným konaním porušil

povinnosti advokáta ustanovené v § 17 zákona o advokácii v spojení s čl. 4 ods. 1 Pravidiel profesionálnej etiky, pričom porušenie týchto povinností je nutné považovať za závažné v zmysle § 32 ods. 2 zákona o advokácii. Z týchto dôvodov uzavrel, že disciplinárna žaloba je podaná dôvodne.

V rámci disciplinárneho konania bolo nariadené pojednávanie disciplinárneho senátu na deň 14. 3. 2014, na ktorý sa disciplinárne obvinený nedostavil, hoci mu predvolanie na pojednávanie bolo doručené do dátovej schránky dňa 3. 3. 2014, ani nepožiadal o odročenie pojednávania. Po krátkej porade senátu bolo preto vyhlásené uznesenie, že v súlade s § 16 ods. 2 zákona o advokácii sa bude pojednávať v neprítomnosti disciplinárne obvineného, keďže bol riadne predvolaný a nepožiadal o odročenie pojednávania.

Disciplinárny žalobca predniesol disciplinárnu žalobu v súlade s jej písomným vyhotovením a trval na jej prejednaní. V rámci disciplinárneho konania bolo vykonané dokazovanie, a to dôkazmi listinami navrhnutými disciplinárnym žalobcom, ktoré boli zhrnuté v zápisnici o pojednávaní zo dňa 14. 3. 2014.

Z výpisu z matriky disciplinárne obvineného k 14. 3. 2014 bolo zistené, že disciplinárne obvinený nebol dosiaľ disciplinárne postihnutý. K svojim osobným a majetkovým pomerom sa disciplinárne obvinený nevyjadril, hoci k tomu bol vyzvaný dňa 1. 7. 2013.

Z dôvodu pomerne jednoduchého, prehľadného a zo žiadnej strany nespochybňovaného skutkového stavu považoval disciplinárny senát vykonané dôkazy za dostatočné. Ďalšie dokazovanie nebolo vykonané pre nadbytočnosť, nakoľko disciplinárny senát uzavrel, že na základe takto zisteného skutkového stavu môže urobiť spoľahlivý a nepochybný záver o podstate veci.

Po porade disciplinárny senát vydal v nadväznosti na vykonané dokazovanie disciplinárne rozhodnutie v neprítomnosti disciplinárne obvineného. Na základe popísaného zisteného skutkového stavu disciplinárny senát právne posúdil konanie disciplinárne obvineného, z ktorého bol obvinený, a dospel k záveru, že sa disciplinárne obvinený dopustil disciplinárneho previnenia.

Po zohľadnení všetkých uvedených skutočností dospel disciplinárny senát k záveru, že v posudzovanom prípade neprichádza do úvahy upustenie od uloženia disciplinárneho opatrenia, a po zohľadnení závažnosti konania, ktorého sa dopustil disciplinárne obvinený preto senát uložil pokutu vo vyššie uvedenej výške.

Rozhodnutie je redakčne krátené, upravované a doplnené o odkazy na citované ustanovenia pod textom

Poznámka

1 preložené a spracované podľa Syka, J.: Z kárné praxe. In: Bulletin advokacie, č. 7 – 8/2015, s. 87

Právnu vetu a rozhodnutie preložila a spracovala
Mgr. Tatiana Frištiková, *advokátka*

Výber z aktuálneho diania na európskej a medzinárodnej úrovni

CCBE

*CCBE – **Rada advokátskych komôr Európy** (Conseil des Barreaux Européens) je organizácia združujúca advokátske komory z 32 krajín a ďalších 13 pridružených a pozorovateľských krajín. Zastupuje tak záujmy vyše jedného milióna európskych advokátov. Pravidelne vystupuje v mene svojich členov na úrovni Európskej únie, vypracováva stanoviská, štúdie, zapája sa do projektov a chráni základné piliere advokácie. Slovenská advokátska komora je jej plnohodnotným členom.*

IT bezpečnosť advokátskych kancelárií

CCBE prijala *Usmernenia pre zdokonalenie IT bezpečnosti advokátov vzhľadom na neoprávnené sledovanie (CCBE Guidance on Improving the IT Security of Lawyers Against Unlawful Surveillance)*. Ide o praktické rady smerované na advokátske komory a advokátske kancelárie s cieľom chrániť dôvernosť informácií ako hlavný pilier zásady mlčanlivosti v práci advokáta. Obsahom je prehľad základných bezpečnostných štandardov, osvedčené postupy, technické opatrenia na ochranu pred malvérmi, technické opatrenia na zabezpečenie dôvernosti komunikácie, špecifické opatrenia týkajúce sa prenosných zariadení a určitých komunikačných technológií. Dokument nájdete v angličtine a francúzštine na *http://www.ccbe.eu/documents/publications/*.

Sprievodca CCBE pre podávanie odvolaní na Súdny dvor EÚ

Stála delegácia CCBE pri Súdnom dvore a Všeobecnom súde EÚ pripravila *Praktické rady pre advokátov zastupujúcich*

pred Súdnym dvorom v odvolacom konaní. Nadväzuje tak na sériu skôr prijatých odporúčaní pre advokátov vo vzťahu k európskym súdom, medzi ktoré patria *Praktické rady pre advokátov pred Súdnym dvorom EÚ v konaní o predbežnej otázke, Praktické rady pre advokátov pred Všeobecným súdom EÚ Pri podávaní priamej žaloby* a *Usmernenia pri využívaní systému elektronického podania na súdy Európskej únie*. Všetky dokumenty nájdete v angličtine, francúzštine a španielčine na *http://www.ccbe.eu/documents/publications/*.

Revízia IV. AML smernice

CCBE pripravila pripomienky k návrhu zmien smernice 2015/849/EÚ z 20. mája 2015 o predchádzaní využívaniu finančného systému na účely prania špinavých peňazí alebo financovania terorizmu, tzv. štvrtej smernice AML. V zmysle stanoviska CCBE sú v návrhu z 5. júla 2016 neúmerne posilnené právomoci Finančnej spravodajskej jednotky v členských štátoch. Zároveň CCBE zastáva názor, že ciele smernice sa odklonili od boja proti terorizmu smerom k posilneniu opatrení na prevenciu daňových únikov a daňových podvodov. Navrhuje rešpektovať súčasné medzinárodné štandardy a zachovať jej pôvodné znenie. CCBE vypracovala aj reakciu na predbežné závery nadnárodného hodnotenia rizika, súčasťou ktorých je aj hodnotenie nezávislých právnických povolaní. CCBE považuje závery za nedostatočne podložené a zjednodušené vyjadrenia bez udania metodológie a podporných dôkazov. Požaduje od Európskej komisie, aby vo finálnej záverečnej správe na tieto pripomienky CCBE reagovala. Zároveň prezentovala Európskej komisii vypracovaný sumár opatrení a aktivít, ktoré jednotlivé komory prijali s cieľom prevencie legalizácie príjmov z trestnej činnosti.

Európske rodinné právo

V reakcii na pripravované zmeny nariadenia Brusel IIa (Nariadenie (ES) č. 2201/2003 o súdnej právomoci a uznávaní a výkone rozsudkov v manželských veciach a rodičovských veciach) bolo 15. decembra 2016 zverejnené *Stanovisko CCBE k návrhu revízie nariadenia Brusel IIa (CCBE position on the proposal for a recast of the Brussels IIa Regulation on jurisdiction, the recognition and enforcement of decisions in matrimonial matters and the matters of parental responsibility, and on international child abduction)*. Obsahom pripomienok je definícia a úprava obvyklého bydliska, výber rozhodného práva a súdnej príslušnosti, podporná úloha európskej jurisdikcie a niektoré inštitúty zohľadňujúce záujmy maloletých. Stanovisko je dostupné na *www.ccbe.eu/documents/position-papers/*.

Situácia v Turecku

12. decembra 2016 CCBE uverejnila tlačovú správu, v ktorej vyjadrila odsúdenie prijatých opatrení tureckou vládou, ktoré viedli k popretiu právneho štátu a demokracie, okrem iného ide o zrušenie stoviek mimovládnych organizácií, cenzúru médií, nahrádzanie zvolených predstaviteľov štátnymi úradníkmi, odopretie základných procesných práv obvineným, zamedzenie prístupu k advokátovi. Celé znenie tlačovej správy je na *http://www.ccbe.eu/news/press-releases/*.

Legislatíva a judikatúra EÚ

Smernica EÚ o právnej pomoci v trestných veciach

Dňa 13. októbra 2016 Rada EÚ prijala smernicu o právnej pomoci pre podozrivé a obvinené osoby v trestnom konaní a v konaní o európskom zatýkacom rozkaze. Nové pravidlá majú za cieľ zabezpečiť, aby právo na právnu pomoc bolo naplnené a právna pomoc poskytnutá jednotným spôsobom naprieč Európskou úniou. Podozrivé a obvinené osoby by mali mať prístup k právnej pomoci už od prvotných fáz trestného konania a mala by byť poskytnutá na základe jasných kritérií definovaných v smernici. Ide o šieste opatrenie na zabezpečenie procesných záruk prijaté v poslednom období, nadväzujúc na existujúce procesné práva podozrivých a obvinených osôb vrátane práva na preklad a tlmočenie, práva na informácie, práva na prístup k advokátovi, osobitných záruk pre deti a prezumpcie neviny.

Ochrana osobných údajov

Dňa 21. decembra 2016 Súdny dvor EÚ prijal rozhodnutie, v ktorom potvrdil, že všeobecné a nediferencované uchovávanie údajov je v rozpore s právnym poriadkom EÚ. V bode 105 rozsudku svoje rozhodnutie odôvodňuje aj potrebou ochrany informácií poskytnutých v zmysle zásady mlčanlivosti – informácie chránené profesijným tajomstvom musia mať v právnej úprave režimu sledovania špecifické postavenie a ochranu (Rozsudok v spojených veciach C-203/15 Tele2 Sverige AB/Post-och telestyrelsen a C-698/15 Secretary of State for the Home Department/Tom Watson a i.)

Odborná príprava právnikov v oblasti práva EÚ

Dňa 23. decembra 2016 Európska komisia zverejnila *Výročnú správu o účasti právnikov na odbornej príprave v oblasti práva EÚ v Európskej únii (European Judicial Training Report)* a *Odporúčania pre poskytovateľov odborného vzdelávania (Advice for Training Providers)*. Ich súčasťou je aj prehľad o vzdelávaní advokátov. Štatistiky skresľuje absencia údajov zo strany súkromných poskytovateľov odborného vzdelávania.

Rada Európy

Odporúčania pre zefektívnenie kyberjustície

Komisia Rady Európy pre hodnotenie efektívnosti justície (CEPEJ) prijala usmernenia a odporúčania k otázke využívania informačných technológií v justícii s názvom *Guidelines on how to drive change towards Cyberjustice*. Ide o vyhodnotenie posledných 15 rokov zavádzania digitálnych nástrojov a informatizácie súdnictva v jednotlivých členských štátoch, podáva syntézu osvedčených postupov a upozorňuje, že tieto nástroje nespejú automaticky k zvyšovaniu efektivity súdnictva.

Program vzdelávania advokátov HELP

„HELP v 28" je podprogram projektu HELP, v zmysle ktorého sa vytvára zadarmo dostupná vzdelávacia platforma s možnosťou dištančných seminárov a samovzdelávacích materiálov v oblasti ľudských práv. HELP v 28 predstavuje kurzy

implementované Radou Európy, ale financované z rozpočtu EÚ. V poslednom roku boli odborníkmi RE vytvorené nasledovné voľne dostupné kurzy v anglickom jazyku: *Boj proti rasizmu, xenofóbii a homofóbii, Ochrana osobných údajov a právo na súkromie, Práva zamestnancov, Právo na vnútornú integritu (bioetika)*. Kurz HELP/UNHCR o azylovom práve bol doplnený o nedávnu judikatúru Súdneho dvora EÚ a Európskeho súdu pre ľudské práva. Tieto kurzy sú postupne implementované v jednotlivých štátov, preložené do úradného jazyka a adaptované na vnútroštátnu legislatívu a prax. Za posledný rok ide o 15 kurzov v 11 štátoch. HELP je zároveň sieťou kontaktných osôb z advokátskych komôr a vzdelávacích inštitúcií pre sudcov a prokurátorov, ktoré si vymieňajú osvedčené postupy na dvoch výročných konferenciách a prostredníctvom platformy. V roku 2016 bola zároveň publikovaná podrobná metodológia vzdelávania právnikov s cieľom efektívnej implementácie Európskeho dohovoru o ľudských právach. Pre viac informácií navštívte webstránku *http://www.coe.int/en/web/help/*.

ECBA

*ECBA – **Európska komora obhajcov** (European Criminal Bar Association) je nezávislá organizácia združujúca obhajcov z krajín Rady Európy. Jej hlavným cieľom je presadzovať dodržiavanie základných práv podozrivých, obvinených a odsúdených osôb. ECBA slúži na udržiavanie kontaktov, vyhľadávanie kolegov v zahraničí, sprístupnenie relevantných dokumentov a sprostredkovanie odbornej rady členom. Slovenská advokátska komora nie je kolektívnym členom ECBA.*

Jarná konferencia ECBA 2017
Jarná konferencia ECBA sa bude konať 21. – 22. apríla 2017 v Prahe na tému *The Attorney-Client Privilege in Criminal Matters and Protection of Client's Data (Zásada mlčanlivosti v trestných veciach a ochrana údajov klienta)*. Počas odbornej časti vystúpia českí i zahraniční experti v rámci dvoch panelov (Mlčanlivosť ako právo a profesijné tajomstvo, Ochrana klientových informácií vo veku informačných technológií) a počas následnej diskusie. Na podujatí budú prezentované národné správy členov a správa z európskej úrovne. Súčasťou konferencie je spoločenský program v deň pred a večer po odbornej časti. Viac informácií nájdete na *www.ecba.org*.

IBA

*IBA – **Medzinárodná advokátska komora** (International Bar Association) je svetová organizácia, ktorej hlavným cieľom je posilniť výmenu informácií medzi jednotlivými združeniami právnikov, podporovať nezávislosť súdnictva a právo advokátov vykonávať svoje povolanie bez vonkajšieho zasahovania. Prostredníctvom Inštitútu pre ľudské práva IBA presadzuje ochranu ľudských práv advokátov na celom svete. Členskú základňu tvoria individuálni členovia a advokátske komory. Slovenská advokátska komora je kolektívnym členom IBA.*

IBA a OECD spojili sily v boji proti korupcii
14. decembra 2016 IBA zverejnila informáciu o spolupráci s Organizáciou pre hospodársku spoluprácu a rozvoj (OECD) s cieľom vytvoriť pracovnú skupinu pre vytvorenie etického kódexu a štandardov pre advokátov zapojených do medzinárodných obchodných štruktúr so zameraním na prevenciu korupcie. Reagujú tak okrem iného aj na Panamské dokumenty zverejnené v apríli 2016. V tejto oblasti existujú medzinárodné štandardy (FATF), ktoré jednotlivé krajiny implementovali rôznym spôsobom, no neposkytli advokátom vedenie v otázke vyriešenia dilemy pri rozhodovaní medzi zachovaním zásady mlčanlivosti, ochranou dôveryhodnosti advokácie a zároveň plnením zákonných povinností požadujúcich transparentnosť činnosti. Projekt bude prebiehať počas roka 2017.

IBA Global Insight
IBA vydáva dvojmesačník *IBA Global Insight*. V poslednom čísle sa môžete dočítať o otázkach práva, podnikania a ľudských práv vo svetle voľby nového amerického prezidenta, právne otázky spojené s využívaním drónov, analýzu hospodárskej situácie po ekonomickej kríze, o stave právneho štátu v Turecku, o protiteroristickej legislatíve, o genetickej modifikácii a súvisiacich právnych a etických otázkach, o kolumbijskej mierovej dohode a mnohé ďalšie zaujímavé články. *www.ibanet.org/Publications/IBA_Global_Insight.aspx*.

AIJA

*AIJA – **Medzinárodná asociácia mladých advokátov** (Association internationale des jeunes avocats) je celosvetová asociácia mladých právnikov vo veku do 45 rokov. Venuje sa organizovaniu seminárov a výročných stretnutí zameraných na výmenu know-how, ponúka prednášky nielen na právnické témy – svoje nezastupiteľné miesto majú otázky osobného rozvoja, soft skills a manažmentu advokátskej kancelárie. Slovenská advokátska komora je kolektívnym členom AIJA.*

Best International Future Lawyer Award 2017
Ocenenie *Best International Future Lawyer Award 2017* udeľuje Medzinárodná asociácia mladých advokátov (AIJA) za najkvalitnejší písomný príspevok v oblasti práva s medzinárodným aspektom. AIJA zverejnila tému druhého ročníka súťaže, ktorou je *Dopad technológie na právo a/alebo advokáciu*. Prihlásiť sa môžu záujemcovia s vekovým limitom do 45 rokov zapísaní na ktorúkoľvek formu štúdia na akejkoľvek vysokej škole. Esej možno zaslať od 1. februára do 1. mája 2017. Odmenou výhercu bude bezplatné členstvo v AIJA do roku 2020, účasť na výročnom kongrese dňa 28. augusta 2017 v Tokiu a uverejnenie eseje na internetovej stránke AIJA. Pre viac informácií navštívte *http://awards.aija.org/*.

Mgr. Michaela Chládeková, PhD.
Odbor medzinárodných vzťahov SAK

Bulletin advokacie prináša...

Vyberáme z čísla 12/2016 českého *Bulletinu advokacie*

JUDr. Antonín Mokrý, podpredseda ČAK a druhý viceprezident CCBE, vo svojom **úvodníku** *Adventní zamyšlení nad rokem příštím* sumarizuje hlavné udalosti roku 2016 z medzinárodného kontextu a načrtáva ich vývoj v roku 2017.

V rámci **Aktualít** bulletin informuje o slávnostnom znovu odhalení pomníka venovanému udalostiam 17. novembra 1989, ktorý odhalil predseda ČAK JUDr. Martin Vychopeň dňa 16. novembra 2016 na priečelí Kaňkovho paláca v Prahe. Na slávnostnej udalosti sa zúčastnil aj minister spravodlivosti ČR JUDr. Róbert Pelikán, Ph.d., starosta Prahy 1, ale aj poprední predstavitelia českej justície či široká verejnosť. Rubrika tiež venuje priestor súhrnu toho najlepšieho z konania Konferencie *Nové súkromné právo* či víťazom prestížnej ankety Právnická firma roku 2016, ktorou sa stala v kategórii medzinárodná kancelária Dentons Europe CS LLP, organizačná zložka a v kategórii pre domácu kanceláriu PRK Partners s. r. o., advokátska kancelária.

Časť **Z judikatúry** obsahuje Nález Ústavného súdu ČR zo 6. 9. 2016, sp. zn. IV. ÚS 378/2016, *k odmene exekútora v konkurznom konaní, podľa ktorého sú všeobecné súdy povinné postupovať tak, že konkurznému správcovi exekútor vydá vymožené plnenie po odpočítaní nákladov exekúcie; účelne vynaložených nákladov exekúcie, ktorých súčasťou je rovnako odmena exekútora, ktoré sa nestávajú súčasťou majetkovej podstaty v konkurznom konaní*, Nález Ústavného súdu ČR z 27. 9. 2016, sp. zn. IV. ÚS 3135/15, *k otázke prípustnosti odvolania v bagateľných veciach, resp. delenia peňažného plnenia odvolacím súdom*, Stanovisko občianskoprávneho a obchodného kolégia Najvyššieho súdu ČR k problematike rozhodovania o výživnom pre maloleté deti, sp. zn. CPjn 204/2012, *k zisťovaniu možností, schopností a majetkových pomerov povinného v konaní o výživnom pre maloleté deti*, Rozsudok Najvyššieho súdu ČR z 24. 8. 2016, sp. zn. 33 Cdo 1590/2016, *k odmene advokáta – dobré mravy, podľa ktorého zníženie odmeny podľa § 5 vyhl. č. 177/1996 Sb. nevylučuje uplatnenie korektívu dobrých mravov podľa § 3 odst. 1 O. Z.*

Z judikatúry Súdneho dvora Európskej únie číslo uvádza Rozsudok z 15. 9. 2016 vo veci C-484/14 podľa ktorého, *prevádzkovateľ obchodu ktorý ponúka zdarma prístup k wifi sieti, nie je zodpovedný za porušenie autorských práv, ktorého sa dopustil užívateľ. Takémuto prevádzkovateľovi však môže byť za účelom ukončenia alebo odstránenia vzniknutého protiprávneho stavu uložené, aby zabezpečil svoju sieť heslom.*

V rubrike **Z odbornej literatúry** sú obsiahnuté recenzie publikácií *Zákon o bankách, Komentář* (Petr Liška, Karel Dřevínek, Štefan Elek, Petr Koták a Tomáš Rýdl), *Trestní právo. Soubor zákonů* (Vydavateľstvo a nakladateľstvo Aleš Čeněk, s. r. o.), *Aktuální právní aspekty migrace* (Lenka Pitrová a kol.), *Zákon o ochraně přírody a krajiny. Komentář* (Vojtěch Stejskal).

Časť **Z advokacie/českej advokacie** obsahuje tradičný príspevok Karla Čermáka tentoraz na tému *Retrogeneračné blúznenie a Trumpova éra v Čechách*. Ďalej obsahuje rozhodnutie kárneho senátu kárnej komisie ČAK z 18.12. 2015, sp. zn. K 101/2015, podľa ktorého *je kárnym previnením, ak advokát ako obhajca, na výzvu k predneseniu záverečnej reči, aj keď subjektívne neočakávanú, reaguje žiadosťou o odročenie a opustenie pojednávacej miestnosti*, či informáciu o novembrovom zasadnutí predstavenstva ČAK.

Príspevky z odbornej teórie a praxe sú venované nasledovným problémom:

Mgr. Ing. Vojtěch Kment
Nahradí elektronický podpis ten tradičný vlastnoručný?
Autor sa v článku zaoberá funkciami elektronického podpisu, primárne z pohľadu nemeckej právnej náuky či právnej úpravy USA, ale najmä rôznymi definíciami a požiadavkami práva na elektronický podpis v súvislosti s kogentnou požiadavkou súkromného práva na písomnú formu právnych úkonov.

JUDr. Andrea Šustrová
Ako vylepšiť údaje v katastri nehnuteľností
Autorka sa v článku venuje zhrnutiu niekoľkých významných úloh, ktoré plnili katastrálne úrady v súvislosti s digitalizáciou katastrálnym máp, pričom čitateľom načrtáva smer, ktorým sa činnosť katastrálnych úradov bude rozvíjať do budúcnosti, týkajúcich sa najmä revízii katastra, teda odstraňovaním nesúladu medzi evidovaným a skutočným stavom zápisov k nehnuteľnostiam.

JUDr. Jan Tuláček
Legálna kópia v autorskom práve
Obsahom príspevku je priblíženie právnej situácie nakladateľa alebo vydavateľa neperiodickej publikácie v súvislosti s voľným použitím diela v zmysle ustanovení českého autorského zákona.

Mgr. Elena Pospíšilová
Rozhodovanie v oblasti hendikepovaných osôb
Príspevok autorky nadväzuje na jej vedeckú činnosť v oblasti postavenia invalidných, resp. zdravotne hendikepovaných osôb voči štátu, ktorý podľa jej názoru takýmto osobám neposkytuje dostatočnú ochranu ich základných práv. Obsahom príspevku je aplikačná prax rozhodovania českých súdov v oblasti posudzovania hendikepovaných osôb v komparácii s rozhodovaním ESLP na podklade podrobného rozpracovania rozhodnutia Stanev v. Bulgaria č. 36760/06 zo 17. 1. 2012.

JUDr. Dominika Skuráková
kancelária SAK

Čierno-biele derby na šachovnici

Taktovku organizovania medzištátneho zápasu tento raz prevzala Česká advokátska komora, v jej réžii sa 3. novembra 2016 v Brne uskutočnil II. medzištátny zápas v šachu tradične medzi Slovenskou advokátskou komorou a Českou advokátskou komorou. Českí kolegovia tak nadviazali na myšlienku Slovenskej advokátskej komory, ktorá sa zrodila pri 25. výročí prijatia prvého zákona o slobodnom výkone advokácie.

Za Slovenskú advokátsku komoru nastúpila kvalitná zostava advokátov: **IM Peter Petrán**, kapitán družstva, ktorý v minulom roku získal vzácny titul majstra sveta v seniorskej kategórii, **IM Igor Gažík**, **Mário Castiglione**, **Ivan Syrový**, **Marek Tauber** a jediná zástupkyňa žien **Libuša Dočkalová**. Česká advokátska komora si zo svojich radov povolala tiež veľmi silných a skúsených hráčov. Kapitánom českého tímu bol **Michal Vávra**, české farby hájili advokáti **Petr Vaněk**, **Stanislav Sochor**, **Antonín Továrek** a advokátski koncipienti **Kristýna Novosadová** a **Jan Příborský**. Priebeh hry upravovalo hracie tempo 2×10 minút plus 3 sekundy za každý vykonaný ťah hráča. Počet kôl sa stanovil hracím systémom na 6, a to z dôvodu, že každý člen tímu Slovenskej advokátskej komory mal hrať s každým členom tímu Českej advokátskej komory.

Šachový turnaj sa niesol v priateľskom duchu. Na priebeh dohliadal hlavný rozhodca a riaditeľ medzištátneho stretnutia **Petr Pisk** a pomocný rozhodca **Petr Laušman**.

Zápolenie s českým družstvom určite nebolo jednoduché a na začiatku ani jednoznačné. Zápasy na šachovniciach boli zaujímavé a mali riadnu dávku napätia, o čom svedčí aj tesný bodový rozdiel na záver turnaja. Slovenskí hráči opätovne dokázali, že sú v konečnom súčte bodov lepší.

Medzištátny zápas skončil v prospech Slovenskej advokátskej komory v pomere 19 : 17 a na zápasové body v pomere 7 : 5. Slovenská advokátska komora – aj keď v tesnom rozdiele, ale predsa – obhájila triumf nad Českou advokátskou komorou z roku 2015.

Opätovne sa potvrdilo, že kráľovská hra, akou šach nepochybne je, pomáha budovať vzťahy bez ohľadu na geografické hranice. Advokát predsa nie je iba osoba, ktorá sa pohybuje striktne v prostredí súdnych siení a rokovacích miestností, ale je to tvor, ktorý rád čelí výzvam, analyzuje a rád sa stretáva s kolegami a priateľmi aj v prostredí spoločenskom či hernom.

Slovenská advokátska komora si toto víťazstvo veľmi váži a sme pyšní na to, že putovný pohár v roku 2016 zásluhou slovenského tímu šachistov – advokátov zostal doma.

Mgr. Andrea Briestenská
Mgr. Katarína Marečková

Prijateľnosť sťažnosti na Európsky súd pre ľudské práva

Na základe otázok adresovaných kancelárii SAK a v súvislosti so zapojením sa do programu Rady Európy HELP (Vzdelávanie v oblasti ochrany ľudských práv pre právnych odborníkov), by sme sa v priebehu roka 2017 radi v Bulletine slovenskej advokácie pravidelne venovali problematike prijateľnosti sťažností na ESĽP. Týmto čitateľov pozývame k zasielaniu podnetov k danej problematike na e-mailovú adresu ***chladekova@sak.sk****.*

Kde sa dozvedieť viac...

ESĽP je považovaný za najúčinnejší a teda najúspešnejší mechanizmus ochrany ľudských práv na svete. V súčasnosti však nevybavené sťažnosti presahujú množstvo 150 tisíc a na rozhodnutie vo veci sťažovateľ môže čakať roky – paradox v súvislosti s tým, že práve ESĽP udeľuje štátom sankcie za prieťahy v konaní. Zodpovednosť za životaschopnosť mechanizmu Európskeho dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd však nesú všetky zúčastnené strany – ESĽP, vnútroštátne súdy, vlády, ale aj advokáti.

Rada Európy a ESĽP vyvíjajú rôzne formy úsilia s cieľom zvýšiť informovanosť o kritériách prijateľnosti. Ide stále o aktuálnu tému. Množstvo neprijateľných sťažností totiž štandardne presahuje 90 % všetkých podaní. S ohľadom na nemožnosť ESĽP podrobne odôvodniť odmietnutie sťažnosti v prvotnej fáze preskúmavania prijateľnosti sťažnosti, je správne vyplnenie formulára a súvisiacich náležitostí zo strany sťažovateľa veľmi dôležité. Advokát musí tiež mať na pamäti lehotu na podanie sťažnosti, v rámci ktorej musí byť sťažnosť doručená platným spôsobom. Rozhodujúci je totiž dátum odoslania úplne a správne vyplnenej sťažnosti. Podávanie sťažnosti na ESĽP má veľmi formalistický ráz, čo je dané o. i. aj vysokým nápadom (10 tisíc sťažností ročne).

Nevýhodou v otázke podávania sťažnosti na ESĽP vo svojom mene či v mene klienta je možno pre mnohých jazyková bariéra, ktorú neodbúrava zástup prekladateľov, ako je tomu v inštitúciách Európskej únie. Na to, aby advokáti a sťažovatelia prihliadali na ustálenú judikatúru je dôležité, aby bol zabezpečený preklad dôležitých rozsudkov do národných jazykov. Oficiálnymi jazykmi sú angličtina a francúzština, no ak je to pre Vás jednoduchšie, môžete Kancelárii ESĽP napísať v oficiálnom jazyku ktoréhokoľvek zo štátov, ktoré ratifikovali Dohovor, teda aj v slovenčine.

Základným „vodítkom" pre právneho zástupcu sťažovateľa je **internetová stránka ESĽP**, ktorá obsahuje aj slovenskú mutáciu informácií (národné jazykové verzie nájdete na *www.echr.coe.int* v časti *Applicants* po rozkliknutí *Applicants – other languages*), ale väčšina ďalších dokumentov, na ktoré odkazuje, je opäť v anglickom jazyku. Preložený je však dokument s názvom **Poznámky k vyplneniu formulára sťažnosti**, ktorý je aj aktualizovaný (momentálne verzia 1/2016). Obsahuje podrobné praktické usmernenia a návod ako podať sťažnosť.

Základné podmienky pre správne vyplnenie formulára sťažnosti sú vymedzené v **Pravidle 47** Pravidiel ESĽP. Ak ste sa rozhodli obrátiť sa na ESĽP, uistite sa teda, že Vaša sťažnosť zodpovedá požiadavkám **Pravidla 47 Rokovacieho poriadku Súdu**. Overte si, či máte k dispozícii aktuálne znenie Pravidla 47, ktoré nadobudlo účinnosť v roku 2014. Uvedené Pravidlo stanovuje, ktoré informácie a dokumenty musia byť predložené a jeho znenie v slovenskom jazyku nájdete na stránke ESĽP.

Bližšie informácie sú uvedené aj v **Smernici o začatí konania** pripojenej k Pravidlám ESĽP a takisto dostupnej na webstránke Súdu *http://www.echr.coe.int/applicants*.

Ak by ste si radi oživili či získali poznatky o problematike všeobecne, odporúčame **materiály na vzdelávacej elektronickej platforme Rady Európy vytvorenej v rámci programu HELP** (*Human Rights Education for Legal Professionals*). Po prihlásení sa na vzdelávaciu platformu HELP cez nasledovné prepojenie (*http://help.elearning.ext.coe.int/*) získate zadarmo prístup k materiálom, ktoré sa týkajú prijateľnosti sťažnosti vo viacerých jazykoch, **vrátane českého jazyka**. Navoľte si postupne *HELP Self-learning resources – Czech – Admissibility* a dostanete sa k podrobným materiálom v češtine, ktoré sú výsledkom spolupráce Českej advokátskej komory s Radou Európy. Rovnako je prístupné video (15 min), ktoré nájdete cez Youtube pod názvom *(CES) ECHR – COURTalks-disCOURs, Přijatelnost stížnosti (Czech version)* na *https://www.youtube.com/watch?v=mzh-FApo_No*.

V roku 2011 Európsky súd pre ľudské práva uverejnil na internetovej stránke aj tzv. „**kontrolný zoznam**" (*Applicant check-list/liste de contrôle des requerants*), čím nadviazal na predchádzajúce zverejnenie *Admissibility Guide* (preložené do českého jazyka ako *Praktická příručka k podmínkám přijatelnosti, marec 2011*). Kontrolný zoznam má za cieľ pomôcť potenciálnym sťažovateľom preveriť jednotlivé podmienky prijateľnosti a a priori zistiť, či ich sťažnosť nie je zjavne neprijateľná. Ide o formu prehľadného interaktívneho dotazníka. Nevýhodou je jeho dostupnosť len v dvoch oficiálnych jazykoch rady Európy (angličtina a francúzština).

Praktická příručka k podmínkám přijatelnosti v elektronickej verzii obsahuje prepojenie na rozhodnutia a sťažnosti v databáze HUDOC. **HUDOC** je databáza judikatúry ESĽP (*http://hudoc.echr.coe.int*), na jej využívanie bol spísaný a v septembri 2016 aktualizovaný **manuál**, ktorý si treba preštudovať v prípade snahy o rozšírené vyhľadávanie.

Všetky informácie však treba filtrovať a dopĺňať cez vedomosť o reformách v mechanizme ESĽP. **V roku 2014 bol revidovaný rokovací poriadok ESĽP vrátane Pravidla 47.** ESĽP tiež obmieňa formulár sťažnosti, tá je však vždy dostupná v aktuálnej verzii na internetovej stránke ESĽP. Ak je to možné, stiahnite si formulár sťažnosti z internetovej stránky ESĽP a vyplňte ho elektronicky. Urýchli to spracovane Vášho prípadu.

Osvetu na vnútroštátnej úrovni podporujú aj národní koordinátori a členovia **siete EHRA** (*European Human Rights Association*) so sídlom v Štrasburgu, ktorej podpredsedníčkou a národnou koordinátorkou pre Slovenskú republiku je JUDr. Mag. Zuzana Vargová a národnou expertkou JUDr. Zuzana Kovaľová, LL.M. Obe majú niekoľkoročnú skúsenosť ako slovenské právničky na ESĽP v oblasti spracovávania sťažností podaných proti Slovenskej republike, vrátane posudzovania splnenia podmienok ich prijateľnosti. Z hľadiska relevantnosti pre vnútroštátnu právnu prax stojí za zmienku napríklad článok JUDr. Kovaľovej, publikovaný okrem iného na blogu EHRA, o jednej z podmienok prijateľnosti sťažnosti, i. e. vyčerpanie vnútroštátnych prostriedkov nápravy.

V angličtine odporúčame **blog Strasbourg Observers**, ktorý prináša kvalitné analýzy aktuálnych rozsudkov ESĽP. Bol založený v roku 2010 prof. Evou Brems a šiestimi PhD. kandidátmi na pôde Human Rights Centre univerzity v belgickom Gente. Dnes má mnohých externých prispievateľov a predstavuje výborné fórum pre odborníkov, ktorým záleží na posilnení ľudských práv prostredníctvom kvalitnej právnej argumentácie.

Advokáti zohrávajú dôležitú úlohu, keďže môžu pomocou argumentácie Dohovorom viesť súdy k jeho aplikácii, chrániť práva svojho klienta a prípadne znížiť počet neprijateľných podaní odradením sťažovateľa, ak jeho vec nespĺňa všetky kritéria. Myšlienka zaviesť povinné zastupovanie sťažovateľov advokátmi už vo fáze podávania sťažnosti má podporu ESĽP. Hoci takáto povinnosť nebola dosiaľ záväzne formulovaná, nemožno ju celkom do budúcna vylúčiť. Argumentom Výboru expertov pre reformu ESĽP proti boli však práve štatistické údaje upozorňujúce aj na to, že sťažnosti pripravené advokátmi automaticky neznamenajú prijatie sťažnosti a nemajú za následok zníženie počtu neprijateľných podaní.

Napriek vyššie uvedeným zdrojom sa objavujú otázky či potreba uistenia správnosti postupu na strane advokátov. Práve týmto otázkam by sme sa radi v bulletine venovali.

Je advokát – sťažovateľ z hľadiska vypĺňania formulára sťažnosti v postavení fyzickej alebo právnickej osoby?

„Ako správne vyplniť formulár sťažnosti, ak advokát chce podať sťažnosť na Európsky súd pre ľudské práva (ESĽP) za seba (napr. ohľadom trov, ktoré neboli vyplatené advokátovi ustanovenému štátom), pričom je fyzickou osobou – podnikateľom. Vo formulári sťažnosti je možné vpísať ako sťažovateľa buď fyzickú osobu alebo právnickú osobu. Advokát nemá založenú spoločnosť, a teda nie je právnickou osobou, má ale pridelené IČO a DIČ, podniká na základe iného než živnostenského oprávnenia, a teda je fyzickou osobou – podnikateľom. Takáto kolónka však v sťažnosti nie je. Mohol by ESĽP odmietnuť sťažnosť ako neprijateľnú, ak by formulár sťažnosti bol v tomto bode nesprávne vyplnený?“

Individuálnu sťažnosť na ESĽP môže v zmysle článku 34 Dohovoru o ľudských právach a základných slobodách podať jednotlivec, mimovládna organizácia (napr. organizácie pôsobiace v rámci tretieho sektora, náboženské alebo odborové organizácie, obchodné spoločnosti a pod.) alebo skupina osôb (napr. skupina voličov, väzňov, a pod.).

Pokiaľ ide o osobu sťažovateľa (*the applicant*), formulár sťažnosti jasne odlišuje v súvislosti s vyplňovaním požadovaných údajov medzi individuálnymi fyzickými osobami (*individual*) a osobami právnickými (*organisation*) nasledovne:

A. The applicant /Sťažovateľ

A. 1. Individual / Sťažovateľ (Fyzická osoba)

This section applies to an applicant who is an individual person, as opposed to a legal entity such as a company or association (section A. 2). / Tento stĺpec sa týka výlučne sťažovateľov – fyzických osôb. Ak je sťažovateľom právnická osoba, vyplňte časť A. 2.

A. 2. Organisation/ Sťažovateľ (právnická osoba)

This section concerns applicants that are legal entities such as a company, non-governmental organisation or association, etc. If this section is filled in, section D. 1 must also be comple-

ted./ Tento stĺpec treba vyplniť ak je sťažovateľom spoločnosť, mimovládna organizácia, združenie alebo iná právnická osoba. V takom prípade prosím vyplňte aj časť D. 1

11. *Identification number/*Identifikačné číslo (ak je k dispozícii)

12. *The date of registration, formation or incorporation of the entity/* Dátum založenia alebo vzniku (ak je k dispozícii)

Hľadajúc odpoveď v judikatúre, v minulosti ESĽP skúmal viacero sťažností, vrátane sťažností proti Slovenskej republike, týkajúcich sa individuálneho výkonu advokácie resp. činnosti súdneho exekútora či podnikateľov ako fyzických osôb (napr. sťažnosti č. 43259/07 a 40544/08). Z týchto rozhodnutí o (ne)prijateľnosti vyplýva, že sťažovatelia boli v tejto súvislosti považovaní za fyzické osoby pre účely článku 34 Dohovoru na rozdiel od situácie, keď sťažnosť podala spoločnosť, resp. organizácia registrovaná v súlade s vnútroštátnym právom ako právnická osoba.

Advokát podávajúci sťažnosť v pozícii sťažovateľa v súvislosti s porušením jeho práva na spravodlivú odmenu vystupuje na účely podávania sťažnosti ako jednotlivec bez ohľadu na skutočnosť, že je podnikateľom s prideleným IČO a DIČ.

K vybranej problematike prikladáme aj preklad relevantných bodov publikácie Rady advokátskych komôr (CCBE) s názvom *Európsky súd pre ľudské práva – Otázky a odpovede pre advokátov* (aktuálna verzia publikácie reaguje na zmeny formulára z roku 2014 a 2016, dokument je dostupný na stránke *www.ccbe.eu* v časti *Publications*).

49. Odpovedá Kancelária ESĽP na dopyty ohľadom toho, ako správne podať sťažnosť?

Nie: Na internetovej stránke ESĽP sú uvedené podrobné informácie a usmernenia ako aj tlačové správy venujúce sa problematike podania sťažnosti, formuláru sťažnosti a jeho vyplneniu. Rovnako obsahuje aj príklady častých chýb pri vypĺňaní sťažnosti a popisuje postup, akým je sťažnosť spracovávaná (viďte časť *Applicants* na stránke ESĽP). Ak prvý list adresovaný ESĽP s cieľom podať individuálnu sťažnosť nespĺňa požiadavky stanovené v Pravidle 47 Rokovacieho poriadku ESĽP, odosielateľovi bude doručený informačný balík obsahujúci podrobné inštrukcie ako podať platnú sťažnosť. Pokiaľ sa nejedná o také závažné dôvody, že ESĽP považuje odôvodnenie neprijatia sťažnosti za nevyhnutné, ESĽP v odpovedi nepoukazuje na konkrétne nedostatky v zamýšľanej sťažnosti.

50. Môže byť sťažnosť podaná postupne alebo prostredníctvom doplnenia už existujúcej sťažnosti?

Nie: pokým neexistuje pádny dôvod, ktorý je primerane vysvetlený (napr. objektívne prekážky pri komunikácii s klientom vo väzení) formulár sťažnosti môže byť podaný len raz a musí byť úplný. Ak je neúplný alebo nespĺňa všetky požiadavky Pravidla 47, sťažnosť bude odmietnutá a je nutné ju podať nanovo. Na predtým nesprávne podanú sťažnosť sa nebude prihliadať. Len správne vyplnený formulár sťažnosti môže prerušiť plynutie šesť mesačnej lehoty stanovenej v článku 35 Dohovoru a viesť k rozhodnutiu o prijateľnosti sťažnosti.

51. Môže byť sťažnosť podaná bez vyplnenia oficiálneho formulára sťažnosti, ktorý je dostupný na internetovej stránke?

Nie: sťažnosť možno podať len použitím aktuálneho formulára sťažnosti, ktorý je dostupný na internetovej stránke ESĽP a ktorý musí byť navyše:

- podpísaný vlastnoručne sťažovateľom a jeho advokátom (plná moc udelená advokátovi v tomto ohľade nie je postačujúca)
- originál formulára sťažnosti musí obsahovať oba podpisy
- musí ísť o samostatný dokument bez ďalších pridaných dodatkov, ktorý stručne
  - uvádza všetky okolnosti prípadu
  - podstatu sťažnosti a
  - popis vnútroštátnych opravných prostriedkov.

55. Sú požiadavky na vyplnenie sťažnosti odlišné v prípade podania sťažnosti v mene skupiny jednotlivcov?

Požiadavky sú v zásade rovnaké v prípade skupiny jednotlivcov, ak ide o viacerých sťažovateľov, ktorí podávajú sťažnosť v tej istej veci a sú všetci stranou tých istých vnútroštátnych konaní. V tomto prípade sa vyžadujú individuálne osobné údaje a vlastnoručný podpis všetkých členov tejto skupiny na originály sťažnosti, a na prvých dvoch stranách formulára sťažnosti sa vyžaduje podpis advokáta ako zástupcu pri každom členovi tejto skupiny jednotlivcov. Preto začnite so získavaním podpisov dostatočne skoro! ESĽP požaduje v prípade skupiny viac ako piatich osôb, aby ich osobné údaje boli uvedené v tabuľke, ktorú poskytne na požiadanie Kancelária ESĽP a informáciu o nej nájdete aj na internetovej stránke ESĽP. Väčšie skupinu môžu byť požiadané o podanie elektronickej sťažnosti okrem tradičnej papierovej formy sťažnosti. Treba mať na pamäti, že ak sťažovatelia síce podávajú sťažnosť vo vzťahu k tej istej právnej situácii na vnútroštátnej úrovni, ale okolnosti ich prípadov a vnútroštátnych konaní, ktorých boli stranami, sa jeden od druhého líšia, nejde o prípad sťažnosti „skupiny jednotlivcov". Každý jednotlivec bude musieť podať sťažnosť samostatne.

56. Sú náležitosti sťažnosti odlišné, ak sťažnosť podáva obchodná spoločnosť, iná právnická osoba, alebo mimovládna organizácia?

Riaditeľ, konateľ alebo iná poverená osoba v zmysle vnútorných pravidiel spoločnosti alebo inej právnickej osoby by mala vyplniť a podpísať formulár sťažnosti a priložiť doklad o právomoci zaväzovať spoločnosť alebo inú právnickú osobu svojím konaním a svojím rozhodnutím obrátiť sa na súdny orgán. Príkladom dokladu, ktorý preukazuje právomoc danej osoby je výpis z obchodného registra. ESĽP však poskytol málo usmernení k otázke dostatočného preukázania právomoci. Opäť pripomíname, že sa vyžaduje vlastnoručný podpis na formulári sťažnosti spolu s podpisom právneho zástupcu (advokáta).

Mgr. Michaela Chládeková, PhD.
Odbor medzinárodných vzťahov SAK – HELP Info Point

Ochrana osobných údajov a právo na súkromie

Prvý dištančný kurz programu HELP Rady Európy, ktorý spojil advokátov dvoch krajín

Pätnásť slovenských a pätnásť českých advokátov využilo možnosť absolvovať kurz v rámci projektu Rady Európy „HELP v 28“, ktorý je financovaný z prostriedkov Európskej únie. Ide o súčasť širšieho vzdelávacieho programu HELP (*Human Rights Education for Legal Professionals*) určeného pre advokátov, sudcov a prokurátorov 47 členských krajín Rady Európy.

„HELP v 28“ zatiaľ ponúka štyri on-line kurzy postavené na prioritách určených Agentúrou pre základné práva EÚ: boj proti xenofóbii a homofóbii, práva zamestnancov, ochrana osobných údajov a bioetika. V anglickom jazyku sú všetky dostupné on-line na vzdelávacej platforme HELP.

Vďaka ľahkej zrozumiteľnosti českého jazyka sa v krátkom časovom rozmedzí podarilo otvoriť dištančný kurz *Ochrana osobných údajov a právo na súkromie* pre našich advokátov v spolupráci s Českou advokátskou komorou. Dňa 13. januára 2017 sa konalo úvodné stretnutie v Brne, „na pol ceste“ pre advokátov z Prahy a Bratislavy. Účastníkmi sú však aj štyria advokáti z východného Slovenska, ktorý merali oveľa dlhšiu cestu. Toto stretnutie slúžilo na úvod do problematiky, prieskum očakávaní účastníkov, vzájomné zoznámenie sa a vysvetlenie priebehu kurzu, ktorý bude trvať 10 týždňov.

Podujatie, ktoré sa konalo v priestoroch úradu Verejnej ochrankyne práv, otvorili príhovormi podpredseda Českej advokátskej komory Petr Poledník a Michaela Chládeková z Odboru medzinárodných vzťahov SAK. Podstatu programu HELP a priebeh kurzu vysvetlila zástupkyňa Rady Európy a koordinátorka „HELP v 28“ Eva Pastrana.

S odborným príspevkom vystúpil JUDr. Miroslav Chlípala, PhD., advokát, lektor a odborník na problematiku, ktorý vysvetlil chronologickú postupnosť vývoja právneho rámca ochrany osobných údajov v Európe, na Slovensku a v Česku. Umožnil tak účastníkom vnímať právnu úpravu problematiky v širšom kontexte i motiváciu zákonodarcu.

S druhým príspevkom vystúpil český HELP Info Point a zároveň tútor kurzu JUDr. Jiří Novák, ktorý bude mať na starosti priebeh kurzu, odpovedanie na otázky účastníkov a záverečné hodnotenie. Česká advokátska komora sa prostredníctvom doktora Nováka zapojila ako pilotná krajina do kurzu o podmienkach prijateľnosti sťažností na Európsky súd pre ľudské práva. Vo svojej prednáške poukázal na ľudskoprávne mechanizmy Rady Európy a Európskej únie v otázke práva na súkromie vrátane príkladov judikatúry. Zdôraznil význam Dohovoru Rady Európy č. 108 o ochrane jednotlivcov pri automatizovanom spracúvaní osobných údajov.

Dištančný on-line kurz pokrýva základné koncepty a princípy ochrany osobných údajov v EÚ, legislatívny rámec EÚ a Rady Európy, judikatúru a najdôležitejšie rozhodnutia Európskeho súdu pre ľudské práva a Súdneho dvora EÚ. Je založený na interaktívnej prezentácii, ktorá obsahuje videá, odkazy na ďalšie zdroje, početné materiály a príručky vychádzajúc z podkladov Agentúry pre základné práva EÚ a ESĽP. Obsahom je tiež posledná reforma na úrovni EÚ prijatá v podobe nariadenia v apríli 2016. Účastníci sa naučia rozpoznať porušenia týchto práv a aplikovať opravné prostriedky v špecifických oblastiach akými sú aj odbor medicíny, médiá, vývoj nových technológií (GPS, dróny, CCTV), elektronická komunikácia a marketing, dohľad nad pracoviskom a pod. Účastníci budú pracovať on-line cca 3 hodiny týždenne, v celkovom počte minimálne 21 hodín kurzu. Na záver jednotlivých modulov účastníci odpovedajú na niekoľko testových otázok s viacerými odpoveďami. Ak v záverečnom teste účastník dosiahne viac ako 40 % správnych odpovedí, získa certifikát o úspešnom absolvovaní kurzu. Účastníci so záujmom o účasť na seminári Rady Európy, ktorý sa bude konať dňa 20. marca 2017 v Štrasburgu, môžu súťažiť čo najlepším výsledkom záverečného testu.

Účastníci kurzu majú rozličné profily a rozsah už nadobudnutých znalostí ochrany osobných údajov. Všetci však potvrdili, že ide o tému, ktorej sa advokáti v dnešnej dobe pri každodennej praxi nevyhnú. Je preto dôležité mať nielen základný prehľad, ale stať sa expertom. Verím, že všetkým účastníkom sa podarí kurz dokončiť a odnesú si z neho čo najviac. Ako podotkol doktor Chlípala, advokáti sú kolegovia a nemali by k sebe pristupovať ako ku konkurencii – v kolegialite je naša sila a vytváranie platformy na zdielanie poznatkov k problematike je prínosom pre všetkých.

Mgr. Michaela Chládeková, PhD.
Odbor medzinárodných vzťahov – HELP Info Point

Nemecko-česko-slovenské advokátske fórum 2016 v Plzni s rekordnou účasťou

Výročné novembrové stretnutie advokátov z nemeckých regionálnych advokátskych komôr v Bambergu a Sasku, z Čiech a zo Slovenska sa teší stále väčšiemu záujmu pravidelných i nových účastníkov. Slovenská advokátska komora je členom Nemecko-česko-slovenského advokátskeho spolku od roku 2011. Fórum sa uskutočňuje každý rok, vždy na pozvanie jednej z členských komôr. V minulom roku sa úlohy organizátora ujala Česká advokátska komora a 5. novembra 2016 v Plzni pripravila zaujímavý seminár na tému **Cezhraničná spolupráca medzi advokátmi**. Podujatie zaznamenalo rekordnú účasť viac ako 80 osôb.

Každá partnerská komora poverila prezentáciou určených rečníkov s tým, že samotná téma ponúkla rozmanité variácie. Tento ročník obohatil **fakultatívny jazykový minikurz** česko-slovensko-nemeckej právnickej terminológie pre začiatočníkov a profesijný „**speed-dating**" s cieľom vzájomne predstaviť prítomných.

S úvodnou prednáškou pod názvom *Vivat přeshraniční spolupráce!* vystúpila česká advokátka JUDr. Eva Ropková, LL.M. Z praktického uhla pohľadu predstavila **cezhraničnú spoluprácu ako súčasť advokátskej praxe**. Ako zabezpečiť hladký a úspešný priebeh spolupráce, identifikovať možné úskalia a vyhnúť sa problémom?

Druhý prednášajúci za ČAK Dr. jur. Erwin Hanslik z AK Taylor Wessing priblížil **výhody a nevýhody medzinárodnej exkluzívnej siete advokátskych kancelárií** a vysvetlil, čo sprevádza cestu samostatnej kancelárie smerom k členstvu v medzinárodnej sieti – ako funguje medzinárodná spolupráca v celosvetovom meradle, ako členovia riešia stret záujmov a ako vyzerá spolupráca vo vnútri siete.

Posledným rečníkom za ČAK bol Dr. jur. Ernst Giese z AK Giese & Partner, ktorý sa naopak venoval otázke, **ako budovať medzinárodnú sieť kontaktov mimo právnickej siete**. Poskytol svoje skúsenosti s cieľom odpovedať na otázku, kde a ako nájsť vhodného partnera a ako si vzťahy udržať.

Zástupcovia Slovenskej advokátskej komory podpredseda JUDr. Juraj Veverka, AK Heringeš & Veverka a podpredsedníčka Mgr. Viktória Hellenbart prezentovali **praktický pohľad na voľný pohyb advokátov a na zastupovanie pred slovenskými súdmi v postavení hosťujúceho euroadvokáta**. Kancelária komory rieši početné otázky ohľadom práv a povinností advokátov pri poskytovaní právnych služieb mimo domovského štátu: čím sa musí advokát preukázať pred súdom, kedy je nutné mať spolupracujúceho advokáta, kedy je zastupovanie advokátom povinné v zmysle novej civilnej úpravy, aké sú povinnosti voči komore a ako interpretovať dočasnosť pôsobenia hosťujúceho euroadvokáta.

Za Bambergskú advokátsku komoru vystúpila prof. JUDr. Daniela A. Heid, Ph.D., vedúca katedry verejného/európskeho práva na univerzite v Kolíne/Brühl a bývalá predsed-

níčka Nemecko-českého spolku právnikov. Venovala sa **smernici č. 98/5/ES o umožnení výkonu advokátskeho povolania na trvalom základe v inom členskom štáte ako v tom, v ktorom bola získaná kvalifikácia**. Problematiku priblížila vo svetle úpravy **zákona o aktivitách európskych advokátov v Nemecku** (EuRAG). Vyhodnotila význam smernice v praxi po 15 rokoch aplikovania.

Posledný príspevok s názvom **Cezhraničná spolupráca v dobe nedostatku odborníkov** odznel od prednášajúceho zo Saskej advokátskej komory advokáta Dr. Denisa Riedigera, ktorý sa špecializuje na obchodné a podnikové právo.

Program tvorili zaujímavé a aktuálne témy, o ktorých sa nepochybne bude ešte veľa diskutovať v budúcnosti vzhľadom na to, že objem cezhraničných prepojení medzi advokátmi narastá. Kolegialita v rámci advokátskeho stavu si vyžaduje vzťah dôvery a spolupráce medzi advokátmi na prospech klientov a v záujme predchádzania zbytočným sporom a správaniu, ktoré môže poškodiť povesť advokátskeho povolania. Vzájomná dôvera v rámci profesie má v prípade cezhraničnej spolupráce dokonca potenciál širších rozmerov, pretože je čiastočne oslobodená od konkurenčných bojov na vnútroštátnom trhu právnych služieb.

Cezhraničná spolupráca je obohacujúca skúsenosť po ľudskej, odbornej aj ekonomickej stránke, hoci interkultúrne rozdiely často vedú k nedorozumeniam či nedôvere. Vedecké výskumy napríklad dokazujú, že zatiaľ čo Nemci kladú na prvé miesto dobrú spoluprácu, až potom dobrý vzťah, českí kolegovia spoluprácu zakladajú práve na dobrom vzťahu.

Medzinárodné regionálne fóra sú skvelou príležitosťou na nadviazanie vzťahu dôvery, ktorý je „na nezaplatenie" v prípade, ak má advokát cezhraničný prípad a potrebuje konzultovať cudzie právo či obstarať v zahraničí dokument. Rovnako sa zíde, ak si na prípad po jazykovej či odbornej stránke nevystačí sám, alebo ak sa spolupráca obligatórne vyžaduje v zmysle európskej legislatívy.

Ako vyplynulo z príspevkov, spolupráca môže mať charakter *ad hoc*, môže ísť o spoluprácu pobočiek medzinárodnej advokátskej kancelárie alebo v rámci členstva v sieti advokátskych kancelárií. Alternatívami sú aj výmena zamestnancov, zahraničné stáže a trvalá spolupráca s kolegom v zahraničí. Cezhraničné poskytovanie právnych služieb v Európe by sa malo riadiť aj pravidlami Etického kódexu, ktorý vypracovala Rada advokátskych komôr Európy (CCBE).

V rámci Anwaltsfora nechýbal spoločenský program spojený s prehliadkou pivovaru v „hlavnom meste piva". Spoločná večera pred seminárom poskytuje neopakovateľnú príležitosť na nadviazanie kontaktov a založenie budúcej spolupráce s kolegami zo susedných štátov či s nemecky hovoriacimi kolegami na Slovensku. Zo strany účastníkov aj prednášajúcich rezonovalo veľmi kladné hodnotenie podujatia, čím posledný ročník nadviazal na tradíciu kvalitných stretnutí uplynulých 15 rokov.

Na tomto miesto si dovolím citovať dvoch účastníkov fóra, ktorí sa podelili o dojmy: *„Podujatie bolo veľmi príjemné a prínosné, prednášky zaujímavé. Podarilo sa nám nadviazať viacero zaujímavých kontaktov s nemeckými kolegami, pričom s nimi plánujeme ďalšiu spoluprácu. Myslím, že má zmysel pokračovať v organizovaní takejto konferencie aj do budúcna."* (Mgr. Ing. Miroslav Šperka, LL.M) *„Celé podujatie hodnotím veľmi pozitívne – piatkový program aj oficiálnu časť. Odzneli jasné, stručné a prínosné príspevky. Je to zaujímavá téma, najmä aký je predpoklad do budúcnosti pre menšie/malé kancelárie. Osobitne by som vyzdvihol speed-dating a rozhodne by som privítal aj väčší časový priestor na zoznámenie sa s kolegami z Nemecka alebo Česka. V každom prípade sa v budúcnosti veľmi rád zúčastním na takomto fóre, ktoré sa uskutoční na Slovensku."* (JUDr. Miroslav Vincenec).

Slovenská advokátska komora bude organizátorom Nemecko-česko-slovenského advokátskeho fóra na jeseň v roku 2017. Bližšie informácie včas uverejníme v komunikačných prostriedkoch komory a dúfame, že podujatie osloví ešte viac slovenských účastníkov. Znalosť nemeckého jazyka nie je podmienkou vzhľadom na to, že na podujatí je zabezpečené simultánne tlmočenie.

Mgr. Michaela Chládeková, PhD.

Multilaterálny hospitačný program v Nemecku

Nemecká nadácia pre medzinárodnú právnu spoluprácu,
Nemecká spolková advokátska komora
a **Nemecké združenie advokátov**
organizujú aj v roku 2017 stáž v termíne

27. augusta – 3. októbra 2017

prednostne pre mladých advokátov, prípadne pre koncipientov v poslednom roku koncipientskej praxe.

Podmienkou účasti je viacročná odborná prax, **vek do 35 rokov** a **výborná znalosť nemčiny slovom aj písmom**. Ťažiskom záujmu účastníkov hospitácie by malo byť občianske a obchodné právo.
Z hospitačného programu sú vylúčení záujemcovia pracujúci v nemeckých advokátskych kanceláriách na Slovensku, t. j. v kanceláriách, ktoré vznikli ako pobočka/zastúpenie nemeckej kancelárie, a/alebo ktoré majú meno nemeckej advokátskej kancelárie. Výluka sa vzťahuje aj na záujemcov pracujúcich v advokátskej kancelárii, ktorá má pracoviská v Nemecku, resp. záujemcov pracujúcich v advokátskej kancelárii, ktorá vystupuje ako partner konkrétnej nemeckej advokátskej kancelárie v rámcoch dohodnutej intenzívnej spolupráce.
Organizátor hradí náklady spojené s ubytovaním a stravovaním počas úvodného seminára v Königswinter, cestovné náklady z miesta konania úvodného seminára do miesta sídla konkrétnej advokátskej kancelárie a späť, náklady na ubytovanie počas hospitácie a vreckové 550 eur, ako aj poistenie liečebných nákladov v prípade akútneho ochorenia. **Ostatné náklady si účastníci hradia sami.** Záujemcovia spĺňajúci uvedené podmienky sa môžu prihlásiť písomne najneskôr

do 3. marca 2017

e-mailom na adrese *mareckova@sak.sk* s poznámkou *Prihláška na stáž v Nemecku*
K žiadosti o zaradenie do výberového konania pripojte **životopis a motivačný list** v slovenčine aj v nemčine.
Termín výberového konania bude prihláseným záujemcom včas oznámený.

Viac informácií na *www.sak.sk* v časti *Správy* alebo na odbore medzinárodných vzťahov kancelárie SAK:
Mgr. Katarína Marečková, 02 204 227 28, *mareckova@sak.sk* Mgr. Júlia Dernerová, 02 204 227 44, *dernerova@sak.sk*

Súdny dvor Európskej únie

upozorňuje
na možnosť účasti na verejnom obstarávaní pre

EXTERNÝCH PRÁVNIKOV PREKLADATEĽOV

na preklad právnych textov
z niektorých úradných jazykov EÚ
do slovenského jazyka.

Všetky potrebné informácie sa nachádzajú v oznámení o vyhlásení verejného obstarávania v Úradnom vestníku, ktorého znenie je ako jediné záväzné. Toto oznámenie je dostupné na internetových stránkach ***http://ted.europa.eu*** a ***http://curia.europa.eu*** cez rubriky ***Inštitúcia***, ***Verejné zákazky*** a ***Generálne riaditeľstvo prekladov – Externí spolupracovníci***.

Zamestnanie u advokáta hľadá

Mgr. Lukáš Michálek
Voderady pri Trnave
tel.: 0902 889 581
e-mail: michluky@gmail.com
Absolvent PF Trnavskej univerzity (2016). Ovláda angličtinu na úrovni B1, základy nemčiny a právnej terminológie. Pracovné skúsenosti: absolventská prax – Krajský súd Trnava, august – október 2016, Vyšší súdny úradník – OS BA5 október – december 2016. Zaujíma sa o prácu v advokátskej kancelárii v Bratislave alebo v Trnave.

DO VAŠEJ KNIŽNICE

Ochrana osobnosti v common law a českém právu

ONDŘEJOVÁ, E.: **Ochrana osobnosti v common law a českém právu.** Leges, Praha, 2016, 256 s.

Monografia Evy Onřejovej *Ochrana osobnosti v common law a českém právu* zaujme už svojou obálkou: na ilustrácii Lenky Šimečkovej nastavujú takmer dokonalej bohyni spravodlivosti ešte dôstojne stojacej na okraji pódia z jednej strany novinárske ruky mikrofóny dychtivo čakajúc na jej ortieľ a z druhej strany ktosi nenápadne poťahuje vlečku jej šiat, možno v snahe pomôcť, možno s cieľom zneužiť jej labilný postoj.

Autorka **JUDr. Eva Ondřejová, LL.M, Ph.D.**, česká advokátka zaoberajúca sa ochranou osobnosti, absolventka postgraduálneho programu na Queen Mary, Univerzity of London, známa svojou publikačnou činnosťou i zo stránok *Bulletinu advokácie*, predkladá v monografii praktický pohľad na ochranu osobnosti v systéme common law (založený na kľúčovej judikatúre) a jej komparáciu s úpravou ochrany osobnosti v Českej republike podľa nového občianskeho zákonníka.

Monografia napriek teoreticky pôsobiacemu názvu (a zaradeniu do edície *Teoretik*) na zadnej strane obálky sľubuje, že poskytne i podklad pre advokátov pri príprave žalôb na ochranu osobnosti ako aj pre odôvodnenie obrany pred takýmito žalobami. Autorka si však za cieľ práce stanovila nielen popisné porovnanie, ale komparáciu s cieľom získania vedeckých poznatkov a ich využitím pre interpretačnú prax. Práca je skutočne vedeckým pohľadom na tému, no zároveň i praktickým radcom pre advokáta stojaceho pred úlohou argumentačne podoprieť svoje právne posúdenie veci. Vhodne zvolená štruktúra práce dáva priestor na naplnenie autorkou stanoveného cieľa.

Po predslove a úvode nasledujú kapitoly venované ochrane osobnosti v common law zaoberajúce sa najprv výkladom teoretickej koncepcie, následne ochranou jednotlivých zložiek a to dôstojnosti, súkromia, ochranou proti harassmentu, ochranou osobných údajov, ochranou podoby, aby práca pokračovala výkladom o prostriedkoch nápravy, ale aj témou etickej samoregulácie, osobitnou témou ochrany osobnosti na internete, exkurzom do oblasti trestného práva, otázkami procesného práva a následne osobitosťami jednotlivých právnych poriadkov (Severné Írsko a Škótsko; Austrália, Nový Zéland, Kanada; Írsko; USA). Nasleduje pohľad na ochranu osobnosti v českom právnom poriadku a komparatívne porovnanie doplnené sumarizujúcim záverom (ako aj prehľadom použitej literatúry, právnych noriem a súpisom citovaných judikátov podľa krajín pôvodu).

Práca obsahuje viac než 650 odkazov, pracuje s dvoma stovkami prameňov monografickej (najmä cudzojazyčnej) literatúry a množstvom vhodne a s prehľadom zvolenej aktuálnej judikatúry nie len anglických súdov a súdov iných štátov, ale i Európskeho súdu pre ľudské prvá a Súdneho dvora EÚ, vrátane najnovších rozhodnutí z posledných rokov. Pre slovenského čitateľa je zaujímavý i pohľad na súčasnú českú právnu úpravu, v ktorej výklad sa odvíja od záverov dnes už klasického diela Karla Knappa a Jiřího Švestky *Ochrana osobnosti*. Táto kapitola predstavuje na prehľadný hutný sumár poznatkov teórie a záverov súdnej praxe vytvárajúci celkový pohľad na českú právnu úpravu.

Pre praktického advokáta sú zaujímavé a v súdnom konaní (s istou dávkou opatrnosti) aj využiteľné viaceré názory či postrehy pochádzajúce najmä z autorkou popisovanej anglickej judikatúry (ktorá je hlavným predmetom komparácie). Takým je napríklad súbor kritérií (*Reynolds v. Times*) v súvislosti s posudzovaním difamačných výrokov (s. 26) a to závažnosť obvinenia, povaha informácie, povaha zdroja, konkrétne kroky vynaložené na overenie pravdivosti pred uverejnením, status a naliehavosť informácie, či bol vyžiadaný komentár od dotknutej osoby, či šírená informácia obsahovala i pohľad na vec dotknutou osobou, tón uverejnenej informácie, okolnosti uverejnenia vrátane načasovania. Zaujímavé sú i úvahy k posudzovaniu zásahov tvrdeniami, ktoré nie sú difamujúce, ale nepravdivé (s. 29), problematika predbežných opatrení zakazujúcich uverejňovanie definovaných údajov vrátane údajov o tom, že zákaz bol súdom vydaný (s. 104). Azda k najzaujímavejším patria prepracované kritéria zohľadňované pri určovaní výšky satisfakcie (doplnené podrobným výkladom autorky o typoch a možnostiach domáhania sa peňažného plnenia aj s poukazom na ich účel – kompenzačný i sankčný – v kapitole *Prostriedky nápravy*), kde význam je pripisovaný okrem inému aj správaniu sa žalovaného ale i žalobcu aj po uverejnení žalovaných údajov vrátane súdneho konania (dobrovoľné poskytnutie ospravedlnenia alebo naopak tvrdošijná obrana, ktorá môže viesť aj k ďalšiemu rozširovaniu informácii v podobe informácii

o prebiehajúcom súdnom konaní, zdĺhavý a nepriateľský výsluch žalobcu – *Galloway v. Telegraph Group Ltd.* – následné uverejňovanie ďalších difamačných výrokov na adresu žalobcu; na druhej strane ale aj to, či žalobca vykonal kroky k zmierneniu následkov sám atď.)

Kniha prináša i čitateľsky príťažlivé informácie o viacerých známych anglických súdnych konaniach, napr. *Tesla Motors Limited v. BBC* (žaloba výrobcu automobilov v súvislosti s údajmi v Top Gear o teste vozidla); *Douglas and ors v. Hello! Ltd* (žalobcovia Michael Douglas, Cathrine Zeta-Jones); *Murray v. Express Newspapers plc and anor* (žaloba J. K. Rowlingovej v súvislosti s uverejnením fotografií jej syna); *Ting Lang Hong v. XYZ* (paparazzi a dcéra Hugha Granta); *Tamiz v. Google Inc.* (problém zodpovednosti na internete) vrátane tých, ktoré mali dopad aj na ďalší vývoj judikatúry (napr. na viacerých miestach spomínané súdne konania týkajúce sa žalôb prezidenta FIA Maxa Mosleyho), veci týkajúcich sa kráľovskej rodiny, či súdne konania, v ktorých dotknutými boli advokáti (napr. *Brett Wilson LLP v. Persons Unknown*).

Zaujímavý pre slovenské prostredie (v ktorom pôsobí Tlačová rada) je i pohľad na vývoj etickej samoregulácie, ktorej korene sa v Anglicku viažu k roku 1953, jej následné premeny z hľadiska právomoci a zákonnej regulácie. Vhodným porovnávacím materiálom je i rozbor anglického etického kódexu. Rovnako zaujímavá je i kapitola venovaná ochrane osobnosti na internete a k tejto téme vyslovené závery autorky vo vzťahu k českej právnej úprave (ktorej východiská sú obdobné s ohľadom na normy európskeho práva i na Slovensku najmä pokiaľ ide o zákon o službách informačnej spoločnosti).

Monografiu recenzovali **David Elischer** a **Martin Vychopeň**, ktorí priliehavo monografii priradili prívlastky komplexnosti a starostlivého spracovania témy, zdôraznili nadhľad autorky a vyzdvihli charakter diela nielen ako diela zdrojového, ale i jeho vedeckosť a inšpiratívnosť, s čím možno iba súhlasiť. Ako na to poukázali títo recenzenti, význam práce spočíva i v odhaľovaní postupného ovplyvňovania sa oboch právnych systémov a ich zbližovania najmä pod vplyvom judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva. Ochrana osobnosti totiž skutočne patrí k témam, ktoré v dnešnom globalizovanom svete zasluhujú medzinárodnú komparáciu, ktorá je nepochybne obohacujúcou a inšpiratívnou, čo podčiarkuje význam tejto práce.

Hoci témou monografie je ochrana osobnosti v common law a českom práve, je nepochybne užitočná i pre slovenského advokáta. Nielen preto, že zrozumiteľne predstavuje (dnes už odlišnú) právnu úpravu v Čechách, ale najmä preto, že prináša nepochybne inšpiratívny pohľad na riešenie rovnakých otázok v common law. V konaniach o ochranu osobnosti sa často vyžaduje v niektorých chvíľach nový pohľad na pomaly kostnatejúce riešenia problémov. Práve takéto pohľady inšpiruje monografia, ktorá napĺňa autorkou stanovený cieľ a je skutočne, okrem jej vedeckých hodnôt, využiteľná pre interpretačnú prax aj v slovenskom prostredí.

JUDr. Peter Kerecman, PhD.

SLOVENSKÁ ADVOKÁTSKA KOMORA
v spolupráci s partnermi

organizuje **odborný seminár** pri príležitosti prijatia prvého zákona č. 132/1990 Zb. o advokácii

a jubilejný

X. ročník
medzinárodného šachového turnaja
ADVOKÁT CHESS OPEN BRATISLAVA 2017
Ad honorem JUDr. Júliusa Kozmu

21. a 22 . apríla 2017
vo veľkej zasadačke SAK
Kolárska 4, Bratislava

Právo účasti majú advokáti, prokurátori, sudcovia, notári, exekútori, advokátski koncipienti, čakatelia na výkon ostatných právnických povolaní, kolegovia z právnickej akademickej obce a študenti právnických fakúlt, podnikoví právnici a pozvaní hostia – registrovaní aj neregistrovaní šachisti. Počet účastníkov je ohraničený organizačnými možnosťami usporiadateľa.

Formulár prihlášky a propozície nájdete na *www.sak.sk* v časti ***Správy***.

Záujemcov, ktorí sa zúčastnia **prvýkrát**, prosíme, aby pripojili k prihláške **doklad o právnickom vzdelaní, resp. o štúdiu na právnickej fakulte**.

Prihlášky posielajte **do 7. apríla 2017**.
Kontakt:
Mgr. Júlia Dernerová
dernerova@sak.sk
tel.: 02 204 22 744, fax: 02 529 61 554

Advokáti Davisti: Daniel Okáli (1. časť)

Davistické hnutie predstavuje významnú kapitolu v moderných dejinách Slovenska.[1]
Slovo DAV označuje viac než len časopis toho istého názvu. Myslia sa ním davisti ako celok, skupina umelecká i politická, davizmus ako výrazne vyhranené myšlienkové hnutie a ovzdušie vyvolávajúce rozruch a pohyb v celom umeleckom dianí na Slovensku.[2]
Časopis DAV založili v Prahe v roku 1924 študenti práva – budúci advokáti Vladimír Clementis, Daniel Okáli, Ján Poničan, Ľudovít Obtulovič a študenti filozofie Eduard Urx, Andrej Sirácky a Alexander Križka. Neskôr k nim pribudol Gustáv Husák, ktorý sa tiež stal advokátom. Písmená D, A, V sú začiatočnými písmenami krstných mien Clementisa, Siráckeho a Okáliho. Daniel Okáli, literárny kritik, básnik a prozaik, pôsobil v advokácii devätnásť rokov, bol i podpredsedom Advokátskej komory v Bratislave.

Detstvo

Daniel Okáli sa narodil 9. marca 1903 v Liptovskom Mikuláši v rodine Arpáda Okályiho (1869 – 1908), ktorý mal obchod so zmiešaným tovarom na námestí v Liptovskom Mikuláš, a Marty Bodickej (1874 – 1905). Starými rodičmi Daniela Okáliho z otcovej strany boli Adolf Okályi, evanjelický kňaz vo Važci, a Zuzana Paulína, rod. Koritšánska; z matkinej strany Daniel Bodický a Izabella, rod. Zimová, známa kultúrna pracovníčka a spoluzakladateľka Živeny. Práve u nej trávil Daniel Okáli neskôr prázdniny a ako sám spomína, keď ho trestala *„nikdy nezabudla dodať – teba, chlapče, raz určite obesia. Proroctvo sa jej skoro vyplnilo“.*[3] Arpád Okályi a Marta Bodická mali štyri deti – dcéry Danielu, Martu a dvojčatá Daniela a Iliu.

Keď mal Daniel Okáli dva roky, jeho mama zomrela. Otec sa znova oženil s Annou Zochovou. Vzťahy detí s macochou neboli najlepšie. Keď v roku 1908 zomrel aj ich otec, macocha dala tri najstaršie deti do evanjelického sirotinca v Modre, ktorého správcom bol jej brat, farár Samuel Zoch. O najmladšiu dcéru Martu sa postarala stará mama Izabella Bodická, jej syn Cyril bol tútorom všetkých štyroch detí. Na odchod do sirotinca spomína Daniel Okáli takto: *„Keď sme sa s bratom dozvedeli o našom odchode, ukryli sme sa v hromade prázdnych debien naukladaných pod šopou a násilím nás museli z nich vyťahovať. Tak sa skončilo pre nás v ranej mladosti čaro rodného hniezda. A nastúpili sme života púť tŕnistú.“*[4] V sirotinci bolo 60 detí, starali sa o ne tri ženy, hygiena bola problematická.

Štyri triedy ľudovej školy a meštianku Daniel s bratom vychodili v Modre. V roku 1917 vďaka Cyrilovi Bodickému začali študovať na evanjelickom lýceu v Bratislave a po vzniku Československa prestúpili na Reálne gymnázium v Trenčíne. Ako oktaván mal Daniel Okáli v Trenčíne prednášku o Anto-

Daniel Okáli so súrodencami v sirotinci v Modre 1909. Daniel Okáli sediaci ôsmy sprava,Iľia Okáli sediaci štvrtý sprava, Ján Čietek (Ján Smrek) stojí vpravo s knihou (Z rodinného archívu Iliu Okáliho, poskytla Marta Martišovitšová)

novi Bernolákovi, vyhral literárnu súťaž v próze a zvíťazil v recitácii Hollého.[5] Cenu do recitátorskej súťaže venoval dr. Karol Štúr, synovec Ľudovíta Štúra, verejný notár v Trenčíne, pôvodne advokát a člen výboru Advokátskej komory v Turčianskom Sv. Martine. Daniel Okáli maturoval s vyznamenaním v roku 1921. Bol rozhodnutý študovať v Prahe, nezapísal sa však na právo, ale na Filozofickú fakultu Karlovej univerzity. Počas posledných prázdnin mu triedny profesor zaobstaral doučovanie, aby si zarobil na cestu. Na jeseň 1921 cestovali bratia do Prahy.

Štúdium v Prahe

V Prahe na práve od jesene 1921 už študoval Vladimír Clementis, v treťom ročníku bol jeho starší brat Miroslav (neskôr tiež advokát), študoval tu Ľudovít Obtulovič, v roku 1922 nastúpil Ivan Horváth, o rok neskôr prestúpil na právo z techniky Poničan. Študovali tu aj ďalší Slováci – Michal Zibrin, či bratia Albert a Ľudovít Bazovský.

Na Karlovej univerzite bol Daniel Okáli prijatý na štúdium francúzštiny a filozofie. Mohol tu študovať vďaka materiálnej pomoci Československej jednoty v Prahe, ktorá sa starala sa o Štefánikovu kolej a dávala desiatkam študentov zdarma byt a stravu. Ako pripomína Okáli: *„Bez tejto materiálnej pomoci mladá slovenská generácia nebola by sa mohla vzdelávať, veď v Bratislave sa v tej dobe iba začínali klásť základy univerzity.“*[6] Štefánikova kolej sa v dvadsiatych rokoch stala neformálnym centrom slovenského študentstva. Tu býval Fulla a Galanda a tí, ktorí tu nebývali, napríklad Clementis a Poničan, boli jej častými návštevníkmi.

Okáli po prvom semestri prestúpil na právo, dôvodom bolo, že *„sa naľakal francúzskej historickej gramatiky“*.[7] V zimnom semestri 1921/22 bol na právnickej fakulte imatrikulovaný.[8]

Sirácky spomína, že Okáli bol v koleji všestranne činný, bol divadelný referent, člen futbalového mužstva: *„Raz som ho našiel v izbe robiť súčasne niekoľko úkonov: pred sebou mal akúsi právnickú knihu, z ktorej sa pripravoval na štátnicu, pritom čítal francúzske noviny, pískal si áriu z opery La Traviata a nohou trénoval – pripravoval sa na zápas slovenského vysokoškolského klubu Tatran. Typický pre Daňa Okáliho bol smiech, vlastne výsmech, jemná dvojzmyselná nadávka. Bol od prírody vtipkár a cynik“*.[9]

Dôležitejšie, než štúdium boli však pre Okáliho kultúra a umenie: *„Prednášky som navštevoval iba sporadicky a keďže som peniaze na skriptá nemal, požičiaval som si ich pred skúškami od kamarátov. Ohľadom nedostatočného štúdia práva som sa utešoval tým, že rakúske právo, ktorému som sa učil, musím beztak zabudnúť, veď na Slovensku platilo právo uhorské.“*[10] Študenti mali v Štefánikovej koleji zdarma byt a stravu, ale o ostatné potreby sa museli starať sami. Okáli

Poslucháči vysokých škôl s riaditeľom Štefánikovej koleje v Prahe, r. 1920/21. V druhom rade sprava L. Treskoň, ?, Tóbik, J. Alexy, A. Siracký, J. Ševčík, riaditeľ koleje, A. Timko, Ján Ruhmann z Ružomberka, ?, Belo Sutoris, J. Štetina, ?. Dolu pod M. Rumanom (krajný vpravo vo vyšívanej košeli) Daniel Okáli a i. (Slovenská národná knižnica, Literárny archív Martin; PP 95/344)

popri štúdiu pracoval na štatistickom úrade, vyučoval maďarčinu radcu najvyššieho správneho súdu, prekladal rozhodnutia súdov pre Ministerstvo unifikácie.

Publikovať začal v roku 1922 ako devätnásťročný. Prvé básne mu vyšli v časopise *Svojeť*. Písal najmä o sociálnej nespravodlivosti, bol však poetický a zobrazoval svet vlastným originálnym pohľadom. Pozornosť si zaslúži Okáliho báseň ***Vražda!***.[11] Začína sa veršami:

Dieťa sa narodí
človek zvädne –
noc spadne
a deň uletí –
Tak jako zavraždený
delník Sacco
a nosič rýb Vanzetti

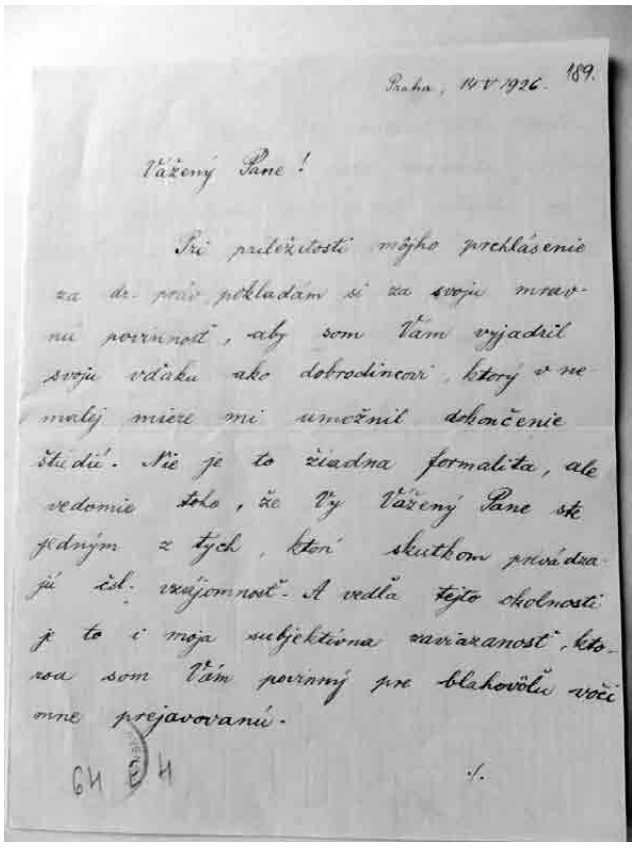
Ferdinando Nicola Sacco (1891 – 1927) a Bartolomeo Vanzetti (1888 – 1927) boli americkí anarchisti talianskeho pôvodu. Sacco pracoval v továrni na výrobu topánok a Vanzetti mal obchod s rybami. Keď boli neďaleko Bostonu pri prepade zastrelení pokladník a strážnik prevážajúci výplaty, boli obvinení z lúpeže a vraždy. Ich obhajoba bola postavená na tom, že polícia si ich ako podozrivých vybrala preto, že sú anarchisti sympatizujúci s ľavicovými myšlienkami, hoci boli nevinní. Obhajca burcoval verejnú mienku, proces nadobudol politický rozmer, vyvolal demonštrácie po celom svete i v Československu. Obžalovaní boli v júli 1921 uznaní vinnými, odsúdení na trest smrti a o 6 rokov popravení na elektrickom kresle. Napriek tomu pretrvali pochybnosti o ich vine.

Okáliho báseň ďalej pokračuje veršami, ktoré sú zrkadlom dezilúzie z tohto procesu:

Súd boháčov je slepé zviera.
O právo darmo prosí
a darmo ziera
milion sŕdc
milion duší na zemi.
Skôr zlato sa
v National banke v krv premení
a mrakodrapy
z betonu
ako plačúce ženy
zastonú

Keď v roku 1924 v *Pravde chudoby* uverejnil Okáli svoju báseň ***Krik invalidov***, prokurátor videl v tom trestný čin pobúrovania a žiadal od redakcie oznámenie mena a adresy autora. Zachránil ho Laco Novomeský, ktorý prehlásil, že jedná sa o pseudonym neznámeho autora. Obžalovaný a na 14 dní väzenia bol odsúdený zodpovedný redaktor Klement Gottwald.

Okáli bol členom spolku *Detvan*, publikoval vo *Svojeti* i *Mladom Slovensku*. Na jar 1922 spoluzaložil *Voľné združenie študentov socialistov zo Slovenska*. Jeho členovia sa v marci 1923 rozišli so spolkom *Detvan* a založili v roku 1924 *DAV* ako vlastný časopis, ktorý sa mal zaoberať otázkami kultúry, umenia, politického života.

Praha, 14. V. 1926. 189.

Vážený Pane!

Pri príležitosti môjho prehlásenie za dr. práv pokladám si za svoju mravnú povinnosť, aby som Vám vyjadril svoju vďaku ako dobrodincovi, ktorý v nemalej miere mi umožnil dokončenie štúdií. Nie je to žiadna formalita, ale vedomie toho, že Vy Vážený Pane ste jedným z tých, ktorí skutkom prevádzajú úsl. vzájomnosť. A vedľa tejto okolnosti je to i moja subjektívna zaviazanosť, ktorá som Vám povinný pre blahovôľu voči mne prejavovanú.

64 E4

Poďakovanie Daniela Okáliho za podporu pri štúdiu Jozefovi Rotnágelovi z 14. 5. 1926. Prvá strana listu. (Slov. národná knižnica, Literárny archív Martin; sign. 64E4)

Prvé číslo *DAV*u vyšlo v decembri 1924, časopis vychádzal s prestávkami až do roku 1937. Jeho zakladatelia mali okolo dvadsaťdva rokov a na svoj vek dokázali obdivuhodnú vec, hoci museli prekonať mnoho prekážok, osobitne financovanie časopisu. Po jednej zo schôdzok začiatkom augusta 1924 sa Okáli trápil: *„O pecunia! Ak tieto sa na nás neusmejú, DAV – dieťa svojej doby a predbojovník ľudských práv neuzrie svetlo sveta nikdy. Dľa mojej mienky hlavná otázka spočíva v tvorčej potencii, a nie v majetku vlastného časopisu. Máme ju? Budeme ju mať?“*[12]

Prvé číslo *DAV*u redigoval Okáli, mal v ňom i dve básne, poviedku a ďalšie texty. Obálku realizoval Mikuláš Galanda s Ľudovítom Fullom. Číslo obsahuje i programové vyhlásenie Davistov: *„Chceme poukazovať na nespravodlivosť dnešného spoločenského rádu. Chceme kritickým rozborom všetkých jeho javov, ktoré pozbyli už dávno životnej oprávnenosti prispieť k jeho konečnému vyvráteniu, neľakáme sa neznámych dejov budúcnosti.“* Okáli vysvetľuje: *„Ak prevrat vyriešil otázku národnej existencie, nevyriešil otázku sociálnu.“*

Po tom, čo bolo toto číslo vytlačené, začalo sa s jeho distribúciou. Poničan spomína: *„Po vyjdení prvého čísla spolu sme s Vladom, Daňom, Andrejom a Edom kolportovali Dav: v Strakovej akadémii sme stáli pri vchode na chodbe a tak sme ho predávali z rúčky do rúčky. Bola to radosť, bola to senzácia. Nadšenie pokrokových študentov, radosť bola väčšia ako blen z ohlasu nepriazne.“* V druhom čísle *DAV*u uverejnil Okáli

Davisti s Jozefom Tomášikom-Dumínom. Stojaci: Michal Knap, Daniel Okáli, Gejza Vámoš, Ján Siracký, ?, Križan, V. Wagner. Sediaci: Ján Poničan, Timko, Jozef Tomášik-Dumín. (Slovenská národná knižnica, Literárny archív Martin; ST 32/1)

svoj známy text ***Umenie*** s podtitulom *Nie umelecký program! Umelecké činy!*

Počas prázdnin v roku 1922 pracoval Okáli v kancelárii u dr. Karola Štúra. Spomína: *„Veľa som sa z uhorského práva nenaučil. (...) Správali sa ku mne ako ku členovi rodiny. Snáď zamýšľali niečo so mnou a ich dcérou Kornéliou (Bábikou) študentkou filozofie, do ktorej som sa zaľúbil a venoval jej niekoľko básní pod značkou „malej filozofke". Láska zostala platonická. Nedošlo ani k románovému vyznaniu, ale ani k žiadnej tragédii."*[13]

Leto roku 1925 strávil Okáli v kancelárii advokáta dr. Jána Donátha v Šaštíne, s ktorého synom bol spolužiak v Prahe. Tu sa druhý raz zaľúbil: *„Boli riadne prázdniny, advokátska kancelária bola vzduchoprázdna a tak som mal s domácou slečnou Katkou preberať francúzštinu. Dal som jej časovať sloveso – milovať – samozrejme v čase prítomnom. Ako sa to v podobných historkách stáva, Frau mama pri časovaní počúvala za dverami a na druhý deň dostal som na vedomie, že už časovanie nemusím vyučovať. Tak sa skončilo moje druhé dobrodružstvo. Po odchode do Prahy pokúsil som sa listovne si rozpamätávať svoje city, no dostal som od Katzi odpoveď: „Ich bin keine poetische Seele." A tak i listovný dotyk čert vzal. (...) Starého pána (advokáta) Donátha zastrelil počas Slovenského štátu akýsi zvrhlý gardista na Orave. Ostatnú rodinu vyviezli do Oswienczimu. A stále sa mi vynára v mysli fotografia z tohto lágru, na ktorej niekoľko dohola ostrihaných, úplne nahých žien beží cez dvor koncentráku smerom k plynovým komorám a po stranách vyškierajú sa radosťou gestapáci. A zdá sa mi, akoby medzi nimi bežala do záhuby i Katzi a jej priepastné čierne oči mi tlačili svedomie."*[14]

Po zložení rigoróznych skúšok bol Daniel Okáli promovaný na Karlovej univerzite doktorom práv 14. mája 1926.[15]

Keďže Davisti postupne končili pražské štúdia a vracali sa na Slovensko, aj *DAV* sa vo februári 1926 presťahoval do Bratislavy. Uhorský zák. čl. XIV/1914 o tlači vyžadoval však pre politickú tlač zloženie kaucie. Peniaze chýbali, a tak Davisti predložili reverz o nepolitickosti. *DAV* sa stal literárnoumeleckým mesačníkom. Okáli publikoval v *DAV*e ďalej. Keď sa stal Clementis koncipientom v Prahe, presťahoval svoje oficiálne sídlo tam.

Davisti sa zapojili i do kultúrneho života v Bratislave. Takmer všetci slovenskí spisovatelia tých čias sa združovali v literárnom odbore *Umeleckej besede slovenskej*, spolku predstaviteľov literárneho, výtvarného a hudobného života. Davisti tu získali rozhodujúce pozície v roku 1926. Tieto udalosti opísal Ivan Horvárth v novele *Život s Laurou* (1948). Každý z Davistov tu má svoje meno, Daniel Okáli je Satyrom. Na jednom mieste Satyr po ovládnutí Umeleckej besedy uvažuje: *„Nehodíme sa do spoločnosti. Nič sme nestvorili, nič už nepíšeme, len kričíme o sebe, akí sme veľkí, nádherní, jedineční. Klameme sami seba a myslíme, že oklameme svet (...) Anjelik* (Milo Urban) *má svoj román* (Živý bič), *Veľký Strelec* (Poničan) *svoju melancholiu, Básnik* (Laco Novomeský) *svoj svetabôľ. Čo mám ja? Ale i tak dobre. Každý, kto niečo má, niečo stratí, celý život strácame to, čo je najmilšie a najcennejšie. Niekto to potom nájde, niekto sa tým poteší. V povahe Satyrov je, že sa tešia aj tomu, čo po iných nájdu. A teraz sa treba smiať: Cha-cha-cha."* Davisti pôsobili v Umeleckej besede slovenskej do mája 1932.[16]

Advokátskym koncipientom u dr. Huga Drechslera v Nových Zámkoch

Osnovnícka prax bola v tom čase od roku 1924 zákonom stanovená[17] už iba ako päťročná (dovtedy bola šesťročná). Daniel Okáli nastúpil k advokátovi dr. Hugovi Drechslerovi v Nových Zámkoch, kde však pracoval iba štyri mesiace (11. 6. – 4. 10. 1926).[18]

Dr. Hugo Drechsler mal za sebou v tom čase dvadsaťpäťročnú advokátsku prax, advokátsku skúšku zložil ešte v Budapešti v roku 1912.[19] Po Danielovi Okálim zamestnal aj dr. Ľudovíta Obtuloviča, ktorý tiež stál pri zrode *DAV*u a v roku 1932 sa stal advokátom v Nových Zámkoch. Okáli v Nových Zámkoch býval s kolegom dr. Gabrielom Štilom, ktorý právo študoval tiež v Prahe a bol osnovníkom u dr. Alberta Nemesa.

Okáli spomína na pôsobenie u Huga Drechslera: *„Bola to prosperujúca kancelária, kde „úradnou" rečou bola maďarčina. Šéf, hoc už štyridsiatnik, oženil s mladou, vzdelanou židovskou krásavicou. V sobotu odchádzali na víkend do Pešti. Hoc som bol novopečený doktor práv, musel som začínať od začiatku, veď o uhorskom práve, ktoré som neštudoval, nemal som ani „dunstu". Čiastočne som šéfa odbremenil, ale dopúšťal som sa i chýb."*[20] Po mesiaci odcestoval dr. Drechsler na cestu po Európe a chod kancelárie zveril Okálimu.

V Nových Zámkoch ale Okáli nebol spokojný: *„Usiloval som sa dostať z tohto prostredia, hoc šéfovi som nemohol nič vyčítať, veď mal so mnou božskú trpezlivosť. A preto som s radosťou vzal na vedomie správu Vlada Clementisa, že mi našiel miesto u dr. Júliusa Zoltána – Weichherza v Bratislave a že*

môžem s ním i bývať. A tak s ľahkým srdcom som sa rozlúčil s Novými Zámkami a 1. októbra 1926 nastúpil ako koncipient v Bratislave.“[21]

Advokátsky koncipient u dr. Júliusa Zoltán-Weichherza v Bratislave

U dr. Júliusa Zoltán-Weichherza (1887 – 1951) v Bratislave pracoval Okáli do 12. 7. 1932[22] a vykonal tu celý zvyšok povinnej praxe. Jeho zamestnávateľ bol známym a vyhľadávaným advokátom.[23] Okáli bol jeho prvým koncipientom, potom zamestnával napríklad aj dr. Vojtecha Teleka.

Sám Daniel Okáli si na dr. Zoltán-Weichherza spomína s úctou a rešpektom: *„Šéf, rodák z Čadce, ambiciózny, do úmoru hrdlačiaci advokát (...) bol považovaný za jednoho z najlepších trestných právnikov v Bratislave.“*[24] Okáli spomína, že každý deň pracoval *„ráno od ôsmej do pol siedmej večer s poludňajšou formálnou prestávkou dvoch hodín. Formálnou preto, lebo pojednávania sa vždy pretiahli. Písomné práce som si klepal sám na stroji bez konceptu. V Tukovom procese odvolanie malo 120 strán, pri takejto vyčerpávajúcej práci dôležité spisy som musel študovať a pripravovať sa večer, lebo u odvolacích súdoch sa odvolanie prednášalo. Súčasne musel som sa pripravovať na advokátske skúšky a naštudovať prakticky celé uhorské právo a zásadnú judikatúru. To všetko pri stúpajúcej agende, pričom šéf pracoval viac ako ja.“*[25]

Podľa spomienok Okáliho sa dr. Zoltán-Weichherzovi ako advokátovi darilo. Aj svojmu koncipientovi Okálimu ponúkol zvýšenie platu: *„Nastúpil som s platom 1200 Kč. V roku 1928 šéf ma prekvapil prehlásením, že mi od 1. VII. 1928 zvyšuje plat o 1000 Kč. Neviem z akého dôvodu som na toto ocenenie mojej práce reagoval tým, že som prehlásil „ešte som si to nezaslúžil“ a o zvýšenie sa prihlásim. Vydržal som do konca roka 1928.“*[26]

Advokátsku skúšku zložil Daniel Okáli 26. marca 1931 v Bratislave.[27] Krátko po tom došlo k streľbe v Košútoch, v súvislosti s ktorou bol obžalovaný komunistický poslanec Štefan Major, ktorý mal poštvať demonštrujúcich proti četníkom. Pri streľbe boli traja demonštranti zastrelení, piati ťažko zranení. Majora obhajoval Clementis so Zoltánom-Weichherzom. Ako koncipienti vypomáhali Okáli s Poničanom. Okáli s Emilom Boleslavom Lukáčom koncipoval aj manifest slovenských spisovateľov *Verejnosti v Československu*, ktorým protestovali proti tomu, aby *„vina za košútske udalosti bola svaľovaná na nevinných mŕtvych a živých“*. Poslanec Štefan Major bol nakoniec odsúdený na 16 mesiacov. Jedným zo svedkov v procese bol i Ján Terebessy, syn spomínaného sudcu Terebessyho, absolvent práva, ktorý bol náhodne na mieste v Košutoch. Neskôr sa stal Clementisovým koncipientom.

Okáliho svadba, založenie rodiny a publikačná činnosť

Daniel Okáli sa oženil ešte ako osnovník. S budúcou manželkou Elenou Schultzovou, študentkou filozofickej fakulty, ho zoznámil jej bratranec Vladimír Clementis v Skalici, odkiaľ pochádzala. Zosobášili sa vo februári 1929. Mali dvoch synov – Ivana a Daniela a dcéru Evu. Mladí manželia si prenajali v práve dostavanom Živnodome veľký trojizbový byt, no vzhľadom na vysoké nájomné jednu izbu poskytli Vladimírovi Clementisovi.

Okáli sa venoval i kultúrnej práci, podľa spomienok bol *„pritom zavalený advokátskou robotou a štúdiom – nie div, že som dôkladne zanedbával rodinu a oprávnene vznikla myšlienka zdrhnúť z tejto driny“*.[28] Keď na požiadanie redaktora Ľuda Koreňa napísal text letáku, ktorý mal rozbúriť mysle pri oslavách výročia Sama Chalúpku, vznikol problém: *„Leták bol viac ako poburujúci a len vďaka nešikovnosti četníkov nebol autor vypátraný, odsúdený a zavretý. A tak po druhý raz nedostal som sa za mreže. Lenže nepoburoval som iba ja, ale i oslavovaný básnik, keď napísal: „Ber pane tie dane, však príde rátanie.“*[29]

Okáli uverejňoval najmä krátke texty, často ironické a so sociálnym podtextom, ale i recenzie. Poničan opisuje diskusie, ktorých sa zúčastňovali Clementis s Okálim: *„Vlado bol trpezlivý a vecný. Daňovou zbraňou okrem znalosti veci a rozhľadenosti bol sarkazmus, až s príchuťou cynickosti. Provo-*

Podobizeň dr. Júliusa Zoltán-Weichherza v strednom veku (poskytol dr. Pavel Vizner)

Daniel Okáli s L. Novomeským a davistami: K. Svetlík, V. Clementis, J. Rybák v bratislavskej lodnej kaviarni Boon. Fotograf: ČSTK, Bratislava (Slovenská národná knižnica, Literárny archív Martin; SN 8/28)

Živnodom v Bratislave okolo r. 1935

koval a protivníci zmĺkli, nestačili mu v slovnom súboji. Daňo debatu rozdúchaval mrazivou iróniou, Vlado hasil chladnou logikou."[30] Poničan ďalej Okáliho dokresľuje: *„My sme sa aj pobavili, aj zatancovali, aj vypili, aj za dievčatami sme chodili (s vylúčením manželstva, veď revolucionár sa nesmie dať zotročiť ženou, nesmie plodiť deti – otrokov) – a on nič – nepil, nefajčil, do spoločnosti nechodil."*[31]

V roku 1932 Okáli vydal zbierku básni ***Ozvena krvi a zápasov***. Sprvu pre ňu nenašiel vydavateľa, zaradil do nej 15 básni s ľúbostnými i sociálnymi motívmi. V *DAV*e v roku 1932 uverejnil známy text ***Opití slovom i obrazmi*** venovaný zbierkam básni Laca Novomeského *Romboid* a Jána Poničana *Večerné svetlá*.[32]

Úbohí koncipienti

Zrejme jediným Okáliho uverejneným publicistickým textom, ktorý sa zaoberá advokáciou, je ironický text z marca 1928 s názvom ***Úbohí koncipienti***.[33] Reaguje ním na v praxi zavedený zákaz koncipientom počas prvých dvoch rokov praxe zastupovať vo vážnejších veciach: *„Zákon*[34] *po šesť rokov ležal zabudnutý, novozrodení koncipienti boli so svojou múdrosťou postrachom súdov a preto v roku 1928 uviedli zákon v život. Čo po tom, že jeho kolega lekár s podobnými vedomosťami môže rezať ľudí a pomáhať im k inštancii, kde nieto odvolania. Čo na tom, že mladým profesorom alebo učiteľom sú vydané napospas duše detí, keď chudák koncipient nesmie sa zjaviť pred apelačným senátom, hoc sa jedná o mizernú facku. Mladí koncipienti sa teda dovtípili. Nechávajú si narásť fúzy a neholia sa. Kdežeby niektorého sudcu napadla zvedavá myšlienka na dva roky, keď stojí pred ním muž zarastený ani Garibaldi. Energia sa v prírode nestratí. Len sa zmení v inú. Odober právnikovi vedomosti a dá si narásť fúzy."*[35]

Poznámky

1 PLEVZA, V.: Davisti v revolučnom hnutí. Vydavateľstvo politickej literatúry, Bratislava, 1965, s. 220.
2 DRUG, Š.: Literárny Dav dvadsiatych rokov. In.: DAV Spomienky a štúdie, Vydavateľstvo SAV, Bratislava, 1965, s. 144 – 145.
3 OKÁLI, D.: Z môjho života. Rukopis.
4 OKÁLI, D.: Z môjho života. Rukopis.
5 Biografické kalendárium Daniela Okáliho. In.: ROSENBAUM, K. (ed.): Daniel Okáli 1903 – 1973. Zborník na 70. narodeniny dr. Daniela Okáliho, CSc., prvého podpredsedu Matice Slovenskej. Matica Slovenská, Martin, 1973, s. 107.
6 OKÁLI, D.: Spomienky na Prahu, rukopis SNK LA, Fond Daniel Okáli; OKÁLI, D.: Z môjho života. Rukopis.
7 OKÁLI, D.: Z môjho života. Rukopis.
8 Archív Univerzity Karlovej, fond Matriky Univerzity Karlovej, inv. č. 35, Matrika imatrikulovaných.
9 SIRÁCKY, A.: Začiatky socialistickej literatúry a hnutie Davu (1922 – 1925). In.: DAV Spomienky a štúdie. Vydavateľstvo SAV, Bratislava, 1965, s. 319 – 336.
10 OKÁLI, D.: Z môjho života. Rukopis.
11 Túto báseň vyberie J. Dvořák v roku 1933 i do antológie *Tvář mladého Slovenska* (DVOŘÁK, J.: Tvář mladého Slovenska. Družstevní práce, Praha, 1933, s. 190).
12 PLEVZA, V.: Davisti v revolučnom hnutí. Vydavateľstvo politickej literatúry, Bratislava, 1965, s. 33; cit. podľa: Slovenské pohľady č. 8/1963 – List D. Okáliho A. Siráckemu z 12. 8. 1924.
13 OKÁLI, D.: Z môjho života. Rukopis.
14 OKÁLI, D.: Z môjho života. Rukopis.
15 Archív Univerzity Karlovej, fond Matriky Univerzity Karlovej, inv. č. 6, Matrika doktorov Univerzity Karlovej VI., folio 2636.
16 Encyklopédia slovenských spisovateľov, II. zv., s. 486 – 487.
17 Zák. č. 40/1922 Sb. z. a n., ktorým sa menia a doplňujú niektoré ustanovenia o advokátoch.
18 Advokátska komora Turčiansky Sv. Martina, matrika osnovníkov, s. 232.
19 Matrika advokátov Advokátskej komory v Turčianskom Sv. Martine, zv. II., s. 52.
20 OKÁLI, D.: Z môjho života. Rukopis.
21 OKÁLI, D.: Z môjho života. Rukopis.
22 Advokátska komora Turčiansky Sv. Martina, matrika osnovníkov, s. 232.
23 K nemu viac: Advokát dr. Július Zoltán-Weichherz. Bulletin slovenskej advokácie, č. 9/2016, s. 54 – 62.
24 OKÁLI, D.: Z môjho života. Rukopis.
25 OKÁLI, D.: Z môjho života. Rukopis.
26 OKÁLI, D.: Z môjho života. Rukopis.
27 Matrika advokátov Advokátskej komory v Turčianskom Sv. Martine, zv. II, s. 336.
28 OKÁLI, D.: Z môjho života. Rukopis.
29 OKÁLI, D.: Z môjho života. Rukopis.
30 PONIČAN, J.: Búrlivá mladosť. Slovenský spisovateľ, Bratislava, 1973, s. 134.
31 PONIČAN, J.: Svedectvo o Davistoch. In.: DAV Spomienky a štúdie. Vydavateľstvo SAV, Bratislava, 1965, s. 301 – 318.
32 DAV, 4/1932, s. 51 – 52, dav I., II., III. (reedícia). Vydavateľstvo SAV, Bratislava, 1965.
33 K tomu viac: Koncipienti s bradou (momentka z roku 1928), alebo Daniel Okáli: Úbohí koncipienti. Bulletin slovenskej advokácie č. 7-8/2014, s. 65 – 66.
34 Ide o zák. č. 40/1922 Sb. z. a n., ktorým sa menia a doplňujú niektoré ustanovenia o advokátoch.
35 Slovenský denník, 23. 3. 1928.

JUDr. Peter Kerecman, PhD.

Bulletin slovenskej advokácie
CENNÍK INZERCIE NA ROK 2017

Ceny a rozmery uvedené na schémach platia pre vnútorné strany čísla.

Druhá strana obálky

Vodorovná polovica strany 210 x 147 mm + 3 mm dookola na orez ..... 800 eur
Celá strana 210 x 297 mm + 3 mm dookola na orez ..... 1 600 eur
Pre 2. stranu obálky nie je rozhodujúca farebnosť inzerátu.
Celostranová inzercia má na 2. strane obálky prednosť pred polstranovou.

Tretia strana obálky – detto ako 2. strana obálky.

Štvrtá strana obálky

Výlučne **celá strana** 210 x 297 mm + 3 mm dookola na orez ..... 2 400 eur
Pre 4. stranu obálky nie je rozhodujúca farebnosť inzerátu.

Zľavy pri opakovanom obsadení tej istej inzertnej plochy

Opakovaným obsadením sa rozumie **vopred** ohlásený počet, veľkosť, farebnosť a umiestnenie inzerátu. Samotný obsah sa pritom môže meniť, ak inzerent dodáva definitívne spracovaný tlačový podklad. Za opakovanie sa považuje **aj znovuobjednanie toho istého inzerátu** do nasledujúceho čísla, aj keď bolo ohlásené dodatočne; zľava za prvé uverejnenie sa započíta.

2 uverejnenia ..... 5 %
3 uverejnenia ..... 10 %
4 a viac uverejnení ..... 15 %

Vkladaná inzercia – 0,20 eura/ks
Ide o distribúciu **inzerentom dodaných tlačovín** spolu s bulletinom. Maximálna veľkosť je formát A4.

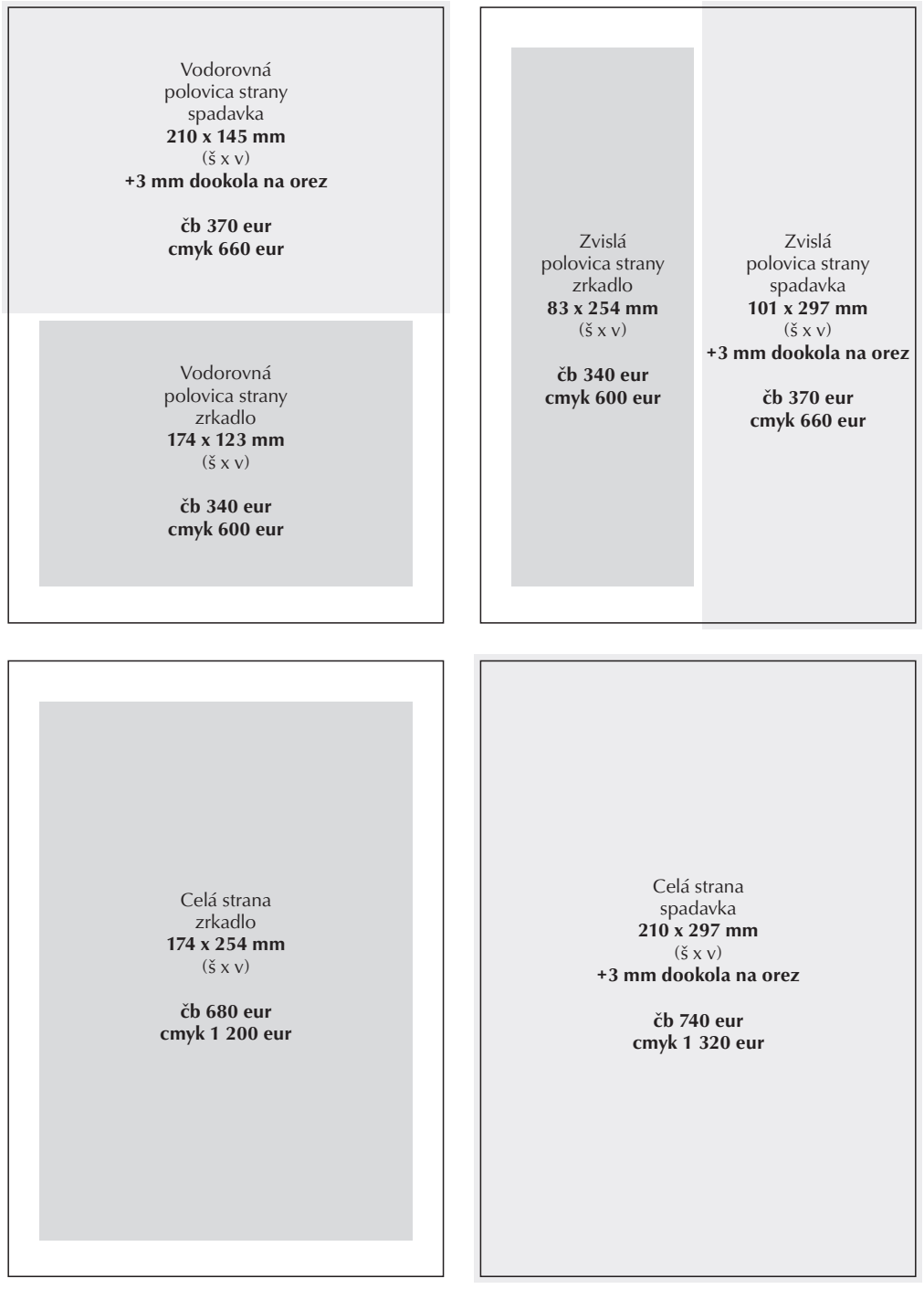
Riadková inzercia sa neuverejňuje. Výnimkou sú žiadosti o zamestnanie advokátskych koncipientov a praktikantov, ktoré sú zverejňované v samostatnej kapitole čísla zadarmo.

Špeciálny inzerát výlučne pre advokátov, advokátske kancelárie a firmy, ktorého účelom **je ponuka práce pre koncipienta/koncipientku**, má jednotnú úpravu, rozmer štvrtiny strany (kvadrant), sa zverejňuje za režijnú cenu 17 eur.

Podklady

Podklady inzerátu sa prijímajú výlučne v elektronickej podobe, definitívne spracované pre tlač vo formátoch PS, EPS, PDF, JPG, TIF... Musia spĺňať technické parametre na požadovanú kvalitu tlače (nedegradované fotografie s rozlíšením cca 300 dpi, farebnosť v CMYKu, texty v krivkách a pod.). Pri osobitnej požiadavke na vernosť reprodukcie musí inzerent dodať nátlačok inzerátu v skutočnej veľkosti. Materiál na vkladanú inzerciu si zabezpečí inzerent sám a doručí ho priamo do firmy, ktorá finalizuje bulletin. Inzerent zodpovedá za obsah inzerátu i za kvalitu dodaných podkladov.

Ceny sú uvedené bez DPH 20 %.

bulletin slovenskej advokácie

Recenzovaný právnický časopis SAK

Vydáva Slovenská advokátska komora
Kolárska 4, 813 42 Bratislava
IČO: 30 795 141

Vychádza desať ráz do roka
(8 riadnych čísel a dve dvojčísla)
Náklad 5 800 ks

Redakčná rada:
JUDr. Jozef Brázdil (predseda)
JUDr. Peter Kerecman, PhD. (podpredseda)
doc. JUDr. Milan Ďurica, PhD.
JUDr. Zuzana Ďurišová
doc. JUDr. Svetlana Ficová, CSc.
doc. JUDr. Martina Jánošíková, PhD.
JUDr. Marek Kordík, PhD., LL.M.
prof. JUDr. Ján Mazák, PhD.
JUDr. Soňa Mesiarkinová
JUDr. Jana Mitterpachová, PhD.
JUDr. Ondrej Mularčík
prof. JUDr. Oľga Ovečková, DrSc.
JUDr. František Sedlačko, PhD., LL.M.
JUDr. Alexander Škrinár, CSc.
doc. JUDr. Marek Števček, PhD.
JUDr. Andrea Tomlainová, PhD., LL.M.
prof. JUDr. Peter Vojčík, CSc.

Výkonná redaktorka:
PhDr. Naďa Ondrišová, tel.: 02/204 227 28
ondrisova@sak.sk
Administrácia:
Darina Stračinová, tel.: 02/204 227 26
darina.stracinova@sak.sk

Vizuálna koncepcia:
Ing. Ladislav Blecha
Predtlačová príprava:
Helondia, s. r. o., Bratislava
Tlač:
Printhall, s. r. o., Bratislava

Objednávky bulletinu a inzercie:
Darina Stračinová, tel.: 02/204 227 26
darina.stracinova@sak.sk

reg. č. MK SR: 4161/10
ISSN 1335-1079

Uzávierka odbornej časti: 19. 1. 2017
Uzávierka redakčnej časti: 27. 1. 2017
Toto číslo vyšlo 17. 2. 2017

Slovenská advokátska komora

Pokyny pre autorov odborných článkov

1. Do redakcie treba poslať rukopis v elektronickej podobe (Microsoft Word), **ktorý doteraz nebol publikovaný v inom periodiku. Odborný článok nesmie byť popisný a svojím obsahom musí byť prínosom k riešeniu aktuálnych problémov právnej praxe.**
2. Treba uviesť meno a priezvisko autora (autorov), vedecké a akademické hodnosti, povolanie, adresu pracoviska a trvalého bydliska, rodné číslo, kontakty (telefónne číslo, e-mailovú adresu).
3. Titulok príspevku má byť krátky, vecný, výstižný. Pred vlastný text treba pripojiť krátky úvod (**perex**) objasňujúci výber témy. Dlhý text je vhodné členiť medzititulkami.
4. V texte treba dôsledne dbať na presnú identifikáciu osôb a inštitúcií. U osôb nasleduje po akademických tituloch meno a priezvisko, v prípade potreby i vedecká hodnosť. Ak nie je známy slovenský prepis zahraničných hodností alebo ich uvedenie nie je podstatné vzhľadom na informačnú a protokolárnu potrebu, tak ich možno vynechať. Názvy zahraničných a medzinárodných inštitúcií sa uvádzajú v plnom pôvodnom názve (prípadne so skratkou v zátvorke). Ak existuje zaužívaný slovenský prepis, treba ho dôsledne používať, inak je potrebný čo najpresnejší preklad do slovenčiny.
5. Poznámky v texte treba označovať číslom bez zátvorky a bez bodky. Pri citovaní bibliografických údajov treba dodržať nasledovnú schému:

   Priezvisko1, M. – Priezvisko2, M.: **Názov diela. Prípadný podtitul.** Miesto vydania : Vydavateľ, ROK, s. XY.
6. Autor pripojí krátku **anotáciu v rozsahu do 600 znakov vrátane medzier**, v ktorej zhrnie problematiku článku, svoje stanoviská a vývody. Redakcia zabezpečí prklad anotácie do angličtiny a nemčiny.
7. Autor tiež napíše **stručnú informáciu o svojom aktuálnom odbornom pôsobení** a prípadne o iných skutočnostiach, ktoré považuje za dôležité v súvislosti s obsahom článku. Pripojí tiež **fotografiu, 290 × 343 pixelov** (to zodpovedá rozmeru 25 × 29 mm pri rozlíšení 300 dpi), ktorá bude spolu s informáciou uverejnená na prvej strane príspevku v graficky odčlenenej plôške.
8. **Maximálny odporúčaný rozsah odborného článku je 34 000 znakov vrátane medzier**, čo zodpovedá cca 6 stranám v bulletine. **Maximálny odporúčaný rozsah recenzie, poznámky, správy z podujatia, úvahy na aktuálnu tému a pod. je 4 500 znakov vrátane medzier. K recenzii je potrebné dodať sken obálky knihy, pričom od jej vydania by mal uplynúť maximálne 1 rok.**
9. O zaradení príspevku do konkrétneho čísla a výške autorského honoráru rozhoduje redakčná rada Bulletinu slovenskej advokácie. Vyslovuje sa k obsahu a forme spracovania príspevku, prípadne konzultujte s autorom možné úpravy a doplnky. Môže požiadať autora o skrátenie príspevku alebo rozdeliť dlhý článok do viacerých čísiel. Vyhradzuje si tiež právo uverejniť svoj kolektívny názor k publikovanému príspevku.
10. Redakcia bulletinu si vyhradzuje právo upraviť názov príspevku, medzititulky, vykonať v rukopise potrebné štylistické, jazykové a technické úpravy.
11. Tesne pred publikovaním dostane autor svoj príspevok na odsúhlasenie redakčných zásahov a na prípadné doplnenie a aktualizáciu. Autorizovaný príspevok sa uverejní bez ďalších redakčných zásahov.
12. Príspevky sa uverejňujú na základe písomného súhlasu autorov na osobitnom redakčnom formulári. Nevyžiadané rukopisy redakcia nevracia.

Slovenská advokátska komora

bulletin slovenskej advokácie